

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Dopad dezinformací o Evropské unii na společnost v České republice a jejich mediální
analýza

Impact of European Union Disinformation on the Society in the Czech Republic and Their
Media Analysis

Student: Bc. Michal Benatzky

Vedoucí práce: Ing. Boris Navrátil, CSc.

Ostrava 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Michal Benatzky**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6210T004 Eurospráva

Téma: Dopad dezinformací o Evropské unii na společnost v České republice
a jejich mediální analýza
Impact of European Union Disinformation on the Society in the Czech
Republic and Their Media Analysis

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretické aspekty mediálního dopadu dezinformací
  3. Mediální analýza vybraných dezinformací v České republice
  4. Dopad dezinformací o Evropské unii na českou společnost
  5. Možná řešení boje s dezinformacemi
  6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Triton, 2017. 247 s. ISBN 978-80-7553-492-7.
- GINSBERG, Roy H. *Demystifying the European Union: the enduring logic of regional integration*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2007. 239 s. ISBN 978-0-7425-3654-8.
- MALENOVSKÝ, J., M. TOMÁŠEK., V. TÝČ et al. *Právo Evropské unie*. 2. aktual. vyd. Praha: Leges, 2017. 496 s. ISBN 978-80-7502-184-7.

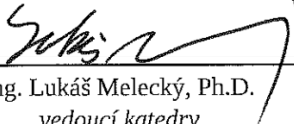
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Boris Navrátil, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 26.04.2019

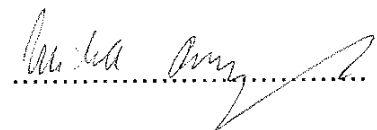

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Dopad dezinformací o Evropské unii na společnost v České republice a jejich mediální analýza“ vypracoval samostatně s využitím literatury a informací, na něž odkazuji.

V Ostravě 23. dubna 2019

.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Ing. Borisi Navrátilovi, CSc. za cenné rady, vstřícnost a věcné připomínky při konzultacích během vypracování diplomové práce.

Obsah:

1 Úvod	9
2 Teoretické aspekty mediálního dopadu dezinformací	11
2.1 Vymezení základních pojmů	11
2.2 Dezinformace a misinformace	14
2.3 Propaganda	15
2.4 Historie dezinformací a propagandy	18
2.4.1. Historické příklady dezinformací	18
2.5 Dezinformační praktiky	19
2.6 Stručná historie médií	20
2.7 Občanská společnost v Evropské unii	24
2.7.1 Zrod evropské občanské společnosti	25
2.7.2 Trendy vývoje občanské společnosti v ČR před a po vstupu do EU	25
2.8 Sociální sítě	26
2.9 Mediální gramotnost	27
2.10 Média a moc	28
2.11 Právo Evropské unie	30
3 Mediální analýza vybraných dezinformací v České republice	32
3.1 Zákaz nožů	32
3.2 Satirické zprávy	33
3.3 Zákaz hranolek	35
3.4 “Děti nesmí nafukovat balónky”	37
3.5 Zákaz domácích porážek	38
3.6 Podíl evropské legislativy schvalované českým parlamentem	41
3.7 Zavádějící titulky v MF Dnes	42
3.8 Parlamentní listy	44
3.9 Dezinformace v alternativních médiích	46
3.10 Typické znaky dezinformací	53
4 Dopad dezinformací o Evropské unii na českou společnost	56
4.1 Český euroskeptismus	56
4.2 Veřejné mínění o Evropské unii v zahraničí	60
4.3 Dosah dezinformací	62
4.4 Šířitelé dezinformací v českém prostředí	66
4.5 Porovnání mediálního pokrytí v České republice a v zahraničí	68
5 Možná řešení boje s dezinformacemi	71
5.1 Vyvracení dezinformací	71

5.2 Vládní nástroje	73
5.3 Elfové77	
6 Závěr	79
Seznam použité literatury	83
Seznam zkratek	92

1 Úvod

Moderní informační technologie proměňují každodenní život. Jejich dopad na lidskou činnost je zřetelný v mnoha ohledech a přirozeně se mu tak nevyhne ani mediální oblast. Sdělovací prostředky musely za poslední dvě dekády projít značným vývojem, aby se době datové přizpůsobily. Dříve než kdy předtím platí rčení o tom, že neexistuje nic staršího než včerejší noviny. Těžiště lidského zájmu o dění v jeho okolí i ve světě se proto přirozeně přesouvá na internet. Online svět je však prostorem, který kromě zavedených a všeobecně respektovaných vydavatelských domů dal vzniknout také malým nezávislým portálům, jejichž motivace je mnohdy pochybná.

Dalším novým aspektem je možnost interakce každého jednotlivce, a to jak prostřednictvím diskuzí pod články na zpravodajských portálech, tak zejména také na sociálních sítích. Tito jednotlivci tím pádem získali zcela novou možnost šířit vybrané zprávy dále mezi své známé či osoby se stejným pohledem na svět.

Relativní svoboda internetového prostoru díky výše popsaným faktorům dala vzniknout také několika fenoménům, kterým se bude blíže věnovat tato závěrečná práce. Jedním z těchto faktorů je bezpochyby množství dezinformací, které ve veřejném prostoru kolují. Na následujících stranách proto budou podrobněji popsány příklady konkrétních dezinformací týkající se Evropské unie, které s nižší či vyšší intenzitou kolují v českém veřejném prostoru. V této souvislosti si práce klade za cíl především definovat konkrétní dopady, které vybrané nepravdivé zprávy mají. Prostor bude věnován také jejich konfrontaci s realitou.

Cílem této práce je identifikace vybraných dezinformací, které se v uplynulých letech objevily v mediálním prostoru. Tyto dezinformace budou dále konfrontovány s fakty a případně také zasazeny do kontextu. Dále se tato práce bude zabývat dopadem dezinformačních zpráv s cílem navrhnout taková opatření, aby byl vliv dezinformačních kampaní v budoucnu minimalizován.

Ve druhé kapitole bude věnován prostor definicím, metodám a teoretickým aspektům potřebným k dalšímu rozboru. Stručně bude rozebrán také historický vývoj mediálního světa za poslední dekády se zaměřením zejména na vývoj internetu, jenž je pro další

analýzy nezbytný. Kromě přiblížení mediální teorie bude pro účely následující mediální analýzy pozornost věnována také potřebným pojmům a definicím souvisejícím s řešenou problematikou z hlediska legislativy Evropské unie.

Ve třetí kapitole budou identifikovány konkrétní dezinformace týkající se Evropské unie, které lze v mediálním a veřejném prostoru České republiky zaznamenat. Nezbytná poté bude zejména jejich konfrontace s realitou, a to s přihlédnutím k platné legislativě Evropské unie. Následně bude provedena jejich mediální analýza a popsána cesta vybraných dezinformací napříč mediálním prostorem České republiky. Stručně budou tyto nepravdivé zprávy porovnány také s interpretací médií v okolních zemích. Za tímto účelem bylo vybráno Slovensko a Polsko, a to zejména pro jejich relativní kulturní a ekonomickou podobnost s realitou České republiky.

Ve čtvrté kapitole bude na základě dříve provedené mediální analýzy podrobněji rozebrán dopad, který vybrané dezinformace na českou společnost mají. Tyto výsledky budou dány do kontextu s oficiálními výsledky průzkumů veřejného mínění týkajícími se postojů českých občanů vůči Evropské unii, jež jsou veřejně k dispozici. Na základě této konfrontace bude provedeno porovnání s výsledky totožných průzkumů v okolních zemích. Výsledky této analýzy poslouží jako základ pro stanovení dopadu dezinformací o Evropské unii na českou společnost.

V páté kapitole budou na základě předchozích analýz a výzkumů nastíněny možné způsoby a opatření, jakými by v budoucnu bylo možné masovému šíření dezinformací zabránit. Návrhy konkrétních kroků jsou rovněž cílem této závěrečné práce.

2 Teoretické aspekty mediálního dopadu dezinformací

2.1 Vymezení základních pojmů

Na úvod je nezbytné vymezit a definovat základní pojmy, které budou v dalších kapitolách práce dále rozebírány. Hlubší studium problematiky dezinformací týkajících se Evropské unie a jejich dopadu na lidskou společnost vyžaduje průnik několika vědních disciplín. Fenomén šíření dezinformací totiž kromě samotné mediální teorie, které se tato problematika bezprostředně dotýká, zasahuje také do sociologie, psychologie a v menším rozsahu i historie a filozofie. Vzhledem k zaměření celé práce je samozřejmě nutné přiblížit také pojmy, které s touto problematikou souvisí z pohledu Evropské unie.

Mediální teorie rozlišuje termíny *dezinformace*, *misinformace* a *propaganda*. Mohlo by se zdát, že všechny tyto pojmy označují totéž, skutečnost je ale jiná. Následující podkapitola proto trojici základních pojmů rozebere podrobněji.

V mediálním a veřejném prostoru se zejména v posledních letech začaly objevovat pojmy, které byly buďto po desetiletí zapomenuty nebo vznikly jako reakce na fenomény moderní doby. Typickým příkladem takových termínů je *postpravda*, *postfaktický*, *fake news*, *hoax*, *click-bait*, *konspirační teorie* nebo *alternativní média*. Všechny tyto uvedené pojmy je třeba pro další zkoumání blíže definovat a přiblížit.

Pojem postpravda (post-truth) se začal hojně používat během roku 2016. Hlavními mediálními kauzami tohoto roku byly prezidentské volby ve Spojených státech amerických, ve kterých následně zvítězil Donald Trump a kampaň za vystoupení Velké Británie z Evropské unie, jenž vešlo ve známost pod názvem Brexit. Prestižní slovník Oxford Dictionary vyhlásil pojem posttruth slovem roku 2016. Tento slovník pojem postpravda definuje jako situaci, kdy ověřitelná fakta hrají menší roli než dojmy a pocity. V českém jazyce se termín posttruth někdy překládá také jako „*postfaktický*“. Význam je však v tomto případě stejný.¹

Fake news je „úmyslné šíření dezinformací prostřednictvím tradičních nebo internetových médií a sociálních sítí, a to za účelem politického nebo finančního zisku. Mezi fake news

---

¹ OXFORD DICTIONARIES. *post-truth*. 2019. [4.3. 2019] Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth>

se neřadí zjevné parodie či satira, přestože těmi, kteří je nerozpoznají, jsou za ně tu a tam označovány.”²

Hoax je “podvodná, mystifikační, varovná či žertovná klamná zpráva. Je obvykle nevyžádaná a obsahuje výzvu k dalšími šíření.”³ Stručně řečeno je hoax záměrně vytvořený podvod, jenž se vydává za pravdu. Často se objevuje také ve formě zfalšovaných citátů slavných osobností. Zatímco před nástupem sociálních sítí se tyto zprávy nejčastěji šířily prostřednictvím řetězových emailů, dnes jsou jejich doménou právě sociální sítě. Příklady hoaxů lze najít i v historii. Například v Paříži byly už od 18. století populární takzvané novinářské kachny, tedy zcela smyšlené zprávy, jejichž hlavním účelem bylo čtenáře pobavit. U těchto zpráv bylo totiž vysloveně uvedeno, že se jedná o mystifikaci.

Mezi nejznámější hoaxy patří například rozhlasové vysílání, které se odehrálo roku 1938 v americkém New Jersey a referovalo o údajné mimozemské invazi. Přesto, že během vysílání bylo několikrát zdůrazněno, že se jedná o mystifikaci, fiktivní vysílání přesvědčilo kvůli své netradiční formě až miliony posluchačů, kteří následně podleli strachu a hysterii.

Konspirační teorie “znamená teorii spiknutí. V původním významu neutrální označení pro jakékoliv tvrzení o kriminálním nebo politickém spiknutí, nyní se používá téměř výlučně pro odkazování na okrajové teorie, které vysvětlují historické nebo současné události jako výsledek tajného spiknutí skupiny mocných činitelů. Zastánci konspiračních teorií obvykle tvrdí, že touto skupinou jsou vlády, tajné služby, mocné korporace nebo mezinárodní organizace, tajné spolky, představitelé určitých národů či náboženství i mimozemské civilizace.”⁴

Hojně rozšířená je například konspirační teorie známá jako chemtrails, podle níž jsou kondenzační stopy za letadly ve skutečnosti chemické postřiky, které světové vlády aplikují

---

² NUTIL, Petr. Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada, 2018. 189 s. ISBN 978-80-271-0716-2.

³ NUTIL, Petr. Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada, 2018. 189 s. ISBN 978-80-271-0716-2.

⁴ NUTIL, Petr. Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada, 2018. 189 s. ISBN 978-80-271-0716-2.

za nejrůznějšími účely. Mezi další známou teorií spiknutí patří také teorie o podílu americké vlády na teroristických útocích spáchaných v New Yorku 11. září. 2001. ⁵

Click-bait lze chápat jako “odkazová/klikací návnadu v titulku mající za cíl vyvolání zvědavosti a upoutání pozornosti za každou cenu. Obvykle láká webového uživatele na prokliknutí na daný web, čímž se zvýší jeho návštěvnost a zisk z online reklamy. Nesetkáme se s ním jen na internetu, využívá jej i bulvár v tištěné podobě.” Click-baitové titulky mohou mít články jak pravdivé, tak také zcela vymyšlené hoaxy a fake news.

Alternativní média lze definovat jako “Mediální projevy, které se staví do opozice vůči “dominujícím” prvkům veřejnosti či poskytují jiný způsob výkladu dominantní společenské ideologie a mediováných informací. Alternativní média a sociální hnutím vlastní média nabízí v mediálním prostředí možnost jiné (doslova alternativní) varianty zdroje informací. V určitých kruzích je takto zavedený termín spíše obecným označením médií dezinformačních.”⁶

Dalším hojně skloňovaným pojmem posledních let je takzvaná hybridní válka. Jedná se o označení konfliktu, který se odehrává převážně v internetovém prostředí a jeho hlavním bojovým nástrojem jsou právě dezinformace, fake news či jednostranné, neobjektivní nebo jinak nevyvážené informování s cílem protěžovat vybraný názorový proud nebo určitou politickou agendu. Principy hybridní války, která je dnes spojována především s aktivitami Ruské federace, začal v roce 2013 formovat náčelník ruského generálního štábu Valerij Gerasimov. Jeho strategický koncept následně vešel ve známost jako *Gerasimova doktrína*.⁷ Jeho strategie popisuje principy vedení války v moderní době, kterou kromě silových operací ozbrojených složek provází také války v informační a psychologické rovině. Nutno podotknout, že do určité míry byly tyto prvky součástí každého dosavadního vojenského konfliktu. V případě hybridní války však tyto nástroje hrají primární roli. Rusko není jedinou velmocí, která podobné praktiky využívá. Podle generála Františka Mičánka, který působí ve strukturách Severoatlantické organizace se však přístup obou bloků liší v

---

⁵ Ještě 10 let po útocích o oficiálním vysvětlení útoků pochybovalo až 60 procent Američanů.

⁶ NUTIL, Petr. Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada, 2018. 189 s. ISBN 978-80-271-0716-2.

⁷ EVROPSKÉ HODNOTY. *Gerasimova doktrína*. 2019. 2019. [4.3. 2019] Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/gerasimova-doktrina/>

tom, že NATO informační a psychologické operace používá až po zahájení ozbrojeného konfliktu.⁸

Rozšířeným pojmem v online prostředí je také internetový troll. V minulosti byl troll znám především jako mytologická postava skandinávské historie a tradičně označuje zákeřného trpaslíka nebo naopak obra, ze kterého vyzařuje strach. Současná internetová terminologie si však tento pojem převzala k označení člověka, který za účelem provokace vstupuje do nejrůznějších diskuzí na internetu. Někteří z novodobých trollů jsou prokazatelně profesionálové a za svou práci jsou placeni.

Tuto skutečnost dokládá zjištění reportérů amerického listu The New York Times, který přinesl zpověď bývalé trolky Ljudmily Savčukové. Z reportáže vyplývá, že Ruská federace v souvislosti s konfliktem na Ukrajině zaměstnávala armádu internetových trollů, kteří měli za úkol ovlivňovat diskuze napříč Evropou. Takzvaná trollí farma byla odhalena v ruském Petrohradu. Podle reportéra The New York Times existuje obdobná trollí farma také na území Spojených států amerických.⁹

2.2 Dezinformace a misinformace

Pojem dezinformace vychází ze slova *informace*. Každá dezinformace totiž logicky musí obsahovat nějakou informaci. Podstatou je však předpona *dez*, která v tomto kontextu znamená *z* nebo *pryč*. Slovník Oxford English Dictionary klade původ pojmu dezinformace do 50. let 20. století.¹⁰ Množství dalších zdrojů se poté shoduje na tom, že do světových jazyků se toto heslo dostalo přepisem ruského výrazu *дезинформация* [dezinformacija].¹¹ Prvotní analýza tedy odhaluje, že pojem dezinformace označuje zcestnou informaci. Podstatné je, že dezinformace označuje mylnou nebo zavádějící informaci, která je,

---

⁸ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2017. 256 s. ISBN 978-80-7553-492-7.

⁹ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2017. 256 s. ISBN 978-80-7553-492-7.

¹⁰ OXFORD DICTIONARIES. *Disinformation*. 2019. [25. 2. 2019] Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/disinformation>

¹¹ Nejranější zmínka o tomto pojmu pochází z roku 1923, kdy jej použila sovětská vojenská zpravodajská služba GPU. V tomto roce GPU vytvořila speciální oddělení, jehož cílem bylo šíření dezinformací.

alespoň prvotně, šířena úmyslně. Už od počátku je tedy vytvořena s jasným záměrem a účelem. Dalším znakem, který dezinformaci určuje, je systematickosti jejího šíření.¹²

Ministerstvo vnitra České republiky dezinformaci definuje jako šíření záměrně nepravdivých informací velmi často státními aktéry nebo jejich odnožemi. Zde se může jednat například o tajné služby, zpravodajské a ozbrojené složky nebo specializované agentury. Důležitým faktorem však je, že dezinformace jsou záměrně a systematicky mířeny proti cizímu státu nebo jeho médiím s cílem ovlivňovat názory a rozhodování určené cílové skupiny.¹³

Ze shrnutí předchozího odstavce vyplývá, že dezinformace je úmyslné a systematické šíření nepravdivých informací a to s konkrétním politickým účelem. Systematickosti a úmyslnosti je hlavním faktorem, který dezinformaci odděluje od misinformace. Misinformace je označení pro rovněž nepravdivou zprávu, která však není šířena záměrně. Zde se ukazuje úzká návaznost obou pojmů. Typicky je totiž dezinformace po svém vytvoření šířena spontánně a zcela dobrovolně jedinci, kteří dané nepravdivé informaci uvěří. V tomto konkrétním případě pak dezinformace přechází v misinformaci. Nutno je však také podotknout fakt, že určitá míra misinformací do demokratické společnosti patří. Přirozeně totiž není možné ve veřejném prostoru udržovat jen pravdivé informace.¹⁴

2.3 Propaganda

Pojem propaganda vychází z latinského názvu *Sacra Congregatio de Propaganda Fide*, který označoval komisi pro propagaci římskokatolické víry, jež byla ustanovena ve Vatikánu roku 1662. Jak už z původů samotného názvu vyplývá, pojem propaganda označuje záměrné rozšiřování určitého názoru nebo postoje za účelem ovlivňování veřejného mínění, zesílení určitých postojů nebo přímo ovládnutí mas. Mezi nástroje

---

¹² ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2017. 256 s. ISBN 978-80-7553-492-7.

¹³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice dezinformací a propagandy*. 2019. [25. 2. 2019] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

¹⁴ UHLÍŘ, Jiří. *Obraz ruské dezinformační kampaně v ČR před prezidentskými volbami 2018*. Olomouc 2018. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta, Katedra politologie a evropských studií.

propagandy patří kromě výše popisovaných dezinformací také nejrůznější doktríny, teorie, ideje a ideologie nebo názory.¹⁵

Propaganda je tedy širší pojem než dezinformace, které mohou být jedny jejích nástrojů. Podstatný rozdíl mezi těmito dvěma pojmy je také v tom, že zatímco dezinformace vždy zprostředkovává nějakým způsobem nepravdivou nebo alespoň zavádějící zprávu, v rámci propagandy není vyloučeno šíření zcela pravdivých informací, pokud svou povahou zapadají do protěžovaného vidění světa.

Z hlediska mezinárodního práva je šíření propagandy ze strany států ilegální činností v případě, že vyzývá k válce, podvrací autority nebo pomlouvá. Teoreticky tedy není vyloučeno potrestání jednotlivců nebo celých zemí mezinárodním soudem za šíření nebezpečné propagandy. V praxi však tato situace nikdy nenastala. Existují však státy, které prokazatelně provozují propagandistická média. Jedná se například o média z KLDR, Íránu, Venezuely nebo Ruska. Poslední jmenovaná země také založila zpravodajskou televizní stanici a agenturu, která vládní postoje šíří ve vybraných jazycích také v zahraničí. Jde o ruskou televizi Russia Today a zpravodajskou agenturu Sputnik.

Během druhé světové války byla vytvořena dodnes používaná typologie propagandy:

Původcem bílé propagandy je jasně identifikovatelný zdroj. V dřívějších dobách mohlo být takovým původcem například Ministerstvo války, dnes mohou být jejími nositeli státní média. Typickým znakem bílé propagandy je poněkud jednostranná prezentace pravdy se zamlčením důležitých faktů, které by mohly poškodit celkový obraz. Časté je také vytrhávání výroků ze širšího kontextu. Jedná se o taktiku, která je převážně používána v době míru.

Cílem šedé propagandy je úmyslné šíření nepravdivých informací (dezinformací), jež mají nepříteli způsobit materiální škody. V tomto případě není známo, od jakého zdroje pochází.

Černá propaganda je forma veřejného manipulování, která vyvolává dojem, že se její původ nachází u určitého konkrétního zdroje, avšak ve skutečnosti se její původce

---

¹⁵ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2017. 256 s. ISBN 978-80-7553-492-7.

nachází jinde. Vytváří tak dojem, že pochází ze známého zdroje, který je jasný a ověřitelný. V případě černé propagandy jsou běžnými nástroji dezinformace, mýty, fámy, skandály atd.¹⁶

Další hojně rozšířené rozdělení propagandy definoval Jacques Ellul ve své knize *Propaganda* z roku 1973:

Politická propaganda „Zahrnuje postupy k ovlivňování, jež vycházejí od vládnoucí strany, veřejné správy a nátlakových skupin a vedou ke změně chování veřejnosti. Metody jsou vybrány záměrně a promyšleně a ačkoliv jsou požadované cíle celkově omezené, jsou jasně rozlišené a vcelku přesně určené“.

Sociologická propaganda je „Prostřednictvím hospodářských a politických struktur etablována určitá ideologie, která vede k aktivní účasti mas a přizpůsobení jednotlivců. Je důležité zajistit, aby jedinec aktivně participoval a byl přizpůsoben co možná nejvíce určitému sociologickému obsahu“.¹⁷

Cílem agitačního typu propagandy je změna momentálního způsobu uspořádání. Hnacím motorem je v tomto případě podněcování k nepokojům a revolucím. Jacques Ellul ve své knize uvádí, že tento typ propagandy doprovázel v podstatě každou revoluci už od dob starověkého Řecka. Mezi nástroje šíření agitační propagandy rovněž patří nejrůznější polopravdy a jednostranné pohledy.

Integrační propaganda je „propagandou rozvinutých národů a je charakteristická pro naši civilizaci, ve skutečnosti (tento typ propagandy) neexistoval před 20. stoletím“. Jejím hlavním cílem je však posilovat kulturní normy, a to především ve smyslu stabilizace a unifikace skupin a jedinců ve společnosti. Je vyzrálejší, mnohem hůře rozpoznatelná a také mnohem trvalejší než například agitační propaganda.¹⁸

---

¹⁶ GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. 2. vydání. Brno: CPRESS, 2018. 144 s. ISBN 978-80-264-2249-5.

¹⁷ e-polis. *Teorie propagandy: vybrané typologie*. Mgr. Kamil Beneš. 5. srpen 2014. [27. 2. 2019] Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/teorie-propagandy-vybrane-typologie.html>

¹⁸ e-polis. *Teorie propagandy: vybrané typologie*. Mgr. Kamil Beneš. 5. srpen 2014. [27. 2. 2019] Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/teorie-propagandy-vybrane-typologie.html>

2.4 Historie dezinformací a propagandy

Ač jsou dezinformace označovány spíše za fenomén poslední doby, jejich soustavné šíření provází lidskou historii po staletí. Historicky bylo šíření dezinformací doménou tajných služeb, panovníků, či vojevůdců. K hojnému užívání tohoto nástroje docházelo také během studené války při soupeření mezi Spojenými státy americkými a Sovětským svazem o světový vliv. Po pádu železné opony tento fenomén na několik let pominul. Rozvoj internetu a sociálních sítí společně s novými geopolitickými vlivy však z dezinformací opět učinil nezbytný nástroj válečných a politických soubojů.

2.4.1. Historické příklady dezinformací

První doložené případy cíleného šíření dezinformací se odehrály už v antickém Řecku během druhé řecko-perské války (480-479 př. n. l.). Athénský vojevůdce Themistokles pomocí dezinformace dvakrát přelstil perského krále Xerxese. Mezi perské síly patřily také řecké jednotky, které z nejrůznějších důvodů přeběhly na stranu protivníka. Řeckému vojevůdci se pomocí zpravodajů podařilo znepřátelenou stranu přesvědčit o tom, že přeběhlíci jsou nespolehliví a během boje by kdykoliv mohli přejít zpět na stranu Řecka. Xerxes těmto zprávám uvěřil a řecké oddíly do boje neposlal.

Jednou z největších dezinformačních operací historie zůstávají zpravodajské aktivity předcházející vylodění spojeneckých vojsk v Normandii během druhé světové války. Hitlerovské Německo si bylo vědomo faktu, že spojenecká vojska plánují otevření další evropské fronty. Protože však němečtí generálové nevěděli, kde přesně k invazi dojde, nechali zbudovat od Španělska až po Norsko takzvaný Atlantský val, který měl pokusům o vylodění zabránit. Zatímco spojenecké síly plánovaly dobře známé vylodění v Normandii, tajné služby se protistranu snažily přesvědčit o tom, že k vylodění ve skutečnosti dojde jinde a v jiné době. V rámci operace *Bodyguard* vznikla celá neexistující armádní skupina. Spojenci do své dezinformační kampaně zapojili také nahrané rádiové přenosy a nafukovací makety lodí. V konečném důsledku byla dezinformační operace *Bodyguard* považována za úspěšnou.

Jako příklad dezinformační kampaně z československé historie může posloužit Operace *Neptun*, za kterou stála StB. Odstartována byla roku 1964 jako reakce na blížící se dvacáté výročí konce druhé světové války. To mimo jiné znamenalo promlčení nacistických

zločinů v tehdejší Západní Německu. Cílem operace se stalo posunout promlčení o několik dalších let a zdiskreditovat západní lídry. StB na dno šumavského Černého jezera za tímto účelem nastražila bedny s údajnými dokumenty o nacistických zločinech. Místo kompromitujících materiálů však bedny obsahovaly pouze prázdné papíry. Při následné tiskové konferenci tehdejší ministr vnitra Lubomír Štrougal veřejnosti sdělil, že nalezené dokumenty dokazují, že západní vládní struktury jsou prolezlé bývalými nacistickými důstojníky a jejich sympatizanty. Tyto smyšlené zprávy se následně začaly šířit zahraničními médii a termín promlčení nacistickým zločinů byl skutečně posunut o dalších pět let.¹⁹

Dalším příkladem dezinformace, která v určité formě společností rezonuje i dnes, je fáma, že smrtící vir HIV byl skutečností stvořen v amerických laboratořích. Ve skutečnosti se jedná o dezinformaci, kterou si vedení Sovětského svazu vymyslelo v první polovině 80. let minulého století. Konspiraci vyvolal dopis redakci indických novin Patriot, které zaujímaly prosovětské postoje.²⁰ V anonymním dopise, který měl mít na svědomí uznávaný americký vědec a antropolog, bylo z vytvoření viru HIV obviněno americké ministerstvo obrany s cílem vyvinout smrtící biologickou zbraň. Z této dezinformace, jejímž cílem bylo poškození geopolitického rivala, se nakonec stala jedna z nejrozšířenějších konspiračních teorií. Například v roce 1991 této dezinformaci věřilo 15 procent obyvatel Spojených států. V roce 1992 ředitel vnější ruské rozvědky Jevgenij Primakov potvrdil, že celá akce byla ve skutečnosti dezinformační operací s krycím názvem *Infection*.

2.5 Dezinformační praktiky

Jedním z nejzákladnějších předpokladů úspěšné dezinformační kampaně je zpochybňování pravdy a smazávání rozdílů mezi fakty a domněnkami. Cílem tedy je vyvolávání pochybnosti v příjemcích a tím je přimět ke zpochybňování pravdivých výkladů. V tomto případě lze poměrně jednoduše cíleně vybírat, které informace podle potřeby označit za pravdu a které za lež.

Profesorka z University of Washington Kate Starbirdová ve svém článku zveřejněném v Seattle Times v roce 2017 například popsala, jak na sociální síti Twitter po prakticky každé

---

¹⁹ GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. 2. vydání. Brno: CPRESS, 2018. 144 s. ISBN 978-80-264-2249-5.

²⁰ Indické noviny Patriot v roce 1962 založila KGB.

masové střelbě ve Spojených státech začne určitá skupina uživatelů zpochybňovat fakta. Například po atentátu na Bostonském maratonu v roce 2013 se na Twitteru začaly objevovat informace, podle kterých za útokem měly stát ozbrojené složky amerického námořnictva. Podobná aktivita provázela také pozdější střelbu ve státě Oregon. Asi stovka převážně anonymních twitterových účtů začala následně zpochybňovat, zda se čin vůbec stal. Místo toho ze zinscenování teroristického činu obviňovali přímo vládu Spojených států amerických.

Účelem dezinformační kampaně tedy bylo zdiskreditování faktů, které měly z pravdivé verze učinit pouze jen další dezinformaci. V reakci na toto odhalení profesorka Starbirdová analyzovala americké mediální prostředí a vyčlenila 81 internetových stránek, které podobné dezinformace šířily. Některé z nich přitom mají podobný dosah jako respektované americké deníky. Jedním z takových konspiračních webů jsou například servery Alexe Jonese, který se stal celosvětově známým šířitelem konspiračních teorií.

Následně výzkumníci pod vedením profesorky Kate Starbirdové zanalyzovali celkem 58 milionů příspěvků na sociálních sítích. Další zkoumání ukázalo dva hlavní motivy šířitelů dezinformací. První z nich jsou takzvaní zlatokopové, kteří podobný obsah šíří za vidinou zisků spojených s reklamou. Tato motivace vychází z prosté senzacechtivosti ze strany veřejnosti, a tím pádem získaného značného dosahu. Motivace druhé skupiny je však jiná než finanční. Její činnost totiž není rentabilní, což znamená, že hlavní motivací této skupiny je prosazování určité politické agendy. Tato činnost je však spojena také s náklady, a to znamená, že její provoz musí být finančně krytý z nejrůznějších prostředků. Takto motivované aktivity jsou nejčastěji namířeny proti národním vládám, globalizaci, volnému pohybu zboží nebo osob a integračním uskupením jako je Evropská unie.²¹

2.6 Stručná historie médií

Původ slova médium lze vystopovat v latině, kde označuje prostředek, zprostředkovávání či prostředníka. Pojem médium tedy nemusí nutně označovat prostředek pro komunikaci k masám. Skrze médium mohou komunikovat i dva jednotlivci. Pro komunikaci určenou masám se proto vžil pojem masmédia.

---

²¹ ALVAROVÁ, Alexandra. *Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2017. 256 s. ISBN 978-80-7553-492-7.

Média je pro lepší přehlednost možné rozdělit do čtyř kategorií, které zohledňují technickou stránku jejich fungování:

Do primárních médií se zahrnují základní prostředky mezilidské komunikace, mezi které patří jazyk a neverbální dorozumívání. Tento kanál se tedy zformuloval s nástupem jazyka.

Základním znakem sekundárních médií je možnost přenášení v čase. O rozvoji sekundárních médií lze tedy hovořit až po vynálezu písma. Dále tato forma mediální komunikace probíhá v interpersonální rovině. Mezi sekundární média se proto řadí písmo, knihtisk nebo také telefon a telegraf.

Terciární média jsou označována za masmédia. To znamená, že komunikátorovi umožňují oslovení velké skupiny příjemců. Proto mezi terciární média patří masový tisk (noviny, časopisy), televize, rozhlas. Masová média se výrazným způsobem podílela na formování moderní společnosti.

V posledních letech mezi tradiční dělení médií podle technických kritérií přibyla také kategorie kvartérních médií, též označovaných jako digitální či síťová. Jejich nejdůležitějším znakem je možnost interakce příjemců s komunikátorem, a to například formou nejrůznějších diskuzí pod internetovými články. Dalším typickým znakem je propojování dříve užívaných formátů, jako například textové a obrazové stránky. Tato práce se bude téměř výhradně zabývat pouze kvartérními médii, a to pro jejich možnost zapojení konečných konzumentů.²²

Rozmach masových médií přinesl vynález knihtisku Johannesem Gutenbergem v roce 1440.²³ Za první periodický tisk jsou považovány tituly *Aviso: Relation oder Zeitung* z roku 1609 vydávaný ve Wolfenüttelu a *Relation*, jenž vznikl ve Štrasburku. Do té doby vycházely tiskoviny nahodile při významných příležitostech. Proto je vznik dvou týdeníků v roce 1609 považován za zrod periodického tisku. Na území dnešní České republiky začalo vycházet první periodikum s názvem "Sobotní (Outerní) Pražské poštovské noviny z rozličných zemí

---

²³ MEDIAGRAM. *Vývoj médií od knihtisku až po internet*. 2019. [27. 2. 2019] Dostupné z: <http://mediagram.cz/dejepis/vyvoj-medii-od-knihtisku-po-internet>

a krajin přicházející s obzvláštním Jeho Císařské a královské Milosti nadáním obdarované” v roce 1719.^{24 25}

Zrod nových technologií na počátku 20. století přinesl překotné změny také do mediální oblasti. První rozhlasové vysílání bylo zahájeno roku 1923 ve Spojených státech amerických. O tři roky později zahájil svou činnost prvním nepravidelným vysíláním také tehdejší Československý rozhlas. Již v roce 1937 byl v Československu zaregistrován miliontý koncesionář.²⁶

První pokusy v oblasti televizního vysílání se odehrávaly už před druhou světovou válkou. Pokusy o experimentální vysílání probíhaly například v Berlíně od roku 1935, kdy bylo zahájeno vůbec první pravidelné televizní vysílání, které probíhalo třikrát týdně po dobu devadesáti minut. Válečný konflikt však výzkum na čas přerušil, a tak k masovému rozšíření televizního vysílání a přijímačů došlo až v poválečném období. Na území Československa proběhl první pokus o televizní vysílání v roce 1948 v armádní režii. Další zkušební vysílání proběhlo tentýž rok na mezinárodní výstavě MEVRO v Praze. V roce 1953 zkušební vysílání zahájila Československá televize. K zahájení pravidelného vysílacího schématu došlo během následujícího roku. Miliontý koncesionář byl zaregistrován v roce 1962, kdy už Československá televize provozovala také regionální studia v Brně, Ostravě, Bratislavě a Košicích.^{27 28}

V posledních letech 20. století se postupně začalo utvářet zcela nové odvětví žurnalistiky. Rychlý nástup internetu způsobil, že vydavatelé tištěných periodik začali postupně experimentovat také s novou formou prezentace obsahu. Nutno podotknout, že pouze hrstka vydavatelů tištěných novin potenciál online zpravodajství pochopila už v této době. Dominance online žurnalistiky nad tradiční naopak přicházela jen postupně. Přerod lze popsat v několika fázích.

---

²⁴ Za nejstaršího předchůdce dnešních novin jsou pokládány denní zprávy s názvem *Acta Diurna*, jež vycházely ve starověkém Římě okolo roku 130 př. n. l. Informace v nich obsažené byly nejčastěji tesány do kamene nebo ryté do kovových desek. Zveřejňovány následně byly na veřejných místech.

²⁵ ČESKÁ TELEVIZE. ČT24: *Začaly vycházet první české periodické noviny*, 4. února 2009. [27. 2. 2019] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1422396-zacaly-vychazet-prvni-ceske-periodicke-noviny>

²⁶ ČESKÝ ROZHLAS. *Příběh rozhlasu*. 2019. [1. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.pribehrozhlasu.cz>

²⁷ Svůj druhý program spustila Československá televize v roce 1970. O tři roky později začal druhý program pravidelně vysílat barevně. V případě prvního programu bylo pravidelné barevné vysílání zahájeno v roce 1975.

²⁸ ČESKÁ TELEVIZE. *Historie*. 2019. [2. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/>

První fáze je označována jako cizí svět. Trvala přibližně do roku 1994 a vydavatelé tehdy internet považovali za něco zcela cizího a s jejich podnikáním naprosto nesouvisejícího. Internet byl chápán jako nástroj akademiků a o masovém rozšíření ještě v této době nelze hovořit. Rodící se online svět byl proto pojímán pouze jako téma atraktivní, co se informování týče, protože veřejnost o něj měla zájem.

Druhou fázi autor v knize Internetová publicistika označuje jako "*semeniště zla*". Tato etapa nejlépe vystihuje státy, které, například jako Česká republika, byly kvůli nedávnému pádu železné opony ve vývoji moderních technologií zaostalé. Pro tyto země je typické referování o internetu jako o jakémsi semeništi zla, ve kterém dominuje pouze škodlivý obsah. O postupném pronikání obsahu na internet lze hovořit až od třetí fáze, kdy vydavatelé začali na web umísťovat prezentace svých médií. Samotný obsah zde však ještě nepublikovali. Internetové stránky tak obsahovaly pouze obecné informace o daném médiu a jednalo se tak o jednu z forem propagace. Tento trend trval ve světě mezi roky 1994-1996. V zemích, kde technologický vývoj zaostával, pak o několik let déle.

Čtvrtá fáze přinesla první požadavky internetových uživatelů na online zprávy. Některá média tak poptávce svých konzumentů vyhověla a začala své webové stránky používat jako vedlejší kanál. Pravdou ovšem zůstává, že někteří vydavatelé ještě na nástup online žurnalistiky nebyli zcela připraveni. Hlavní roli tak zde stále hrálo vydávání obsahu v tradiční tištěné formě. Některá média v rámci své koncepce využívají internet pouze jako doplňkový kanál i dnes. Příkladem je například týdeník Respekt, který své články na internetu vydává pouze okrajově. V průběhu prvních let 21. století už vydavatelé začali postupně potenciál internetové žurnalistiky chápat. Odrazem tohoto trendu je klesající počet prodejů tištěných novin, který trvá dodnes. Většina vydavatelských domů proto online zpravodajství postavila na minimálně stejnou úroveň jako svou tištěnou formu. Příkladem může být společnost MAFRA, která vedle tištěných novin MF Dnes provozuje také zpravodajský web idnes.cz. Pátá fáze je proto označována jako fáze vyrovnaných sil. Další etapa se vyznačuje úplnou profesionalizací, kdy vydavatelské domy zaměstnávají pracovníky, kteří se věnují tvorbě pouze na internetu. Tento postup vychází z předpokladu, že publikum se už nespokojí se starými články recyklovanými z tištěného vydání. Internetové mutace zavedených médií také plní roli jakési prodloužené ruky. Na stránkách tištěných novin nebo také ve zpravodajských televizních relacích se často objevují odkazy na internetové stránky, kde konzumenti najdou další doplňující informace.²⁹

---

²⁹ BEDNÁŘ, Vojtěch. Internetová publicistika. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3452-1.

V posledních letech internet díky své relativní svobodě přitahuje také zájemce z řad malých a soukromých vydavatelů, kteří provozují své mediální projekty. Právě malé a nezávislé zpravodajské portály se v mnoha případech stávají prostorem pro šíření dezinformací.

2.7 Občanská společnost v Evropské unii

Klíčovým aktérem veřejného dění v zemích nejen Evropské unie je takzvaná občanská společnost. Občanská společnost je prostorem, který působí mezi jednotlivými obyvateli a státem na dobrovolné bázi. Znakem občanské společnosti je uvědomování si společné provázanosti veřejného života. Z pojmu občanská společnost je dále možno vyčlenit termín organizovaná občanská společnost, která je nejčastěji reprezentována neziskovými organizacemi. Organizovaná občanská společnost slouží ke zprostředkovávání nejrůznějších zájmů.

Autoři studie *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie* organizovanou občanskou společnost rozdělili do dvou kategorií. Jedná se o neziskové organizace statické a dynamické.

Statické neziskové organizace se vyznačují nižším stupněm administrativních schopností, se kterou souvisí horší schopnost řádného a efektivního čerpání případných grantových prostředků. Dalším znakem je personifikace řízení, kdy jsou řídicí a rozhodovací funkce koncentrovány na jednu osobu. Statické neziskové organizace se také vyznačují špatnou či v krajním případě dokonce neexistující koordinací komunikace s cílovou skupinou.

Druhou skupinou jsou organizace dynamické, které se naopak vyznačují vysokou schopností práce po administrativní stránce, která je spojena s úspěšným získáváním grantových prostředků z národního nebo evropského rozpočtu. Struktura řízení je v tomto případě jasná, přehledná a delegována na větší množství osob v rámci organizace. Tyto organizace také zvládají komunikaci s cílovou skupinou a flexibilně reagují na proměnu zájmů ve společnosti.³⁰

---

³⁰ *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 50. ISBN 978-80-86429-88-5. Studie.

Součástí občanské společnosti jsou také organizace, které v evropském veřejném prostoru aktivně vystupují proti šíření dezinformací a snaží se podobné zavádějící informace uvádět na pravou míru. Samozřejmě existují také organizace, které v rámci prosazované politické agendy naopak často dezinformace samy šíří. V další části této práce budou činnosti jednotlivých organizací dále analyzovány.

2.7.1 Zrod evropské občanské společnosti

Postupný vznik evropské občanské společnosti souvisí s pozvolným prosazováním takzvaného evropského občanství, kdy se obyvatelé evropských zemí sami identifikují primárně jako Evropané. Prosazování evropské občanské společnosti je však poměrně problematické. Národní identifikace totiž v mnoha případech slouží jako ukotvení a jistá forma obrany před globalizací. Občanská společnost je tedy poměrně silně zakotvena v jednotlivých národních státech. Z toho také vychází fenomén, kdy organizace na evropské úrovni ve většině případů fungují jako konfederace nebo asociace jednotlivých národních organizací. Evropská unie jako jeden ze svých hlavních cílů uvádí zvýšení efektivnosti vládnutí a posílení legitimacy svých rozhodnutí na základě zapojení občanské společnosti. Pravdou ovšem zůstává, že občanská společnost je do těchto procesů v současné době zapojována pouze formou konzultací jednotlivých legislativních návrhů.³¹

2.7.2 Trendy vývoje občanské společnosti v ČR před a po vstupu do EU

Občanská společnost se v České republice začala prostřednictvím neziskových organizací formovat od roku 1989. I přes pozdější vznik však navázala na své kořeny sahající až do dob národního obrození a jednalo se zejména o nejrůznější kulturní, umělecké a vzdělávací spolky. Po již zmíněném roce 1989 lze vývoj občanské společnosti v českém prostředí rozdělit do několika etap.

1. etapa (1990-1992) - v tomto období společností rezonoval porevoluční entuziasmus, který se promítl do celkového liberálního přístupu státu v oblasti vztahu k neziskovým organizacím. Toto období je také charakterizováno značným přílivem zahraničních prostředků určených na rozvoj neziskového sektoru.

---

³¹ *Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 50. ISBN 978-80-86429-88-5. Studie.

2. etapa (1992-1996) - ve druhé etapě naopak vztah státu k neziskovému sektoru ochladl. Tato doba je charakteristická ideovými spory dvou nejvýraznějších politiků té doby, kterými byli Václav Havel a Václav Klaus.
3. etapa (1997-2001) - v této době stát věnoval značnou pozornost tvorbě legislativy týkající se neziskového prostoru. Vedle toho byla také zpřísněna dotační pravidla.
4. etapa (2002-2004) - v tomto období se aktéři české občanské společnosti připravovali na vstup České republiky do Evropské unie. Docházelo také k postupnému odlivu zahraničních dárců. Větší pozornost byla naopak věnována strukturálním fondům Evropské unie.

V následujících letech dochází k postupnému posilování vlivu Evropské unie. Po vstupu země do Evropské unie pokračoval pozvolný nárůst počtu neziskových organizací. Zejména poslední roky však přinesly zcela nový fenomén. Určitá část politické reprezentace totiž začala neziskové organizace stavět do role nepřítelů. Velmi často se jedná představitelů, kteří zároveň zaujímají negativní vztah vůči Evropské unii.³²

2.8 Sociální sítě

Sociální sítě se staly fenoménem posledního desetiletí. Platformy jako je Facebook nebo Twitter totiž svým uživatelům poskytují velmi svobodný prostor pro šíření nejrůznějšího obsahu. Sociální sítě se také staly velmi důležitým nástrojem pro vydavatelské domy, které jejich prostřednictvím sdílejí své články či jiné mediální výstupy. Jednotliví uživatelé zde také dostali dosud nevídanou možnost sdílet nejrůznější obsah, přidávat se do tématických skupin nebo se přímo zapojovat do diskuzí a to i s osobnostmi veřejného života, které jsou zde také aktivní.

Zejména sdružování uživatelů, které spojuje určitý názor nebo postoj, však vedlo k vytvoření fenoménu takzvaných sociálních bublin, kdy lidé na internetu narážejí pouze na obsah, který koresponduje s jejich viděním světa. Představitelé Facebooku, který je největší sociální sítí, se netají tím, že tento typ obsahu uživatelům zobrazuje záměrně. Uzavírání do sociálních bublin totiž pohání finanční motivace provozovatelů těchto

---

³² MÜLLER, Karel B. *Evropa a občanská společnost: projekt evropské identity*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Knižnice Sociologické aktuality, sv. 15. ISBN 978-80-86429-84-7. Studie.

platform. Sociolog Zygmunt Bauman v této souvislosti v roce 2016 prohlásil, že většina lidí nepoužívá sociální sítě proto, aby si rozšířila obzory, ale naopak se chtějí pouze utvrzovat ve vlastním pohledu na svět.

O sociálních sítích se však intenzivně mluví právě také v souvislosti s šířením dezinformací či v krajním také případě nenávistného a násilného obsahu. Moderní sociální média totiž svým uživatelům nabízejí relativní svobodu. Erik Tabery ve své knize *Opuštěná společnost* v této souvislosti srovnává šíření nepravd v tradičních médiích, která se tomuto nešvaru čas od času také neubrání, a na sociálních sítích. “Pustit do médií cílenou lež bylo možné, ale mělo to důsledky. Pro dané médium znamenala dezinformace ztrátu prestiže a důvěryhodnosti - a tudíž i čtenářů, protože se vždy našlo dost konkurenčních titulů, které se snažily dokázat, jak to bylo doopravdy. A na úrovni politiky se stejným způsobem navzájem hlídaly vláda a opozice. Pravidla hry byla poměrně přehledná. To se však stále rychleji mění. Debata se nevede napříč politickým či společenským spektrem, ale čím dál častěji v uzavřených skupinách na sociálních sítích. Omyl, nebo dokonce cílená lež přestává být problém, protože pokud někdo upozorní diskutujícího na nepravdy, stačí ho zablokovat nebo vymazat.”³³

Petr Nutil ve své knize *Média, lži a příliš rychlý mozek* tyto myšlenky dále rozvíjí přirovnáním internetu k “průtokovému ohříváči”, který v kombinaci s anonymitou zatápí pod emočním kotlem. Toto spojení podle něj může vytvořit potenciálně výbušnou směs “myšlenkových ghatt” a radikalizace.

2.9 Mediální gramotnost

Mediální gramotnost či mediální výchova souhrnně označuje soubor znalostí, kterými by člověk měl pro orientaci v mediálním světě disponovat. Moderní doba se totiž vyznačuje přemírou nejrůznějších informací, z nichž je důležité umět si vybrat ty relevantní. Mediální gramotnost tedy lze chápat jako schopnost kriticky vyhodnocovat nabízené informace a zařadit je do správného kontextu. Základním předpokladem osvojení mediální gramotnosti je kritické myšlení. Petr Nutil ve své knize *Média, lži a příliš rychlý mozek* uvádí, že moderní člověk už díky všudypřítomné provázanosti a možnosti zapojovat se do veřejné debaty nežije s médii, ale v nich. Z konzumenta se totiž proměňuje v hráče s informacemi

---

³³ TABERY, Erik. *Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše*. V Praze: Paseka, 2017. 280 s. ISBN 978-80-7432-849-7.

a podílí se tak na utváření nových médií. Média však také naopak mají vliv na veřejné mínění a politiku. Další část této práce se mimo jiné bude detailněji zabývat tím, jak se zdejší média podílejí na negativním vnímání Evropské unie napříč českou společností.

Mediální odborníci se shodují na tom, že svoboda internetu je velmi důležitou hodnotou, která by měla být zachována. Jakékoliv pokusy o přílišnou kontrolu obsahu nebo dokonce jeho selektování či cenzurování by demokratickému prostředí jednoznačně uškodilo. V této souvislosti vyzdvihují právě důležitost mediální gramotnosti a kritického myšlení, které jednotlivci umožní si relevantní a důvěryhodné informace od těch nedůvěryhodných vyselektovat sám.³⁴

2.10 Média a moc

Média jsou historicky označována za čtvrtou velmoc. V tradičním chápání je totiž za první tři velmoci chápána moc zákonodárná, soudní a výkonná. Některé zdroje také média nazývají šestou, případně sedmou velmocí. Toto přirovnání má své kořeny v době Napoleona Bonaparte, proti němuž byla média nepřátelská. Jeho sedm velmocí tedy představovalo Rusko, Prusko, Rakousko, Velká Británie, Francie a USA a právě média.

Ignacio Ramonet ve své velmi kritické knize *Tyranie médií* tento myšlenkový vzorec dále rozvíjí tím, že média označuje za druhou velmoc. Podle něj je totiž první velmocí ekonomika, která uspořádání moderního světa utváří nejvýrazněji. Po médiích je poté za třetí velmoc považována politika. Vedle toho Ramonet nepochybuje o propojení dominantních médií s politickou mocí. Tento mocenský kartel poté selhává v plnění své kritické funkce. To má za následek úbytek důvěryhodnosti médií. Například ještě v osmdesátých letech globální nedůvěra v televizní vysílání prakticky neexistovala. Dokonce byla pokládána za nejdůvěryhodnější médium vůbec. Kniha také dále rozebírá nástup kontinuálního televizního zpravodajství, které do jisté míry předcházelo nástupu internetové žurnalistiky. Potřeba být na místě první podle Ramoneta vede k domněnce, že novinářem se může stát prakticky každý. Stačí se pouze ve správné chvíli nacházet na správném místě. Důležitý je hlavně “reálný dojem”, který má poukazovat na autenticitu. To do jisté míry platí i dnes.³⁵

---

³⁴ MANIPULATORI. *Mediální gramotnost*. 2019. [4.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/medialni-gramotnost/>

³⁵ RAMONET, Ignacio. *Tyranie médií*. Praha: Mladá fronta, 2003. 226 s. ISBN 80-204-1037-6.

“Get me a murder a day!” Tímto výrokem proslul na přelomu 19. a 20. století britský novinář lord Alfred Harmsworth, který je považován za jednoho z průkopníků bulvární žurnalistiky. Zakladatel novin Daily Mail tímto heslem odkazoval na to, že lidé si jeho noviny budou masivně kupovat jen v případě, že se každý den dočtou o nějaké vraždě. Nutno podotknout, že jistou senzacechtivostí se mediální publikum vyznačuje dodnes. Lidé, kteří mají bulvární zprávy v oblíbě, však bývají vůči okolnímu světu bojácnější. Tuto tezi dokazuje výzkum, podle něhož lidé, kteří u televize tráví alespoň čtyři hodiny denně, považují svět za nebezpečné místo. Mají totiž obavy, že se stanou obětí trestného činu, a tím pádem méně důvěřují jiným. Existuje také vztah mezi sledováním televizních zpráv a strachem z kriminality. Postupující medializace společně s takřka neomezeným přístupem k informacím se u obyvatel Spojených států amerických projevuje v celkové nedůvěře k druhým osobám. Zatímco v roce 1960 55 procent dotázaných uvádělo, že “mohou věřit většině lidí”, v roce 2009 tento podíl klesl na 32 procent. Zvláště patrný je tento trend také u generace takzvaných mileniálů³⁶, ze kterých svým spoluobčanům důvěřuje jen 19 procent.³⁷

Pro média je typická také schopnost vytvoření takzvaného sebenaplnujícího proroctví. V praxi to znamená, že pokud začnou média například hojně referovat o tom, že se ekonomice dané země daří, existuje šance, že tyto zprávy vyvolají v příjemcích takových mediálních sdělení pozitivní očekávání, což povede ke zvýšeným výdajům domácností i firem. Výsledek se poté opravy může projevit v ekonomickém růstu. Informace zveřejňované v médiích by však měla reflektovat realitu, daná mediální agenda může tím pádem ekonomický růst více povzbudit, nikoli jej vytvořit. Tento princip však platí i v případě negativních zpráv. Mediální teoretici Godiel a Langley si navíc povšimni toho, že média mají tendenci věnovat se negativním zprávám detailněji než těm pozitivním. Svou hypotézu zkoumali mezi lety 1981 a 1992 a došli k závěru, než negativně laděné texty nejvíce podceňuje zvyšující se nezaměstnanost.³⁸

---

³⁶ Do generace mileniálů, někdy také generace Y, se řadí lidé, kteří vyrůstali na přelomu tisíciletí a dospělosti dosáhli až po roce 2000. Jinými slovy se jedná o osoby narozené mezi lety 1982-2000.

³⁷ NUTIL, Petr. Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada, 2018. 189 s. ISBN 978-80-271-0716-2.

³⁸ GIBARTI, Jana, ed. Otázky médií dnešní doby. V Ostravě: Anagram, 2015. 290 s. ISBN 978-80-7342-282-0.

2.11 Právo Evropské unie

Pro účely této práce bude nutné definovat také základní principy práva v Evropské unii. Přiblíženy budou prameny práva primárního a sekundárního.

Podobně jako další mezinárodní organizace funguje i Evropské unie na základě mezinárodních smluv. Netypické je ovšem to, že jednotlivé národní státy přenášejí na orgány Evropské unie, které jsou těmito smlouvami zřizovány, některé pravomoci. Právo Evropské unie je možné rozdělit na dvě základní oblasti. První z nich je takzvané primární právo. Tyto smlouvy uzavírají členské státy, na kterých Unie spočívá a jichž je předmětem. Všechny další právní předpisy vznikají na základě těchto primárních smluv. Dále stanovují základní pravidla pro fungování celého celku. Za první smlouvu primárního práva je považována Smlouva o ESUO z roku 1951. Významným pramenem primárního je také již zmíněná Lisabonská smlouva. Kromě toho je třeba k tomuto výčtu doplnit ještě smlouvy rozpočtové a smlouvy o přístupu nových členů.

Druhou skupinou je právo sekundární, které obsahuje konkrétní směrnice, nařízení, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Každý právní akt je odvozen od primárního práva. Nařízení je aktem sekundárního práva, které je obecně závazné, přímo použitelné a zpravidla má také přímý účinek. Tím pádem se může vztahovat na jakýkoliv subjekt práva v rámci Evropské unie. Nařízení je možné připodobnit zákonu s celounijní působností. Dalším právním předpisem sekundárního práva je směrnice. Směrnice nemá vůči členským státům přímý účinek. Cílem směrnice je zachování vnitrostátní legislativy, která se s celounijní pouze harmonizuje. V praxi to znamená, že přijatou směrnicí musí členský stát implementovat do vlastních právních předpisů. Směrnicí je tedy možno chápat jako určení základních pravidel nebo minimálního standardu.

Rozhodnutí je závazné v celém rozsahu, pokud jsou v něm uvedeni ti, jimiž je určeno, je závazné pouze pro ně. Rozhodnutí je možné dále rozdělit na ty, které mají normativní a individuální charakter. Normativní rozhodnutí má podobné účinky jako nařízení. Většinou se koná o akt prováděcího charakteru vydaného Komisí. Individuální rozhodnutí se může týkat pouze jednotlivých členských států. Příkladem může být rozhodnutí v oblasti hospodářské soutěže, které adresuje podnikům, jež se dopustily protiprávního jednání. Zbývající dva právní akty nejsou právně závazné a patří mezi ně doporučení a stanoviska.

Doporučení by však svými adresáty, tedy dotčenými členskými státy, mělo být respektováno jako závazný akt. Není ale vynutitelné.³⁹

---

³⁹ TOMÁŠEK, Michal, Jiří MALENOVSKÝ a Vladimír TÝČ. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013. Student. ISBN 978-80-87576-53-3.

3 Mediální analýza vybraných dezinformací v České republice

V této části budou detailně rozebrány vybrané konkrétní dezinformace s tematikou Evropské unie, které v posledních letech kolovaly mediálním a veřejným prostorem České republiky. Rozebrány budou zcestné zprávy, které se objevily jak v tradičních médiích, tak také na sociálních sítích a v takzvaných alternativních médiích. Z logických důvodů nemohou být na následujících stranách rozebrány všechny zavádějící zprávy, které se v posledních letech v českém mediálním prostoru objevily. Pro představu však budou alespoň průřezově vybrány některé z nich, které ukazují podstatu celé problematiky.

3.1 Zákaz nožů

21. února 2019 byl na facebookovém profilu Tomio Okamury zveřejněn příspěvek, z něhož vyplývá, že bruselští úředníci plánují v Evropské unii zakázat nože. Tato poznámka se ve facebookovém příspěvku předsedy strany Svoboda a přímá demokracie, která v České republice patří k nejhlasitějším kritikům Evropské unie, výslovně objevuje. Příspěvek zaznamenal na 500 sdílení a dalších 450 uživatelů jej okomentovalo. Nutno podotknout, že převažují rozhořčené komentáře kritizující Evropskou unii. Jak u tohoto politika bývá zvykem, údajný zákaz nožů zasazuje do kontextu s přílivem migrantů do Evropy. “EU postupuje tak, že do Evropy pustí tisíce džihádistů, a pak chce odzbrojit slušné občany, aby byli islámským teroristům napospas a nemohli se bránit!” prohlašuje místopředseda poslanecké sněmovny ve svém příspěvku. Na závěr textu je přiložena agitace ohledně blížících se voleb do evropského parlamentu.⁴⁰

Informaci o údajném plánu na zákaz nožů v Evropské unii v následujících dnech převzaly také některé zpravodajské weby. Například web časopisu Reflex uveřejnil 28. února článek s titulkem: “Nový euroněmysl: Evropská unie nám chce zakázat i nože, protože je používají teroristé”.

---

⁴⁰ FACEBOOK. *Tomio Okamura - SPD*. 21. února 2019 [5.3. 2019] Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/photos/a.185333081477515/2431696176841183/?type=3&theater>

Autor v textu opakuje tezi, podle které chce Evropská komise skrze novou směrnici vzít “obyčejným lidem” pod záminkou boje proti terorismu jejich nože.⁴¹ Článek se stejnou tematikou publikoval také web vlasteneckenoviny.cz.⁴² Na rozdíl od internetových stránek časopisu Reflex však tento web patří mezi takzvaná alternativní média a běžně je zařazován mezi portály pravidelně šířící dezinformace a propagandu.⁴³

Ač všechny všechny tři zmíněné zdroje evokují, že zákaz nožů už velmi brzy vstoupí do platné legislativy, ve skutečnosti se jedná pouze o doporučující stanovisko. Zvláštní výbor pro terorismus pouze vybídl ke zvážení zákazu nošení nožů bez zjevného důvodu. Pravdou ovšem je, že tuto pasáž všechny tři zdroje citují a to i přes to, že ani z této části zprávy, kterou schválil Evropský parlament nevyplývá, že by se schválení podobné legislativy na úrovni Evropské unie plánovalo. Celá věc má pouze charakter doporučení, aby členské státy podobné opatření zvážily. Nikde se však nehovoří o absolutním zákazu nožů. Zpráva navíc doporučuje zákaz nošení určitého typu nožů bez pádného důvodu, určitě tedy ne zcela. Jiří X. Doležal, který je autorem článku pro Reflex dále hovoří o směrnici, která je chápána jako právně závazný akt, jenž musí jednotlivé státy zapracovávat do své národní legislativy. Zpráva má však pouze poradní charakter o existenci jakékoliv směrnice tedy v této souvislosti nelze hovořit.⁴⁴

3.2 Satirické zprávy

Druhý popisovaný případ zní na první pohled spíše humorně. Přesto se však jedná o dezinformaci, které prokazatelně uvěřilo množství lidí, mezi než patří i politický představitel České republiky. Jedná se o zprávu, která hovořila o záměru Evropské unie zakázat písmeno “Ř”. Důvodem pro zákaz písmene české abecedy mělo být vzájemné sblížování jednotlivých evropských jazyků. Článek s titulkem “Čeká češtinu revoluce? EU chce zrušit písmeno Ř! Prý kvůli zjednodušení...” ze dne 22. 6. 2016 se objevil na webu pravdive-zpravy.cz. Tento portál přímo na své hlavní stránce uvádí, že se jedná o satirický web.

---

⁴¹ REFLEX. *Nový euronemysl: Evropská unie nám chce zakázat i nože, protože je používají teroristé*. 28. února 2019. [5.3. 2019] Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/93428/novy-euronemysl-evropska-unie-nam-chce-zakazat-i-noze-protoze-je-pouzivaji-teroriste.html>

⁴² VLASTENECKÉ NOVINY. *EU chce zakázat nože. Dá se jimi vraždit. Proč nezakázat migrující vetřelce do EU?* 3. března 2019. [5.3. 2019] Dostupné z: <http://www.vlasteneckenoviny.cz/?p=213711>

⁴³ NEOVLIVNI. *Propaganda jako zloba a hnus ze síti*. vlasteneckenoviny.cz. 13. dubna 2016. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/propaganda-jako-odraz-zloby-a-hnusu-ze-siti-to-jsou-vlasteneckenoviny-cz/>

⁴⁴ MANIPULATORI. KOMENTÁŘ: Už i Jiří X. Doležal straší zákazem nožů v EU. 1. března 2019. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/komentar-uz-i-jiri-x-dolezal-strasi-zakazem-nozu-v-eu/>

Zprávy zde zveřejněné jsou tedy zcela smyšlené. Parodie je z textu zřejmá. Autor například uvádí, že změnu jednomyslně schválila Evropská lingvistická rada, která ve skutečnosti neexistuje. V podobném duchu se nesou i další články na tomto webu s titulky jako: “Noví poslanci podstoupili povinné IQ testy, nevěděli jak je vyplnit” nebo “Máslová krize končí! Ministerstvo vyšle do ulic krávy, máslo si snadno udělá každý sám”. V každém článku se navíc v roli zasvěceného odborníka objevuje smyšlená postava jménem František Měch.

Následně dezinformaci o údajném zákazu písmene, které se v jiných jazycích nevyskytuje, převzal například konspirační web nwoo.org. Zhruba půl roku po prvním zveřejnění textu tomuto hoaxu uvěřil také senátor Parlamentu České republiky Jaroslav Doubrava. Na svém facebookovém profilu článek sdílel s komentářem: “Tak už nám berou i mateřský jazyk a my si to necháme líbit?!”. Satirické zprávy se po internetu šíří naprosto běžně a obvykle jim zvláštní pozornost věnována není. Tento případ je však neobvyklý v tom, že poměrně zřejmé satire uvěřil i ústavní činitel České republiky.

Podobných případů bylo v posledních letech zaznamenáno několik. Například web g.cz zveřejnil opět zjevně satirický článek, který hovořil o záměru Evropské unie zakázat postavu krtečka.⁴⁵ “Nad oblíbenou pohádkovou postavičkou Zdeňka Milera se začínají stahovat mračna. Samotná skutečnost, že je krteček černý a kope díry v zemi, dráždí úředníky v Evropském parlamentu,” zmiňuje text ve svém úvodu. Zpravodajský web české televize uvádí příklady, kdy uživatelé sociálních sítí této satirické zprávě rovněž uvěřili. Cituje například příspěvek, který již zmiňovaný parodický článek cituje s komentářem: “„Ti úředníci od stolu snad nikdy neviděli krtek?!!! Bo co??? Je to zvíře stvořené přírodou... chtějí ho snad mít růžového?!!!!!! Z toho plyne pro naši republiku: Rychle pryč od takových úředníků v EU.“

Dalším příkladem může být aprílový článek redakce iDnes, který hovořil o tom, že Evropská unie chce zakázat velikonoční pomlázku. Text opět cituje neexistující evropskou instituci, kterou je v tomto případě evropský Úřad pro ochranu lidské důstojnosti. Článek na konci výslovně uvádí, že se jedná o žertovnou zprávu, jejímž účelem je aprílové pobavení. I přesto však článek sdílela liberecká organizace politického hnutí SPD. „Zdá se, že ze západu opět přichází další moudro. Dobře míněná snaha agilních činníků

⁴⁵ G. EU chce zakázat Krtečka. Je černý a kope díry v zemi. „Rasistické, nekorektní,“ vykřikují úředníci. 4. dubna 2018. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://g.cz/eu-chce-zakazat-krtecka-je-cerny-a-kope-diry-v-zemi-rasisticke-nekorektni-vykrikuji-urednici/>

nečekaně vyvolala nevoli ‚civilizovaného světa‘,“ napsali. „Informace o aktivitách spolku, který požaduje tuto naši českou tradici zapsat na seznam světového kulturního dědictví UNESCO, se totiž dostaly také do zorného pole evropského Úřadu pro ochranu lidské důstojnosti. Místo zapsání do respektovaného seznamu nyní hrozí oblíbené lidové tradici zánik,“ komentovala článek místní buňka politické strany.

Poté, co ostatní uživatelé začali v komentářích pod příspěvkem správce facebookové stránky upozorňovat na to, že se jedná o smyšlenou zprávu, reagovali představitelé hnutí tvrzením, že opatření na zničení tradičních českých Velikonoc se opravdu chystá. Dokládat to měl jiný text z roku 2011, který ale rovněž nebyl pravdivý. Následně byl příspěvek z facebookového profilu bez dalšího vysvětlení vymazán.

Odborníci oslovení Českou televizí tyto reakce vysvětlují tím, že zmínky o některých tématech vyvolávají v lidech přehnané reakce a zastírají střízlivé uvažování. Jedná se tedy o impulsivní chování. Mezi zprávy, které mezi názorově vyhraněnými lidmi takto silné emoce vyvolávají, patří často také témata spojená s Evropskou unií. Opět se tedy ukazuje, že lidé na sociálních sítích sdílejí převážně takový obsah, který utvrzuje jejich vlastní vidění světa a racionální úsudek jde mnohdy stranou.⁴⁶

3.3 Zákaz hranolek

Poměrně velkou odezvu v českém mediálním prostoru zaznamenala zpráva, podle které měla Evropská komise připravovat zákaz hranolek. Příslušný návrh Evropské komise se týkal potravin, které obsahují karcinogenní látku akrylamid, která se kromě hranolek vyskytuje například také v některých sušenkách, chlebu nebo i kávě.

Velmi důkladně o údajném zákazu potravin obsahujících karcinogenní látku referovala bulvární média. Zpráva se v létě roku 2017 dostala například na titulní stranu bulvárního deníku Blesk, který je nejprodávanější tiskovinou v zemi. Průměrný denní prodaný náklad v srpnu roku 2017, kdy dotyčný článek vyšel, činil 200 tisíc kusů za den.⁴⁷

---

⁴⁶ ČESKÁ TELEVIZE. *EU zakazuje krtečka? Mnozí lidé berou internetové vtipy vážně, selský rozum selhává.* 9. března 2018. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelivize.cz/domaci/2444299-eu-zakazuje-krtecka-mnozi-lide-berou-internetove-vtipy-vazne-selsky-rozum-selhava>

⁴⁷ FORUM24. *Johana Hovorková: Brusel chce zakázat hranolky a chleba aneb Lži Blesku na titulní straně.* 2 srpna. 2017. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://forum24.cz/brusel-chce-zakazat-hranolky-a-chleba-aneb-lzi-blesku-na-titulni-strane/>

Titulní strana z úterý 8. srpna. 2017 je koncipována tak, aby ve čtenáři na první pohled vyvolala pocit rozhořčení a strachu kvůli tomu, že orgány Evropské unie připravují zákaz brambůrek, hranolek, chleba a také kávy. Nutno podotknout, že primární zpravodajskou hodnotou, kterou bulvární média používají, je dramatická a senzacechtivost. Cílem zpráv laděných v tomto duchu je tím pádem touha vyvolat ve čtenáři emoce. Typickým příkladem tohoto přístupu je právě výše přiložená titulní strana deníku Blesk. První strana totiž působí také jako reklamní poutač, na základě kterého se čtenáři často rozhodují, zda si daný výtisk zakoupí. V tomto případě čtenář při prvním pohledu uviděl velký nápis hlásající "STOP! KVŮLI RAKOVINĚ". Nad tímto titulkem je dále přímo řečeno, že Evropská unie plánuje zákaz následujících potravin. Na pravou míru je zpráva uvedena až mnohem menším písmem pod hlavním titulkem. Tam si totiž pozornější čtenář přečte: "Kdo si potrpí na křupavou kůrčičku u chleba nebo zahrnědlé bramborové lupínky, vystavuje podle úředníků z Bruselu svůj organismus zlu jménem akrylamid. Tahle rakovinotvorná látka se vyskytuje v připálených potravinách. Evropská komise proto chce nařídít restauracím, na kolik si mají nastavit své sporáky a pece!" uvádí se podstatně menším písmem rovněž na titulní straně deníku Blesk. Ve skutečnosti tak redaktoři Blesku uvádění na pravou míru, že striktní zákaz dotyčných produktů se nepřipravuje. Místo toho lze očekávat vydání doporučení, jak úpravy potravin uzpůsobit tak, aby se v nich minimalizovalo množství potenciálně karcinogenních látek. V tomto případě se tedy o dezinformaci v pravém slova smyslu nejedná. Zpráva má pouze dezinformační titulek a v následném textu jsou uvedeny pravdivé informace. Jednoznačně se však jedná o manipulaci, jejímž cílem je vyvolání negativních emocí ve svých čtenářích.

Blesk nebyl jediným médiem, který tuto zprávu otiskl. Článek v podobném duchu vydal také web [tn.cz](https://tn.nova.cz), který je rovněž laděn velmi bulvárně. Jeho titulek vyvolává podobné emoce, jako zpráva, kterou připravil konkurenční Blesk. Nadpis textu opět výslovně uvádí, že Evropská unie chce lidem zakázat hranolky. Další řádky už toto tvrzení zmírňují a hovoří pouze o zavedení pravidel, jak množství problematické látky v některých potravinách omezit.⁴⁸

Jak však na svém blogu poukázal například poslanec Evropského parlamentu Tomáš Zdechovský, záměr legislativně omezit produkci potravin ze smažených brambor, orgány Evropské unie skutečně připravovaly. Právní úprava se však měl týkat pouze tradičních

---

⁴⁸ TN. *EU chce zakázat tradiční hranolky! Mohou způsobit rakovinu, varuje.* 21. července 2017. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://tn.nova.cz/clanek/zpusobuji-rakovinu-nesmi-se-jist-eu-chce-zakazat-tradicni-hranolky.html>

dvakrát smažených bruselských hranolek. Tento fakt, tedy že se mělo jednat pouze o omezení lokální speciality, které by na české produkty nemělo žádný vliv, Blesk ani web tn.cz vůbec nezmiňuje. Ani v případě bruselských hranolek se však nejednalo o žádný zákaz. Evropská komise pouze vydala doporučení, jak přípravu tradiční lokální speciality upravit tak, aby obsahovala méně škodlivého akrylamidu. „Jinými slovy tu opět většina lidí naletěla hoaxu a začala se rozčilovat nad Evropskou unií. Zcela zbytečně. Možná by se mělo do článků o nařízeních Evropské unie povinně dávat upozornění: „Články o EU jsou určeny pro ty, kteří používají mozek.“ Třeba by to pomohlo zastavit šíření nesmyslů o EU, ve kterých se tak rádi někteří v České republice opakovaně utvrzují.” uzavírá svůj článek poslanec Evropského parlamentu Tomáš Zdechovský.⁴⁹

Korektně o této problematice naopak informoval web idnes.cz patřící pod vydavatelství Mafra. Ač má článek svým titulkem lehce zavádějící tvrzení, že Komise hodlá Belgičanům sebrat jejich hranolky, není text nijak vztažen na Českou republiku tak, jako v předchozích případech. Hned druhý odstavec článku navíc výslovně uvádí, že Evropská komise neplánuje žádný plošný zákaz, nýbrž pouze vydání doporučení upravující výrobní postupy.⁵⁰

3.4 “Děti nesmí nafukovat balóny”

V úterý 11. října 2011 vyšel na zpravodajském portálu novinky.cz článek, který informoval o nové směrnici Evropské unie, která dětem do čtrnácti let zakázala bez přítomnosti rodičů nafukovat balóny. Text zmiňoval, že nová bezpečnostní pravidla požadují, aby při nafukování balónků byla přítomna alespoň jedna dospělá osoba. Dále článek hovoří o tom, že směrnice dětem zakazuje také oblíbenou hru s magnetickým rybařením. Při obou aktivitách totiž existuje riziko vdechnutí malých částí. Také v tomto případě jsou zaměňovány pojmy směrnice a nařízení, které jsou zde spojeny v tentýž termín.⁵¹

---

⁴⁹ PARLAMENTNÍLISTY. Zdechovský (KDU-ČSL): Další obrovský skandál. EU chce zakázat tradiční hranolky. 28. července 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Zdechovsky-KDU-CSL-Dalsi-obrovsky-skandal-EU-chce-zakazat-tradicni-hranolky-497882>

⁵⁰ IDNES. Komise nám chce sebrat hranolky, zlobí se Belgičané. Smaží je nezdravě. 21. června 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/eu-a-zakaz-tradicni-vyrobu-belgickych-hranolek.A170621_094720_eko-zahranicni_are

⁵¹ NOVINKY. Směrnice EU zakázala dětem bez dozoru nafukovat balóny a troubit na frkačky. 11. října 2011. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/247139-smernice-eu-zakazala-detem-bez-dozeru-nafukovat-balonky-a-troubit-na-frkacky.html>

Text vychází ze směrnice o bezpečnosti hraček z roku 2009, která pro výrobce a dovozce hraček definuje pravidla a povinnosti uvádět na obalech informace spojené s riziky. Štítek s případnými riziky má tak sloužit především jako informace pro rodiče. Žádný výslovný zákaz pro děti mladší čtrnácti let směrnice nezmiňuje. Opět se tak jedná spíše o legislativní úpravu mající za cíl sjednocení pravidel na jednotném trhu. Za povšimnutí stojí také fakt, že zprávu s podobným nádechem jako v případě zpravodajského webu novinky.cz vydal také veřejnoprávní Český rozhlas a bulvární web tn.cz. Všechna tato média totiž zprávu převzala od britských novin Daily Telegraph. Dezinformace tedy vznikla vinou nedostatečného ověření tehdy dostupných faktů. Místo toho redaktoři pouze přepsali anglickou předlohu textu do češtiny.⁵²

Kromě samotné Evropské komise dezinformaci na pravou míru uváděla také tehdejší europoslankyně Zuzana Roithová. Ve svém blogu zveřejněném na webu parlamentnilisty.cz se ohradila vůči mylným informacím, které přisoudila britskému tisku. Za autora dezinformace označila euroskeptického novináře vystupujícího pod zkratkou W.B. V podobném duchu reagoval na vlastních internetových stránkách také poslanec Evropského parlamentu Pavel Poc⁵³, který za původce dezinformace označil známý britský eurokeptismus.⁵⁴

3.5 Zákaz domácích porážek

Zpravodajský web Parlamentní listy v roce 2012 publikoval článek, v němž uvádí, že počátkem dalšího roku vejde v platnost nová směrnice, která chovatelům prasat udává povinnost pořídit jim do kotců a ohrad hračky. “Budování sociálních návyků je patrně podle Evropské unie důležité nejen v mezilidských vztazích, ale i mezi prasaty. Z toho důvodu se napříště nebudou moci prasnice chovat odděleně, jak tomu bylo dosud, ale pouze ve skupinách. A v kotcích budou muset mít navíc hračky. Vepřové maso od chovatelů, kteří tuto změnu neakceptují, bude od nového roku považováno za nelegální a nebude se smět prodávat,” uvádí sedm let starý článek na webu parlamentnilisty.cz. K problematice se zde vyjadřují tři senátoři, kteří nová pravidla o chovu prasnic považují za absolutní nesmysl.

⁵² ČESKÝ ROZHLAS. *Evropská unie zakázala dětem nafukovat balóny*. 11. října 2011. [8.3. 2019] Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/evropska-unie-zakazala-detem-nafukovat-balonky--960500

⁵³ PAVEL POC. *EU dětem zakáže nafukovací balonky*. 29. listopadu 2012. [8.3. 2019] Dostupné z: <http://pavelpoc.cz/2012/11/eu-detem-zakaze-nafukovaci-balonky/>

⁵⁴ PARLAMENTNILISTY. *Tvrzení medií o zákazu EU dětem nafukovat balóny je mlžení euroskeptiků*. 13. října 2011. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/profil/MUDr-Zuzana-Roithova-MBA-3351/clanek/Tvrzeni-medii-o-zakazu-EU-detem-nafukovat-balonky-je-mlzeni-euroskeptiku-9073>

Dále v článku jako respondent figuruje také tehdejší předseda Strany svobodných občanů a poradce exprezidenta Václava Klause Petr Mach a předsedkyně rovněž euroskeptické strany Suvenerita Jana Bobošíková. V případě všech pěti respondentů tedy jde o kritiky Evropské unie. V článku však zcela chybí vyjádření kompetentního orgánu, kterým je například ministerstvo zemědělství. Místo toho je text postaven jako souhrn výpovědí pětice euroskeptických politiků.⁵⁵

Zastoupení Evropské komise v České republice v reakci na tuto dezinformaci vydalo prohlášení, ve kterém uvádí, že povinnost pořizovat prasnicím hračky dotyčná směrnice vůbec nezmiňuje. „Mýtus pravděpodobně vznikl nesprávnou interpretací obsahu směrnice Rady 91/630/EHS (v pozdějším znění 2008/120/ES), kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat. V ní mj. stojí, že „členské státy zajistí, aby prasnice a prasničky měly stálý přístup k manipulovatelnému materiálu“, který je ovšem v příloze ke směrnici výslovně popsán jako „sláma, seno, dřevo, piliny, houbový kompost, rašelina nebo směsi takových materiálů, které neohrožují zdraví zvířat“. Požadavek na manipulovatelný materiál v kotcích vychází z vědeckých studií, které prokázaly, že prasata v kotcích mohou být náchylná k sebeubližování nebo k ubližování ostatním prasatům (hryzní ocasů),“ vysvětluje dezinterpretaci směrnice zastoupení Evropské komise.⁵⁶

Jednou z nejstarších dezinformací, která se ve veřejném prostoru objevuje prakticky po celou dobu členství České republiky v Evropské unii, je tvrzení, že evropské orgány zakázaly tradiční české domácí porážky. Podobné zprávy se v minulosti objevovaly zejména v bulvárních médiích a šířili je také někteří politici. Pravdou ovšem je, že evropská legislativa zabíjačky jako takové přímo nereguluje. V platnosti jsou pouze pravidla upravující nakládání s potravinami, aby se tak předešlo zdravotním rizikům. Venkovskou tradici naopak regulují zákony České republiky, a to konkrétně zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů.⁵⁷

Legislativní úprava domácích zabíjaček existuje již více než 50 let. Nejstarším zákonem, který definuje pravidla této tradice je zákon č. 66/1961 Sb. Tento zákon například uvádí, že

---

⁵⁵ PARLAMENTNILISTY. *Prý vymyslel totální blb: Politici závodí, kdo se víc vyděsí*. 9. května 2012. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/ekonomika/Pry-vymyslel-totalni-blb-Politici-zavodi-kdo-se-vic-vydesi-231917>

⁵⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *MÝTUS: Farmář musí prasatům pořídit hračky*. 2019. [8.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/euromyty_cs#prasat

⁵⁷ EUROACTIV. *EUROMÝTUS: Konec zabíjaček v Čechách*. 9. prosince 2016. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/euromytus-konec-zabijacek-v-cechach/>

podmínkou pro domácí porážku zvířete je následná spotřeba v domácnosti chovatele. Legislativa v tomto směru po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 nepřinesla žádnou změnu.

Například 20. ledna 2015 vyšel na webových stránkách deníku Blesk článek s titulkem: „Jitrnice vs. EU: Zabíjačku zakázali, ale halal porážky mají zelenou.“ Článek výslovně uvádí, že Evropská unie stojí za zákazem domácích porážek zvířat. „Šílená vlna nevole se zvedla proti nařízení Evropské unie, které zakazuje pořádat zabíjačku pro lidi mimo vaši domácnost. Necháme si toho líbit hodně, ale tohle už překročilo všechny meze. Jitrnice a prdelačku si vzít nenecháme!“, burcuje první odstavec textu.⁵⁸ Dále článek uvádí výpovědi rozhněvaných čtenářů, kteří poukazují například na to, že Evropská unie nemá na starosti závažnější věci než zakazování českých venkovských tradic. Objevuje se také zmínka o tom, že zatímco zabíjačka se má dostat mimo zákon, rituální náboženská porážka podle muslimských pravidel má být i nadále legální. V posledním odstavci článek uvádí: „Za protektorátu byly zabíjačky také zakázané. Že by podobnost čistě náhodná?“, čímž čtenáře navádí na myšlenku, že fungování Evropské unie se má podobat hitlerovskému Německu. Tento text lze považovat za čistě dezinformační. Místo faktického vysvětlení připravovaných legislativních úprav totiž pouze zprostředkovává výpovědi rozčarovanych čtenářů, aniž by informace zasadil do kontextu a uvedl na pravou míru.

Oblíbený mýtus použil v roce 2015 také prezident České republiky Miloš Zeman „Víte, že Evropská komise nedávno prakticky zakázala domácí zabíjačky. Měl jsem tady na návštěvě předsedu rakouského Bundestagu, který mi říkal, že jim zase zakazují traktorové sekačky. Jinými slovy neplatí princip subsidiarity. A tento princip znamená, že na národní úrovni musíte řešit to, co řešíte lépe než na úrovni nadnárodní. Ochrana vnějších hranic je nepochybně nadnárodní záležitost, zatímco zabíjačky nebo traktorové sekačky jsou záležitostmi národních parlamentů,“ prohlásil tehdy prezident České republiky Miloš Zeman. Informace o výroku prezidenta přinesl web idnes.cz, který se při této příležitosti informoval u ministerstva zemědělství. Mluvčí resortu uvedl, že domácí porážky zvířat upravuje nařízení Rady č.1099/2009, které se zabývá například metodami usmrcení a zakazuje týrání zvířat. Domácí porážku však nijak neznemožňuje.⁵⁹

⁵⁸ BLESK. *Jitrnice vs. EU: Zabíjačku zakázali, ale halal porážky mají zelenou*. 20. ledna 2015. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/297507/jitrnice-vs-eu-zabijacku-zakazali-ale-halal-porazky-maji-zelenou.html>

⁵⁹ IDNES. Zeman opakuje vyvrácený euromýtus: Brusel prý chtěl zakázat zabíjačky. 27. listopadu 2015. [8.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/test-a-spotrebitel/podle-milose-zemana-chtela-evropska-komise-zakazat-domaci-zabijacky.A151126_190221_test_ozr

3.6 Podíl evropské legislativy schvalované českým parlamentem

Kritici Evropské unie často poukazují na postupnou ztrátu české národní suverenity spojenou s předáváním rozhodovacích pravomocí do rukou orgánů Evropské unie. Příkladem může být poslanec Václav Klaus mladší, který se ve svém pravidelném komentáři zveřejňovaném každé pondělí na portále novinky.cz této problematice už několikrát věnoval. V textu vydaném 18. března 2018 uvedl, že práce českých poslanců z 57 procent obnáší právě implementaci celoevropských legislativních předpisů. „U „normálních“ zákonů je předkladatelem buď vláda (tyhle zákony často projdou, pokud neselže vládní většina) nebo skupina poslanců. Ten, kdo zákon předkládá, si připravuje argumenty, aby to obhájil, proč je nutné zákon přijmout. Sněmovna se pak o návrhu zákona několikrát „hádá“, zda je dobrý či špatný a několikrát o něm hlasuje. Zákon se přetřásá minimálně 3x, dá se několikrát navrhnout jeho zamítnutí. Dá se to také různě protahovat. Ale u „evropských“ implementací – to přinese nějaký ministr a řekne: „Implementační lhůta uplyne 12. dubna, tak vás žádám o schválení.“ Hotovo. Takový zákon se schválit musí, jinak by nám (republice) hrozila obří pokuta za každý měsíc, co jsme implementovali pozdě, a ještě nějaké procesy u Evropského soudu. Drtivá většina poslanců to proto schvaluje stylem jak „poslankyně dojička“ za soudruha Husáka. Fik, ruce nahoru a jdeme dál,” píše ve svém komentáři nyní nezařazený poslanec Václav Klaus.⁶⁰

Dalším poslancem, který hovoří o tom, že obsah hlasování z nadpoloviční většiny určují právní předpisy Evropské unie, je například také rovněž nezařazený poslanec Lubomír Volný. V minulosti však tento výrok zazníval opakovaně i z úst dalších politiků. Příkladem může být předseda České pirátské strany Ivan Bartoš, který květnu roku 2014 v České televizi prohlásil, že evropské orgány jsou zodpovědné za 85 procent české legislativy. Jen o měsíc dříve na toto téma hovořil i nynější předseda ODS Petr Fiala, který zmínil číslo 70 procent. Velmi podobně hovoří také článek zveřejněný na portále idnes.cz 1. května roku 2014. V tomto textu je citována Zuzana Kasáková z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, podle které tvoří podíl evropské legislativy 75 procent práce českých poslanců. Jen o dva týdny později vyšel v deníku MF Dnes, který patří pod stejné vydavatelství, komentář, který toto tvrzení rozporuje. "Od data vstupu byly unijní podněty každý rok stabilně základem pro zhruba 35 % českých zákonů, jde tedy o mnohem nižší číslo, než

---

⁶⁰ NOVINKY. KOMENTÁŘ: Suverenita České republiky - Václav Klaus ml. 18. března 2019. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/komentare/500056-komentar-suverenita-ceske-republiky-vaclav-klaus-ml.html>

se nám snaží politici a někteří odborníci namluvit,” uvádí Robert Zbíral z Univerzity Palackého v Olomouci.⁶¹

O konfrontaci daných tvrzení s fakty se ve svém článku pokusil Deník N. Text přináší vyjádření Zastoupení Evropské komise v České republice, které daná čísla označuje na nadhodnocená. Instituce zastupující v České republice Evropskou komisi ovšem také dodává, že přesné kvantifikování přesného objemu podílu celoevropské legislativy implementované českým parlamentem není jednoduché. Podíl však odhaduje na 30-35 procent. Podobně hovoří také docent Robert Zbíral z Masarykovy univerzity, který hovoří o maximálně 40 %. Žádný z politiků také v této souvislosti nezmiňuje fakt, že Čeští představitelé mají možnost se na připravované celoevropské legislativě rovněž podílet a to prostřednictvím jak Evropského parlamentu, ve kterém zasedají také čeští zástupci, tak také prostřednictvím Rady EU, jež představuje vrcholný rozhodovací orgán. Místo toho výše zmiňovaní politici vytvářejí iluzi o tom, že nové právní předpisy pocházející z Evropské unie se schvalují bez přičinění zástupců z České republiky. Toto tvrzení ostatně dokládá další úryvek z niž zmiňovaného komentáře Václava Klause mladšího, který uvedl, že ze dvou pětín vládne České republice aktuální vláda, zatímco zbývající tři pětiny obstarává “Merkelová s Junckerem a Bruselem”.⁶²

3.7 Zavádějící titulky v MF Dnes

Silně zavádějící titulek se objevil ve středu 19. dubna 2017 na titulní straně deníku MF Dnes. Noviny, jejichž průměrný prodaný denní náklad v této době dosahoval okolo 135 tisíc kusů, na své hlavní straně uváděly “Brusel povolí jen dvě igelitky týdně”. Titulek zde tedy opět slouží k tomu, aby potenciálního čtenáře přiměl ke koupi konkrétního výtisku. Podtitulek zkoumaného článku poté uvádí, že senát právě na pokyn Evropské unie schvaluje zákaz rozdávání plastových tašek zdarma v obchodech. Zákaz rozdávání igelitových tašek zdarma byl opravdu jedním z legislativních opatření evropských orgánů,

---

⁶¹ IDNES. *Unie nařídí tři čtvrtiny zákonů, Češi je jen schvalují*. 1. května 2014. [8.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/o-rozhodovani-evropske-unie-a.A140428_2060106_domaci_jav

⁶² DENÍKN. *EU nám nutí 57 procent zákonů, tvrdil Klaus v projevu s přirovnáním o „židovském výboru“*. Jak je to ve skutečnosti? 17. března 2019. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://denikn.cz/91047/eu-nam-nuti-57-procent-zakonu-tvrdil-klaus-v-projevu-s-prirovnanim-o-zidovskem-vyboru-jak-je-to-ve-skutecnosti/>

jak omezit spotřebu a tvorbu přebytečných plastů. Evropská komise si tehdy určila cíl, aby spotřeba igelitových tašek klesla z tehdejších 300 kusů na osobu a rok na 90 kusů.⁶³

Omezení pro obchody, které už tyto tašky nemohly volně rozdávat, mělo být jedním z chystaných opatření. Redaktoři v MF Dnes plánované množství tedy přepočítali a dali tak vzniknout výše uvedenému titulku, který expresivně obsahuje slovo „povoluje“. Jak už ale bylo dříve vysvětleno, ze strany Evropské komise se jedná pouze o plánovaný cíl. Žádné kvóty na igelitové tašky se tedy rozhodně nechystaly. Článek také cituje vyjádření ministerstva životního prostředí, které hlavní titulček v podstatě popírá. „Evropská unie dala vlastně tři možnosti. Buď úplný zákaz igelitových tašek, ale o tom jsme ani neuvažovali. Druhou možností bylo stanovit limit tašek na obyvatele a rok. Třetí alternativou byl zákaz bezplatného předávání. To nám přišlo jako optimální,“ uvedlo k chystanému opatření ministerstvo životního prostředí. Titulek se tedy ukazuje jako silně manipulativní a jeho hlavní motivací je opět vyvolání negativních emocí.

Zprávu deníku MF Dnes uvádělo na pravou míru také Zastoupení Evropské komise v České republice, které uvádí: „Brusel tedy vyslyšel volání, „ať s tím něco udělá“, a před časem uložil členským zemím (tedy, abychom byli přesní: země EU si to uložily samy schválením směrnice o obalových odpadech), že mají učinit opatření, která zredukuje používání igelitových tašek do roku 2018. Ze současných zhruba 300 na osobu ročně na 90. Třeba tím, že za ně supermarkety budou žádat, dejme tomu, korunu. Jak se totiž ukázalo v zahraničí, i symbolický poplatek nás donutí přemýšlet, jestli tašku skutečně potřebujeme.“⁶⁴

Podobně muselo Zastoupení Evropské komise v České republice uvádět na pravou míru také další článek, který se objevil na titulní straně deníku MF Dnes. Jedná se o text z 18. května 2018 s titulkem „Focení jen se souhlasem“. Článek se zabývá opatřeními, které je nutné uvést do praxe v souvislosti s Obecným zákonem o ochraně osobních údajů, spíše známé pod zkratkou GDPR. Nepravdy se článek dopouští už ve svém podtitulku, kde nové legislativní opatření označuje jako směrnici, i když ve skutečnosti se jedná o nařízení. Jedná se však o poměrně běžný omyl, který se v mediálním prostoru objevuje pravidelně,

---

⁶³ MANIPULATORI. *MF Dnes a umění titulku*. 19. dubna 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/mf-dnes-umeni-titulku/>

⁶⁴ EVROPSKÁ KOMISE. ... že prý Brusel povolí jen dvě igelitky týdně? Nesmysl, kupte si jich, kolik chcete. Co my říkáme na zavádějící titulky MF Dnes? 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/rebuttal_cs#igelitky

a vinou je nejspíše neznalost autorů, kteří neovládají přesnou terminologii. Článek přináší výpověď ředitele základní školy, který uvádí, že kvůli obav z nového nařízení zvažuje úplné zrušení školních focení. Stejně tak škola údajně uvažuje o ukončení informování o úspěchů jednotlivých žáků. V obou případech totiž podle ředitele může dojít k přestupkům v oblasti ochrany osobních údajů.

Evropská komise vydala v reakci na článek prohlášení, které věci uvádí na pravou míru. Souhlas rodičů se zveřejňováním fotografií dětí totiž už vyžaduje zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, který byl v České republice platný už před nástupem GDPR. Reakce také vyvrací zvěsti, že rodiče nyní budou muset vyslovit souhlas pro zveřejnění každé fotografie. Dále vyjádření Zastoupení Evropské komise v České republice vyvrací, že by školám za nedodržení nových pravidel hrozily pokuty ve výši až 20 milionů eur. Takto vysoké sankce jsou totiž nastaveny jako krajní hranice pro přečiny velkých společností, jako jsou banky nebo mobilní operátoři. V tomto případě se tedy článek kromě manipulace s fakty dopustil i dezinformací. Z textu totiž vyplývá, že školám v případě, že nebudou před každým focením od rodičů vyžadovat souhlasy se zveřejněním fotografií, hrozí likvidační pokuty. Uvedení faktů na pravou míru ukazuje, že ani jedno z těchto dvou tvrzení není pravdivé. Ač se MF Dnes profiluje jako seriózní médium, vystupuje v tomto případě bulvárně, protože její zprávy opět cílí na vyvolání negativních emocí.⁶⁵

3.8 Parlamentní listy

Web Parlamentní listy se svým fungováním řadí na pomezí bulvárních a alternativních médií. Pro články uveřejněné na tomto portále jsou totiž typické velmi bulvární titulky, ve kterých se někdy objevují také vulgarismy. Titulky zde vydávaných textů tedy mají působit jako click-bait, jenž čtenáře láká na navštívení stránky. Z tohoto důvodu není v této práci zařazen zpravodajský web parlamentnilisty.cz mezi alternativní média, ale je mu věnována speciální podkapitola.

Miloš Gregor a Petra Vejvodová z Masarykovy univerzity v Brně ve své analýze více než dvou a půl tisíc článků uveřejněných na portálech takzvaného alternativního zpravodajství došli k závěru, že web parlamentní listy při své práci běžně používá manipulativní techniky

---

⁶⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Naše reakce na článek MF Dnes s názvem „Focení jen se souhlasem“*. 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/rebuttal_cs#Focen%C3%AD

jako je svalování viny, nálepkování nebo vyvolávání strachu.⁶⁶ Svalování viny je zřejmé z článku, který zde vyšel 20. března 2018 s titulkem: “EU může znárodňovat, prosadila to Jourová. Nejde o vtip”. Velmi obsáhlý článek uvádí, že od roku 2020 bude Evropská unie moci vyvlastňovat e-shopy a to bez náhrady a soudního přezkumu. Zastoupení Evropské komise v České republice tento článek přímo označilo za lživý.⁶⁷

Předmětem onoho článku je návrh Evropské komise na ochranu evropských spotřebitelů před nekalými praktikami některých internetových obchodů. Počet nepoctivých obchodníků na internetu totiž exponenciálně roste. Krajním řešením nově přijatého nařízení má být možnost zablokování problematického internetového obchodu. Nařízení však v žádném případě nezmiňuje žádné znárodňování. Jedná se tak o čistou fabulaci pracovníků redakce Parlamentních listů. “Jediným cílem právního textu je ochrana spotřebitele proti nekalým praktikám a podvodům. Národním dohledovým orgánům, což je v našem případě Česká obchodní inspekce, dává text do rukou celou řadu opatření od těch mírných jako dopis nebo výzva až po ty, které vedou k zablokování či smazání domény e-shopu v nejzávažnějších případech protiprávního jednání a podvodů, a to pouze pokud nelze sjednat nápravu jiným způsobem. Postup dohledového orgánu v případech, kdy e-shop nebude ochoten protiprávní jednání napravit, je přitom plně v rukou každého státu. A pokud dojde k zablokování domény, evropské právo dává možnost několikastupňového odvolání,” vysvětluje dále zastoupení Evropské komise. Nejedná se tedy o nijak zásadní právní předpis, jako spíše o sjednocení unijních pravidel. Článek využívá toho, že Věra Jourová je komisařkou, která má na celoevropské úrovni na starosti právě ochranu spotřebitelů. V tomto případě tak bylo svalení viny a vyvolání senzace ze strany parlamentních listů usnadněno tím, že celou problematiku bylo možné vztáhnout na konkrétní osobu, která je navíc veřejně známou.⁶⁸

---

⁶⁶ GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. 2. vydání. Brno: CPress, 2018. 144 s. ISBN 978-80-264-2249-5.

⁶⁷ PARLAMENTNILISTY. *EU může znárodňovat, prosadila to Jourová. Nejde o vtip*. 20. března 2018. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/EU-muze-znarodnovat-prosadila-to-Jourova-Nejde-o-vtip-528712>

⁶⁸ INFO. *Parlamentní listy lhaly tak, až se Brusel musel ozvat. S dezinformačním webem marně bojuje*. 28. března 2018. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.info.cz/evropska-unie/parlamentni-listy-lhaly-tak-az-se-brusel-musel-ozvat-s-dezinformacnim-webem-marne-bojuje-26935.html>

3.9 Dezinformace v alternativních médiích

S rozvojem internetové žurnalistiky souvisí také nástup takzvaných alternativních médií. Vedle webových prezentací vydavatelských domů se zde začaly postupně objevovat také soukromé projekty. Ne každá soukromá webová stránka se však nemusí považovat za alternativní nebo někdy také nezávislé médium. Označení alternativní začala totiž tato média používat sama, protože cítila potřebu vyhranit se vůči zavedeným sdělovacím prostředkům. Alternativní média z tohoto důvodu věnují mimořádnou pozornost tomu, aby se vůči takzvaným mainstreamovým médiím vyhranila. Typicky se zde objevují prohlášení, že daný web přináší informace, které se z klasických médií lidé nedozví. Jak se ale ukazuje, alternativní média jsou velmi častým šířitelem dezinformací.

Jako médium alternativního zpravodajství se profiluje například web ac24.cz. Za touto internetovou stránkou stojí od svého založení v roce 2011 podnikatel Ondřej Geršl. Web velmi často vystupuje kriticky vůči Spojeným státům americkým nebo Evropské unii jako celku i vůči jejím jednotlivým západoevropským členům. ac24.cz o sobě uvádí, že provoz internetových stránek je financován z darů a příjmů z reklam. Vlastník domény a šéfredaktor Geršl v rozhovoru pro vlastní portál uvedl, že vlastní zpravodajství založil kvůli rozhořčení z údajných mediálních lží okolo oficiální verze ohledně teroristických útoků 11. září 2001.⁶⁹ To vysvětluje, proč jsou častým předmětem zájmu této internetové stránky také konspirační teorie. Portál ac24.cz se opakovaně zabývá například teorií zvanou chemtrails nebo mýty, které provází povinné očkování. Ondřej Geršl v rozhovoru pro americký časopis Coda Story prohlásil, že jeho stránka není nejpravdomluvnější ani nejdůvěryhodnější přičemž čtenáře vyznal k porovnávání informací z více zdrojů. Zároveň ale přiznává, že provozování podobného webu se stalo výnosným zdrojem příjmů. „Jsou lidé, kteří chtějí tento druh informací, a tak jim je dáváme,“ říká v článku.⁷⁰

Na webu ac24.cz byla například vydána dezinformace o údajném evropském zákazu nožů. Článek o již dříve rozebíraném doporučení informuje velmi podobně jako ostatní zdroje. Nutno ovšem podotknout, že portál ac24.cz text nevydal s takovým bulvárním podkresem jako ostatní zdroje. To ovšem nic nemění na faktu, že ani v tomto případě jsou

⁶⁹ NEOVLIVNI. AC24.CZ: ozvěny Kremlu v ČR. 10. června 2016. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/ac24-cz-rusky-vliv-cr/>

⁷⁰ MANIPULATORI. Ondřej Geršl přiznává: Naše stránka není nejdůvěryhodnější aneb příběh webu AC24. 27. února 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/ondrej-gresl-priznava-nase-stranka-neni-nejduveryhodnejsi-aneb-pribeh-webu-ac24/>

v článku vynechány podstatné informace, které by konečné vyznění zprávy zásadně pozměnily.⁷¹

Vlastnický spřízněný je s portálem ac24.cz také web svetkolemnas.info. Tyto dvě stránky alternativního zpravodajství se na sebe vzájemně odkazují na sociálních sítích i v samotných článcích. Web svetkolemnas.info má však lehce jiné zaměření. Mottem tohoto webu je heslo “kontroverzní realita”, čímž se řídí také články zde vydávané. V porovnání s webem ac24 se zde texty totiž intenzivněji zabývají konspiracemi. Web ac24.cz tím pádem při letmém pohledu působí seriózněji, zatímco cílem portálu svetkolemnas.info nejspíše je zaujmout vyhraněnější publikum. Proto se zde objevují články s titulky jako: “Tyto důkazy vás přesvědčí, že bruselské útoky jsou opět uměle vytvořené tajnými službami k vyvolání strachu” nebo “Titanic nikdy na žádný ledovec nenarazil. Jednalo se o největší pojišťovací podvod všech dob”.⁷²

Příkladem falešné zprávy týkající se Evropské unie je článek z 12. července 2017, který uvádí, že Evropská unie se snaží nařídit, aby členské státy vyplácely žadatelům o azyl sociální dávky ve výši 21 tisíc korun, neboli 800 euro měsíčně. “Jde o bezpracně zajištěnou životní úroveň vysoce nad běžnou životní úrovní českých občanů. Považujeme tyto kroky za zločin proti zájmům českého státu a českého národa. Tato opatření jsou součástí připravované likvidace evropských národů a jejich cílem je ztraktivnit ČR pro imigranty, kteří se dosud zdržují v Německu a dalších zemích na západ od nás,” uvádí článek na webu svetkolemnas.info.⁷³ Autor mimo jiné naznačuje, že dávky je výši 21 tisíc korun měsíčně výrazně převyšují průměrný příjem občana České republiky. Mediánová mzda však v roce 2017 dosahovala 27 tisíc korun, což i po odečtení zákonných odvodů a daní představuje 21 900 korun měsíčně. Toto tvrzení je tedy silně zavádějící. Podobně jako množství dalších portálů alternativního zpravodajství se i na tomto webu velmi často objevují články týkající se migrace. Ty nejčastěji poukazují na údajný nezvladatelný příchod migrantů do evropských zemí. Dále se zde často hovoří také o sociálních problémech, které jsou v dotčených zemích s fenoménem migrace spojeny. Alternativní média však tyto problémy prezentují jako neodvratnou zkázu západoevropských zemí.

---

⁷¹ AC24. *Evropská unie chce zakázat tzv. nebezpečné nože*. 4. ledna 2019. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://ac24.cz/-/evropska-unie-chce-zakazat-tzv-nebezpecne-noze>

⁷² NEOVLIVNI. *Svět kolem nás. Web spíš o světě pod vlivem propagandy*. 6. května 2016. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/svet-kolem-nas-stranky-spis-o-svetu-pod-vlivem-propagandy/>

⁷³ SVĚTKOLEMNÁS. *EU se chystá nařídit, abychom uprchlíkům dávali 21 000 měsíčně! Máte se tak dobře vy?* 12. července 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <http://www.svetkolemnas.info/novinky/domaci/5593-eu-se-chysta-naridit-abychom-uprchlikum-davali-21-000-mesicne-mate-se-tak-dobre-vy>

Zpět ale k uvedené dezinformaci. Článek postrádá jakékoliv konkrétnější informace a ve čtenáři vyvolává pocit, že se jedná o v podstatě hotovou věc. O sjednocení dávek se skutečně v roce 2017 hovořilo. Spíše se však jednalo o ojedinělé hlasy ze zemí, které byly migrací zatíženy nejvíce. Sjednocení sociálních příspěvků pro žadatele o azyl v Evropské unii navrhl například německý vnitra Thomas de Maizière.⁷⁴ Ve stejné době se však na sociálních sítích i alternativních médiích začal objevovat hoax hovořící o tom, že žadatelé o azyl v České republice už zmíněnou částku 800 eur dostávají. Ve skutečnosti činil nárok na příspěvek z veřejného rozpočtu pro žadatele o azyl pouze částku rovnající se životnímu minimu, které činilo zhruba 3400 korun. Za povšimnutí také stojí fakt, že tento hoax se ve stejné době objevoval také v jiné formulaci, která hovořila o tom že žadatelé o azyl částku 21 tisíc korun měsíčně už dostávají. Web manipulatori.cz si také povšiml toho, že totožný hoax s ekvivalentem stejné částky koloval také v sousedním Polsku.⁷⁵

Známým šířitelem dezinformací v českém mediálním prostoru je také web aeronet.cz, který sám sebe popisuje jako „nezávislý internetový zpravodajský portál připravovaný českými a slovenskými krajany žijícími v Nizozemsku, Rusku a v USA“. Většina autorů zde publikuje pod pseudonymy a skrytá je také vlastnická struktura a forma financování. Korespondenční adresa tohoto webu se nachází v Nizozemském Eindhoven. Podle zjištění týdeníku Respekt však na této adrese nikdo nesídlí. Vlastníkem domény je poté firma se sídlem v americké Arizoně. V dubnu roku 2017 vydal rozsáhlou reportáž o fungování webu Aeronet již zmíněný týdeník Respekt, kde se mimo jiné zabýval právě financováním. V reakci na reportáž začal portál uvádět, že finanční prostředky na svůj provoz získává od svých čtenářů a příznivců a na internetové stránky umístil možnost zaslání příspěvků. Ač zprávy vydávané tímto portálem ve velké většině případů není možné jinak ověřit, dokázal aeronet.cz v minulosti nastolovat mediální agendu. Například v roce 2014 zde byl vydán článek, který protesty proti prezidentovi Miloši Zemanovi spojoval s Velvyslanectvím Spojených států v České republice. Svou sílu web ukázal také v roce 2017, kdy začal publikovat texty o zásobách lithia v české krajině. Způsoby nakládání s

---

⁷⁴ ECHO24. *Německý ministr vnitra vyzval k celoevropskému sjednocení dávek uprchlíků*. 10. září 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://echo24.cz/a/wSphm/nemecky-ministr-vnitra-vyzval-k-celoevropskemu-sjednoceni-davek-uprchlikum>

⁷⁵ MANIPULATORI. *Hoax: Kapesné pro migranty 21000,- Kč*. 22. května 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/hoax-kapesne-pro-migranty-21000-kc/>

tímto drahým kovem se poté staly jedním z hlavních témat tehdejších voleb do poslanecké sněmovny.⁷⁶

Příkladem dezinformace šířené tímto portálem je také zpráva z 21. prosince roku 2015, tedy z doby, kdy vrcholila tzv. uprchlická krize. Text naznačuje, že Spolková republika Německo zvažuje vynucení plnění uprchlických kvót i za cenu vojenské intervence do České republiky. Článek se tedy čtenáře snaží přesvědčit o tom, že členská země Evropské unie i Severoatlantické aliance se pro Českou republiku může stát potenciálním nepřítelem. Opět se tak jedná o snahu vyvolat ve čtenářích strach a negativní emoce. “Německá armáda by mohla v extrémním případě vynutit kvóty na uprchlíky po zemích EU, které je odmítají, i vojensky. Německo se totiž hodlá obrátit k Evropskému soudu a pokud by ten rozhodl ve prospěch Německa, mohlo by Německo výkon tohoto rozsudku vymáhat i vojensky,” uvádí ve svém textu web, který v roce 2014 Bezpečnostní informační služba zařadila na seznam internetových stránek šířících ruskou propagandu a ministerstvo vnitra jej eviduje jako portál šířící dezinformace.⁷⁷

Tématu migrace se aeronet věnuje velmi aktivně. Například v srpnu 2018 zde vyšel článek s videem, na kterém měla být zachycena scéna, kde evropské neziskové organizace natáčejí zinscenované video s arabskými uprchlíky. Text uvádí poznámku o tom, že již brzy se natočený materiál jistě objeví v mainstreamových médiích jako autentické záběry. “Takto vypadá výroba “středomořské reality” pro západní mainstreamová média, uvádí text článku. Video, které natočil český turista se kromě České republiky začalo šířit také v dalších evropských zemích. O autentičnosti záběru se díky tomu začal zajímat německý web [correctiv.org](https://www.correctiv.org), který zjistil, že se ve skutečnosti jedná o natáčení dokumentárního filmu Země trpící panny Marie. Režisérka snímku dále uvedla, že její film se bude zabývat situací řeckých uprchlíků z Malé Asie a současnou uprchlickou krizí tak má jen pramálo společného.⁷⁸

---

⁷⁶ RESPEKT. *Kdo tu píše pro Putina?* 21. dubna 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>

⁷⁷ AERONET. *VIDEO: Německo pohrozilo žalobou odmítačům kvót na uprchlíky, v EU se začíná schylovat k revoltě! Vtrhne německá armáda do Česka? Je to reálné!* [CZ Titulky]. 21. prosince 2015. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/video-nemecko-pohrozilo-zalobou-odmitacum-kvot-na-uprchliky-v-eu-se-zacina-schylovat-k-revolte-vtrhne-nemecka-armada-do-ceska-je-to-realne-cz-titulky/>

⁷⁸ AERONET. *VIDEO: Český turista na Krétě přinesl záběry, jak filmový štáb neziskovky natáčí zinscenované video s arabskými utonulými uprchlíky, které vyplavilo Středozemní moře. Režisérka diriguje herce zpoza kamery, zoufalé arabské ženy jako loví z moře těla svých utopených mužů a synů! Takto vypadá výroba “středomořské reality” pro západní mainstreamová média!* 1. srpna 2018. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/video-cesky-turista-na-krete-prinesl-zabery-jak-filmovy-stab-neziskovky-nataci-zinscenovane-video-s-arabskymi-utonulymi-uprchliky-ktore-vyplavilo-stredozemni-more-reziserka-diriguje-herce/>

Tématu migrace se věnuje také další dezinformace, která byla publikována na tomto portále. Jedná se o zprávu pojednávající o údajné tajné zprávě Evropské unie, která přišla se závěry, podle kterých by Česká republika mohla být schopna absorbovat až 68 milionů žadatelů o azyl. “Tajná studie EU: Česká republika by mohla absorbovat více než 68.000.000 a Slovensko přes 43.000.000 obyvatel v rámci redistribuce migrantů z Afriky a arabských zemí! Celá EU pojme až 3,8 miliardy obyvatel a uprchlíků! Studie Evropské unie vznikla v tichosti už v roce 2009, celých 6 let před vypuknutím migrační krize v EU! Brusel plánuje přestěhovat do EU celou Afriku a demograficky tak zcela vymazat bílou populaci v Evropě!”, zní titulek článků, který zároveň zmiňuje také důsledky pro Slovenskou republiku a také celou Evropu. Článek, který zde vyšel 7. listopadu roku 2018, se odvolává na studii zpracovanou na pokyn Evropské unie v roce 2007, čímž naznačuje, že uprchlická krize je ve skutečnosti záměrně řízenou a předem plánovanou operací. Jedná se tak o další článek, jehož cílem je vyvolání negativních emocí a strachu. Text dokonce hovoří o cíleném vyhlazení bílé rasy a jejím nahrazením africkými obyvateli. Studie, ze které tento dezinformační článek vychází, skutečně existuje. Její autoři v rámci popisu zvolené metodiky provedli výpočty, kolik obyvatel může v dané evropské zemi žít při hustotě 1000 obyvatel na kilometr čtvereční. Z této metodiky následně vyplynulo, že například Francie by při dané hustotě měla 486 milionů obyvatel a Lucembursko 2 miliony obyvatel.⁷⁹ Studie, která byla ve skutečnosti zpracována v roce 2010, popisuje různé modely hypotetického rozdělování uprchlíků na základě dat z roku 2008, kdy do Evropy přišlo 241 tisíc žadatelů o azyl. Zvoleny jsou následně tři potenciální metodiky, kromě rozdělování opírajícího se o hrubý domácí produkt hostitelské země, jde o zohlednění počtu obyvatel vůči celé Evropské unie a právě také třetí scénář, který zohledňuje potenciální maximální hustotu zalidnění na úrovni 1000 obyvatel žijících na jednom kilometru čtverečním. Jedná se tedy o jeden z mnoha pomocných výpočtů, kde důležitým výsledným údajem není počet obyvatel, ale procentuální podíl na populaci v celé Evropské unii. Závěrem studie tedy jednoznačně není konstatování, že Evropská unie je schopna nebo usiluje o přijetí 3,8 miliardy azylantů. Přesto však tuto dezinformaci přebralo množství dalších alternativních webů. Objevila se například na konspiračním portále

---

⁷⁹ AERONET. *Tajná studie EU: Česká republika by mohla absorbovat více než 68.000.000 a Slovensko přes 43.000.000 obyvatel v rámci redistribuce migrantů z Afriky a arabských zemí! Celá EU pojme až 3,8 miliardy obyvatel a uprchlíků! Studie Evropské unie vznikla v tichosti už v roce 2009, celých 6 let před vypuknutím migrační krize v EU! Brusel plánuje přestěhovat do EU celou Afriku a demograficky tak zcela vymazat bílou populaci v Evropě!* 7. listopadu 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/tajna-studie-eu-ceska-republika-by-mohla-absorbovat-vice-nez-68000000-a-slovensko-pres-43000000-obyvatel-v-ramci-redistribuce-migrantu-z-afriky-a-arabskych-zemi-cela-eu-pojme-az-38-miliardy/>

tadesco.cz, euportal.cz nebo dezinformačním webu prvnizpravy.cz. Dezinformaci na svém facebooku zveřejnil například také poslanec Lubomír Volný.⁸⁰

Další ukázkou dezinformace šířené portálem aeronet.cz je článek s titulkem: “Nad Evropou se valí radioaktivní mrak pocházející zřejmě z podivné exploze ve francouzské jaderné elektrárně. Vlády mlčí, Francie se snaží bagatelizovat celý incident slovy o neškodnosti radionuklidů a my doporučujeme nakoupit okamžitě jódové tablety a dozimetry!”. Velmi obsáhlé nadpisy jsou mimochodem typickým znakem zde zveřejňovaných článků. Text informuje o údajné explozi ve francouzské elektrárně, kterou tamní vláda utahuje. Nebezpečí pro české občany má představovat radioaktivní mrak, který se valí nad Evropou. Závažnost tvrzení má dále dokládat výzva k pořízení jódových tablet a dozimetrů. „Přiznání toho, že došlo k teroristickému úderu na francouzskou elektrárnu, by otřásl francouzskou společností a mohlo by to ovlivnit výsledek voleb.... Podle indicií se však má za to, že útok (pokud opravdu proběhl) mohli provést jen zaměstnanci elektrárny. Mnozí z nich jsou muslimové,” píše se dále v anonymním článku. I zde je tedy patrná snaha o vyvolání obav a negativních emocí v souvislosti s uprchlickou krizí a útoky radikálních islamistů napříč Evropou. Ve svém závěru text čtenářům doporučuje, aby potraviny zakoupené v obchodě či vypěstované na zahradě raději zkontrolovali dozimetrem a ujistili se tak, zda potravina není prostoupena radioaktivitou. Objevuje se také přirovnání s výbuchem jaderné elektrárny v ukrajinském Černobylu, jejíž důsledky sovětské vládní špičky rovněž tajily.⁸¹

Faktem je, že 9. února 2017 ve francouzské jaderné elektrárně Flamanville opravdu došlo k výbuchu. K nehodě však došlo ve strojojně, která není jadernou zónou elektrárny. Důvěryhodné zdroje také potvrdily, že na počátku roku 2017 byla nad Evropou koncentrace radioaktivního jódu. Hodnoty se však pohybovaly jen těsně nad změřitelnou hodnotou a v žádném případě nepředstavovaly zdraví nebezpečnou hodnotu.⁸² Koncentrace radioaktivního jódu byla navíc zachycena už v polovině ledna nad Norskem,

---

⁸⁰ MANIPULATORI. *HOAX: Studie nevládních organizací navrhuje přijmout do Evropy miliardy lidí*. 8. listopadu 2018. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/hoax-studie-nevladnich-organizaci-navrhuje-prijmout-do-evropy-miliardy-lidi/>

⁸¹ AERONET. *Nad Evropou se valí radioaktivní mrak pocházející zřejmě z podivné exploze ve francouzské jaderné elektrárně. Vlády mlčí, Francie se snaží bagatelizovat celý incident slovy o neškodnosti radionuklidů a my doporučujeme nakoupit okamžitě jódové tablety a dozimetry!* 22. února 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/nad-evropou-se-vali-radioaktivni-mrak-pochazejici-zrejme-z-podivne-exploze-ve-francouzске-jaderne-elektarne-vlady-mlci-francie-se-snazi-bagatelizovat-cely-incident-slovy-o-neskodnosti-radionuklidu/>

⁸² IDNES. *V areálu jaderné elektrárny ve Francii vybuchl větrák, radiace neunikla*. 9. února 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/vybuch-elektarna-flamanville.A170209_113339_zahranicni_neh

zatímco k nehodě v elektrárně došlo až počátkem února. Měření odborníků také potvrdilo, že zdroj radiace nepocházel z Francie. Podrobně se zjištěným koncentracím radioaktivních prvků v atmosféře věnoval web Technet patřící pod zpravodajský portál [idnes.cz](https://www.idnes.cz). Text uvádí, že měření naznačují, že zdroj záření se nejspíše nachází východně od Evropy.⁸³

Aeronet.cz tedy za účelem šíření dezinformace účelově spojil dvě tehdejší události. Výsledný hoax poté interpretoval jako fatální nehodu, kterou se navíc úřady v evropských zemích hodlají zamlčet. Jak ale ukázal faktický rozbor, ve skutečnosti se jednalo pouze o účelové spojení a následné dezinterpretování dvou nesouvisejících událostí. Celou kauzu navíc spojuje s vyvoláváním strachu ve svých čtenářích. Obecně tedy lze portál [aeronet.cz](https://www.aeronet.cz) označit za velmi nedůvěryhodný. Publikují se zde totiž zcela smyšlené či účelově zmanipulované informace, jejichž účelem je oslabení důvěry vůči politickým představitelům v evropských zemích. Při referování o zahraničních událostech tento web prezentuje výhradně proruská stanoviska. Zdrojem audiovizuálních materiálů tedy často bývají videa původně zveřejněná v ruské státní televizi Russia Today. Ondřej Kundra ve své knize, "Putinovi agenti: jak ruští špioni kradou naše tajemství" také sleduje, že finanční toky, které jsou určené na provoz serveru mají svůj původ právě v Ruské federaci.

Texty uveřejněné na portále [aeronet.cz](https://www.aeronet.cz) se liší jak vybranými tématy, tak také jejich formou. Lze zde totiž nalézt články, které působí poměrně věrohodně a seriózně, stejně jako texty, které jsou silně konspirační. Příkladem silně konspiračního textu je například článek s titulkem: "VIDEO: Mluvil jsem s vůdci ostatních planet, pozorují nás z dálky a jsou znepokojeni vývojem Evropské unie! Pouhých 5 dní po Brexitu pronesl Jean-Claude Juncker v Evropském parlamentu informace o schůzce se Syndikátem, který ovládá vyšší procesy řízení na planetě Zemi! Procesy se urychlují a je třeba se rychle naučit nová fakta o fungování tohoto světa!". Článek, jehož autor se podepsal pouze pseudonymem VK, velmi detailně rozebírá krátký úryvek projevu předsedy Evropské komise Jeana-Claude Junckera v Evropském parlamentu krátce po britském referendu o vystoupení z Evropské unie v roce 2016. Dotyčný text však na tomto vyšel až během února roku 2019. Autor se zabývá větou pronesenou Jean-Claude Junckerem, ve které měl zmínit, že je v kontaktu s mimozemskými civilizacemi. Text závažnost svého tvrzení dokládá tím, že v oficiálním zápisu z projevu zmínka o kontaktu s vůdci z jiných planet chybí, protože byla údajně

---

⁸³ TECHNETH. Evropa včetně ČR zaznamenala radioaktivitu v ovzduší. K panice není důvod. 21. února 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/veda/radioaktivni-izotop-mereni-evropa.A170221_125535_veda_pka

zcenzurována. Autor v textu Junckerovo tvrzení dále rozebírá a do hloubky se zabývá konspiracemi týkajícími se mimozemských civilizací. Faktem je, že Jean-Claude Juncker ve svém projevu na půdě Evropského parlamentu slova o údajném kontaktu s vůdci jiných planet skutečně pronesl. Ve skutečnosti se však jednalo o pouhý omyl způsobený nedokonalou znalostí francouzštiny, ve které Jean-Claude Juncker projev přednášel.⁸⁴ Francouzština totiž pro něj jakožto pro lucemburského občana není rodným jazykem. Jednalo se tak o nešikovný omyl způsobený komunikací v jiném než mateřském jazyce. To je také důvod, proč v oficiálních zápisech není projev uvedený v doslovné nýbrž upravené podobě.⁸⁵

3.10 Typické znaky dezinformací

Stručný rozbor několika dezinformací, které v letech následujících po vstupu do Evropské unie rezonovaly mediálním a veřejným prostorem v České republice, ukázal několik společných znaků, kterými se podobné zavádějící či nepravdivé zprávy vyznačují. Jednoznačným společným znakem je cílení na negativní emoce. Téměř všechny dezinformační zprávy, které se v souvislosti s Evropskou unií objevují, totiž mají za cíl především vyvolání obav. Nejčastějším společným jmenovatelem jsou poté nejrůznější zákazy. V obecném diskursu totiž existuje názor, že Evropská unie je přebujelým byrokratickým orgánem, jehož primárním úkolem je vymýšlení stále nových regulací, zákazů a omezení. Nutno podotknout, že legislativy regulativního charakteru přichází z evropských institucí skutečně značné množství. Významný podíl práce poslanců parlamentu České republiky totiž spočívá právě v implementaci celoevropských legislativních úprav do českého prostředí. Toho jednotlivé dezinformace využívají. Některé dezinformace navíc na první pohled působí uvěřitelně. Koneční příjemci tím pádem mnohdy nejsou schopni rozeznat, zda je daná zpráva pravdivá, nebo ne. Dnešní doba se také vyznačuje přemírou nejrůznějších informací a ověřování každého tvrzení proto není v silách jednotlivých příjemců. Za těchto okolností se dezinformace dokáží šířit do jisté míry samovolně. Faktem však zůstává, že typickým znakem zpráv dezinformačního charakteru

---

⁸⁴ EVROPSKÁ KOMISE. *Discours du Président Jean-Claude Juncker à la session plénière du Parlement européen sur le résultat du référendum au Royaume-Uni*. 28. června 2016. [14.3. 2019] Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-2350_fr.htm

⁸⁵ AERONET. *VIDEO: Mluvil jsem s vůdci ostatních planet, pozorují nás z dálky a jsou znepokojeni vývojem Evropské unie! Pouhých 5 dní po Brexitu pronesl Jean-Claude Juncker v Evropském parlamentu informace o schůzce se Syndikátem, který ovládá vyšší procesy řízení na planetě Zemi! Procesy se urychlují a je třeba se rychle naučit nová fakta o fungování tohoto světa!*. 22. února 2019. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/video-mluvil-jsem-s-vudci-ostatnich-planet-pozoruji-nas-z-dalky-a-jsou-znepokojeni-vyvojem-evropske-unie-pouhych-5-dni-po-brexitu-pronesl-jean-claude-juncker-v-evropskem-parlamentu-informace/>

je odkazování na přílišnou bruselskou regulaci. Opět také platí tvrzení, že lidé přijímají lépe ty zprávy, které zapadají do jejich vidění světa. Zatvrzelí odpůrci Evropské unie proto negativně laděné zprávy týkající se Evropské unie přijímají lépe, a to i v případech, kdy se jedná o dezinformaci.

Ze shrnutí následujících řádků tedy vyplývá, že dezinformace o Evropské unii se nejhojněji šíří v případě, kdy v příjemci vyvolávají negativní emoce spojené se ztrátou národní suverenity, která se projevuje postupným předáváním rozhodovacích kompetencí do rukou bruselských úředníků. To koresponduje se zájmem bulvárních médií, které jsou po takzvaných alternativních médiích nejaktivnějším šířitelem dezinformací. Tato média totiž své zprávy zařazují na základě potřeby vyvolávat senzace. V případě alternativních médií je motivace zařazování dezinformací odlišná. Tento typ médií totiž lze rozdělit do dvou skupin. Prvním typem jsou alternativní média, která fungují jako nástroj politické propagandy. Typickým znakem podobných alternativních médií je skrytá vlastnická struktura a někdy také autoři publikující pod pseudonymy. Druhý motiv fungování alternativních médií je čistě finanční. Tyto weby při svém fungování využívají zejména click-baitové titulky a svým fungováním jsou tedy podobné tradičním bulvárním médiím.

Novinář Lukáš Prchal, který v roce 2017 společně se svými kolegy zpracoval pro zpravodajský web aktualne.cz rozsáhlý text o dezinformačním prostředí v České republice, v rozhovoru pro Český rozhlas plus definoval základní znaky, kterými se dezinformační portály obvykle vyznačují. Mezi tyto znaky patří neznámá vlastnická struktura, společně s anonymitou vydávaných článků. Texty dále bývají velmi slabě zdrojované a převažují v nich názory nad fakty, s čímž souvisí také nedostatek odborných respondentů. Za most mezi alternativními a tradičními médii poté Lukáš Prchal označil portál parlamentnilisty.cz, který velmi často vydává články postavené pouze na názorech jednoho respondenta. Parlamentní listy dosahují čtenosti až půl milionu reálných čtenářů denně.

Mezi typické znaky dezinformačních zpráv dále patří zjednodušování. V případě, že je mediální sdělení jednoduché, pochopí jej maximální možný počet příjemců. Petr Nutil ve své knize *Média, lži v příliš rychlý mozek* uvádí, že propagandistické nebo dezinformační sdělení se musí přiblížit co nejmenšímu možnému společnému jmenovateli. Tato zásada vychází z toho, že jednoduchá lež je u publika silnější než složitá pravda. Dezinformační praktiky také velmi často bojují proti domnělému nepříteli.

Analytik Roman Máca ve své analýze zveřejněné na webu neovlivni.cz publikoval v roce 2015 mediální rozbor praktik webů prezentujících se jako alternativní. Autor v textu uvádí, že typickým společným znakem podobných internetových stránek je “vznešený” název. Tyto portály se totiž svým pojmenováním často snaží vzbudit dojem věrohodnosti. Velmi často se objevují také zmínky o tom, že čtenáři na těchto stránkách najdou informace, které se jinde nedozví, protože mainstreamová média je jednoduše tají. Čtenáři tak získávají dojem, že se dostávají k exkluzivním informacím. Podobné weby také obvykle fungují ve vzájemné symbióze. Pokud se v jednom z nich objeví nějaká informace, začnou si ji mezi sebou další portály stejného zaměření přebírat.⁸⁶

---

⁸⁶ NEOVLIVNI. Analýza: Jak informují tzv. proruské weby? 19. listopadu 2015. [14.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/analiza-jak-informuji-tzv-proruske-weby/>

4 Dopad dezinformací o Evropské unii na českou společnost

Zatímco v předchozí kapitole byly vybrané dezinformace o Evropské unii detailně zanalyzovány a konfrontovány s fakty, následující kapitola bude věnována stanovení a hodnocení jejich dopadu na společnost. Falešné zprávy se totiž staly hojně diskutovaným tématem a je zjevné, že jejich dopad na společnost je značný. Jedna z podkapitol bude věnována také porovnání informování o konkrétních událostech médií v České republice a v okolních zemích. Občané České republiky se totiž dlouhodobě řadí mezi nejvíce euroskeptické národy Evropské unie. Lidé si totiž své názory utváří na základě informací získaných z médií.

4.1 Český euroskeptismus

V referendu o vstupu České republiky do Evropské unie, které se konalo 13. až 14. června 2003 hlasovalo při 55% volební účasti 77 % voličů pro vstup do Evropské unie.⁸⁷ Mimochodem, během vstupu do Evropské unie, tedy v roce 2004 v měření Eurobarometru uvedlo 75 % dotázaných Čechů, že se domnívají, že jejich hlas je v Evropě slyšet.⁸⁸ Jednalo se tehdy o vůbec nejvyšší zaznamenané procento. Pokud by se stejné referendum konalo dnes, pro vstup by hlasovalo už jen 53 % z těch, kteří by k volbám přišli.⁸⁹ Přesto je však nutno podotknout, že podpora členství České republiky v Evropské unii se v posledních letech opět zvyšuje. V roce 2011 by totiž pro vstup do integračního spolku hlasovalo jen 49 % dotázaných. Na vině klesající popularity Evropské unie tehdy byla zejména finanční a následná hospodářská krize, která se projevila v ekonomických potížích některých států, z čehož pramenily obavy o budoucnost eura i Evropské unie jako takové. Historicky nejnižší se však podpora členství v Evropské unii dostala v letech 2015 až 2016, kdy podíl osob podporujících evropskou integraci klesl na 38 procent. Původcem rekordní nepodpory byla zejména tehdejší migrační krize.

---

⁸⁷ VOLBY. *Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii*. 2003. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ref2003/re12?xjazyk=CZ>

⁸⁸ GINSBERG, Roy H. *Demystifying the European Union: the enduring logic of regional integration*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, c2007. ISBN 978-0-7425-3654-8.

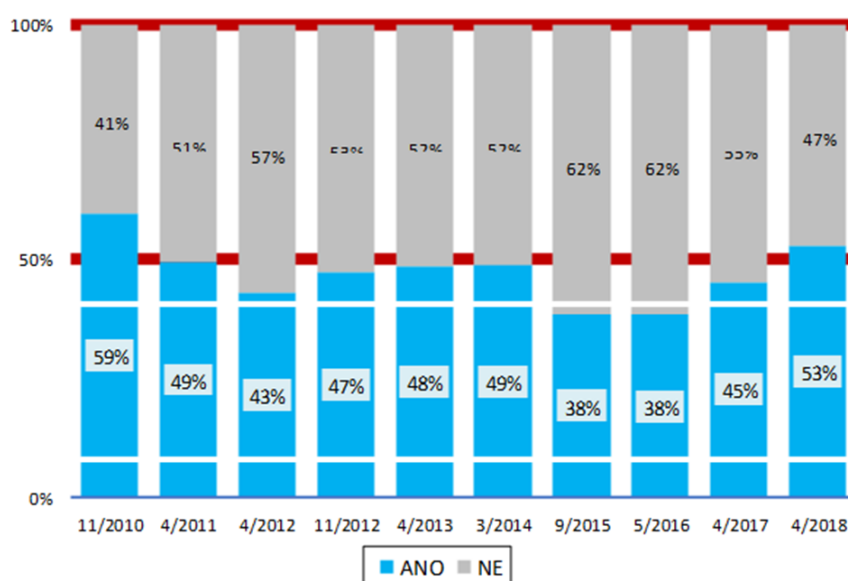
⁸⁹ IROZHLAS. STEM: Podpora EU se vrátila na úroveň ze začátku dekády. Pro vstup by nyní hlasovalo 53 procent Čechů. 2. července 2018. [18.3. 2019] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/evropska-unie-stem-pruzkum-clenstvi-eu_1807021145_dp

Z předchozích řádků tedy lze vyčíst, že existuje zjevný vztah mezi podporou Čechů být členy Evropské unie a aktuálními problémy. A to i přesto, že finanční krize byla spuštěna bublinou na hypotečním trhu ve Spojených státech amerických a epicentrem migrační krize byl Blízký Východ a Severní Afrika. V obou případech se tedy jednalo o jevy, na jejichž vzniku se Evropská unie ani jednotlivé evropské státy nijak nepodílely. Faktem ovšem je, že předmětem následné kritiky byly orgány Evropské unie podrobeny díky vlastní nepřipravenosti novým nástrahám efektivně čelit. Mechanismy pro krize podobných rozměrů totiž před vypuknutím obou událostí neexistovaly.

Průzkum z dubna roku 2018, který provedla agentura STEM ukázal, že největší podporu má členství v Evropské unii mezi mladými lidmi, kde evropskou integraci podporuje 63 % dotázaných. Na opačné straně naopak stojí občané ve věku nad 60 let, kde podpora činí 45 %. Nižší podporu členství obecně uvádějí také lidé s nižším dosaženým vzděláním. STEM také uvádí, že nejčastějším důvodem pro negativní postoj k Evropské unii je obava z uprchlíků a přijetí eura. Ukazuje se tak, že dva hlavní důvody, které pokles popularity Evropské unie provázely v letech 2011 a 2015, přetrvávají. Podíl těchto lidí se jen postupně snižuje. Agentura STEM průzkum veřejného mínění na toto téma provádí pouze jednou ročně. Data z roku 2018 jsou proto poslední dostupná.

Obr. 4.1: podpora členství v Evropské unii napříč lety.

Zdroj: agentura STEM

Průzkumy veřejného mínění ohledně podpory členství České republiky v Evropské unii ale provádí také další agentury. Jednou z nich je agentura Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM), která podobnou studii provedla v únoru roku 2019. Text o výsledcích šetření zveřejnil například zpravodajský web [novinky.cz](https://www.novinky.cz). Z průzkumu, kterého se zúčastnilo 1064 respondentů vyplynulo, že v případě vypsání referenda o setrvání České republiky v Evropské unii by pro zachování členství hlasovalo 51 % dotázaných. Dalších 21 % jednoznačně uvedlo, že by hlasovalo pro vystoupení. Zbývajících 28 % by se referenda nezúčastnilo nebo na věc nemá jednoznačný názor. Průzkum rovněž uvádí, že 55 % respondentů nesouhlasí s tím, aby podobné hlasování vůbec bylo vyhlášeno. Výsledky šetření agentury CVVM opět ukazují, že největší euroskepticismus vykazují lidé starší 60 let.⁹⁰

Větší diskuzi než samotný průzkum však vyvolala anketa, která byla součástí článku. Redakce portálu [novinky.cz](https://www.novinky.cz) totiž tímto způsobem svým čtenářům položila stejnou otázku. Výsledky jsou však ve srovnání s průzkumem CVVM diametrálně odlišné. 72,4 % uživatelů zde totiž uvedlo, že by hlasovalo pro vystoupení z Evropské unie. Pro členství se postavilo jen 27,2 % zúčastněných. Dalších 0,4 procent čtenářů buďto neví nebo by se referenda neúčastnilo. Anketu navíc vyplnilo několikanásobně více lidí než v průzkumu veřejného mínění agentury CVVM. Konkrétně šlo o více než 15 tisíc čtenářů. O paradoxním výsledku ankety zveřejněném souběžně s článkem o podpoře Čechů ohledně členství v Evropské unii informovaly některé další internetové stránky. Jednou z nich je například česká mutace ruské státní zpravodajské agentury Sputnik. “Novinky napsaly, že Češi chtějí zůstat v EU. Čtenáři ukázali opak,” zní titulky článku agentury Sputnik.⁹¹ Faktem však je, že zatímco v anketě na webu [novinky.cz](https://www.novinky.cz) odpovídají zcela náhodní čtenáři, respondenti agentury CVVM jsou vybíráni tak, aby reprezentovali demografické složení obyvatel České republiky. “Reprezentativní” znamená, že soubor vybraných osob (obvykle cca 1 000) je zmenšeninou celé populace (například 9 milionů obyvatel ČR ve věku 15 a více let), tedy že se od populace neliší v žádném parametru (třeba ve věku, vzdělání, politických preferencích, rozložení názorů na kriminalitu atd.), s jedinou výjimkou, a to je velikost,” uvádí agentura CVVM na svých internetových stránkách. Výsledky ankety na portálu [novinky.cz](https://www.novinky.cz) může ovlivnit také její cílené sdílení v zájmových skupinách na

---

⁹⁰ NOVINKY. *Češi referendum o vystoupení z EU nechťejí, většina si přeje zůstat*. 1. března 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/498733-cesi-referendum-o-vystoupeni-z-eu-nechteji-vetsina-si-preje-zustat.html>

⁹¹ SPUTNIK. *Novinky napsaly, že Češi chtějí zůstat v EU. Čtenáři ukázali opak*. 5. března 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201903049368487-novinky-napsaly-ze-cesi-chteji-zustat-v-eu-ctenari-ukazali-opak/>

sociálních sítích. Ve skutečnosti tak věrohodnější výsledky nabízí průzkum Centra pro výzkum veřejného mínění.⁹²

Obyvatelé České republiky se zároveň řadí mezi nejspokojenější národy Evropy. Nadprůměrně Češi hodnotí například situaci na trhu práce nebo fungování veřejných služeb. Za nejpalčivější celoevropské problémy však nadpoloviční většina považuje přistěhovalectví a terorismus. Data Eurobarometru také ukazují, že výše popsané problémy se České republiky týkají podle 17 % dotázaných v otázce přistěhovalectví a 5 % v případě terorismu. 71 % dotázaných Čechů dále uvedlo, že evropské národy jsou si svými hodnotami blízké. Tento výsledek je nad evropským průměrem, který v tomto případě dosáhl 52 %. Pojem Evropská unie pro obyvatele České republiky představuje zejména možnost volného pohybu a studia v zahraničí. Mezi nejčastější negativní asociace naopak patří přebujelá byrokracie (42 % dotázaných), nedostatečná kontrola hranic (39 %) nebo plýtvání (38 %). Podle 49 % respondentů z České republiky je dále Evropská unie zárukou míru. V obecném vnímání Evropské unie však Češi podle zkoumání Eurobarometru z roku 2018 zaujali nejvíce euroskeptickou pozici ze všech ostatních členských zemí s tím, že pozitivní konotaci pojem Evropská unie vyvolává u 30 % respondentů a dalších 39 % jej vnímá neutrálně.

Z celoevropského průměru se obyvatelé České republiky vymykají také z hlediska vnímání médií. Oproti západní Evropě totiž vykazují nadprůměrnou důvěru vůči zpravodajství na internetu a sociálních sítích. Za nejdůvěryhodnější Češi však stále považují televizi a rozhlas. Na třetím místě se poté umístil právě internet, který za důvěryhodný považuje 50 % dotázaných. V celoevropském měřítku má přitom internet důvěru jen 34 % obyvatel a například v zemích jako je Francie, Švédsko nebo Británie dosahuje důvěra v nová média jen 25 %. Nabízí se tak hypotéza, že vliv na negativní vnímání Evropské unie má právě nadprůměrná důvěra v internetová média. Internet je totiž prostorem, kterým se nejruznější dezinformace o Evropské unii šíří v nejvyšší míře a obyvatelé České republiky podle dostupných průzkumů zprávám v online prostoru věří více než činí celoevropský průměr.⁹³

---

⁹² CVVM. *Jak tedy CVVM vybírá respondenty?* 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/caste-dotazy/4576-jak-tedy-cvvm-vybira-respondenty>

⁹³ EUROBAROMETR. *Nový Eurobarometr – Češi se svým pozitivním hodnocením životní situace řadí mezi západní země, mnohem víc však důvěřují sociálním médiím a internetovému zpravodajství.* 21. února 2017. [18.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/180221_eurobarometr_cs

4.2 Veřejné mínění o Evropské unii v zahraničí

V předchozí podkapitole už bylo zmíněno, že obyvatele České republiky lze označit za nejvíce euroskeptický národ Evropské unie. Toto tvrzení vychází z průzkumů veřejného mínění, které se pravidelně konají na celoevropské úrovni. Poslední dostupná data nabízí ukazatel Eurobarometr, který hodnotí spokojenost Evropanů se členstvím v integračním uskupení.⁹⁴ Sociologická šetření ukázala, že Češi hodnotí Evropskou unii nejvíce pesimisticky. Podle dat ze září roku 2018 považuje Evropskou unii za pozitivní jen 38 % dotázaných. V České republice je tedy euroskepticismus silnější než ve Velké Británii, která se integrační uskupení rozhodla opustit v referendu. Na Britských ostrovech nemá členství v Evropské unii podporu 48 % obyvatel. Nejlépe projekt evropské integrace naopak hodnotí obyvatelé Lucemburska. Konkrétně jde o 87 % dotázaných. Obyvatelé Lucemburska se k evropské integraci staví pozitivně dlouhodobě. Na prvním místě v průzkumu Eurobarometru se v tomto hodnocení umístilo Lucembursko také v roce 2004. Paradoxní je, že druhým národem nejvíce spokojeným s Evropskou unií tehdy byli Řekové, kteří v témže roce vnímali Evropskou unii nejpozitivněji. Celkově však o projektu Evropské unie v roce 2018 pozitivně smýšlí nejvíce lidí za posledních 25 let. Konkrétně jde o 62 procenta respondentů. Historicky nejvyšší podpora členství Evropanů v Evropské unii byla Eurobarometrem zaznamenána v roce 1990, kdy integrační uskupení za “dobrou věc” v průměru považovalo více než 70 procent dotázaných.⁹⁵

Průzkum veřejného mínění si nechal zpracovat také nevládní institut Globsec před zasedáním zemí Visegrádské skupiny v Bratislavě v roce 2018. Tento průzkum opět potvrzuje trend z posledních let, který hovoří o rostoucí podpoře Čechů ohledně členství v Evropské unii. Těsně nadpoloviční většina dotázaných Čechů, přesně 51 %, totiž uvedla, že Evropskou unii považuje za dobrou věc. Ještě v roce 2017 byl přitom podíl takto smýšlejících osob jen 35 %. V okolních zemích se však vnímání Evropské unii změnilo opačným směrem. Podíl Poláků, kteří o Evropské unii smýšlí pozitivně totiž poklesl ze 78 % v roce 2017 na 62 % o rok později. Mírný pokles byl zaznamenán také v Maďarsku, kde evropské instituce vnímá pozitivně 58 % dotázaných. Na Slovensku naopak počet lidí podporujících Evropskou unii mírně vzrostl.

---

⁹⁴ Eurobarometr je soubor průzkumů veřejného mínění, které si Evropská komise nechává zpracovávat pravidelně od roku 1974. Kromě členských zemí jsou průzkumy prováděny i v kandidátských zemích.

⁹⁵ POLITICO. *Europeans love the EU (and populists too)*. 23. května 2018. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/europeans-love-the-eu-and-populists-too/>

Před volbami do Evropského parlamentu, které se uskuteční v květnu 2019 uspořádala celoevropský průzkum veřejného mínění agentura Kantar Public. Šetření se zúčastnilo celkem 27 tisíc Evropanů a jedním z jeho výsledků je zjištění, že lidé v Evropě se většinově domnívají, že jejich hlas v Evropě není slyšet. Podíl lidí domnívajících se, že jejich hlas se počítá, se však za poslední dva roky výrazně zvýšil. V roce 2016 totiž na otázku, zda je dotyčného hlas v Evropě slyšet, odpovědělo kladně jen 37 % respondentů. Průzkum dále zkoumal také obecnou spokojenost Evropanů s členstvím v Evropské unii. Účastníkům průzkumu byla položena otázka, zda si myslí, že z členství v Evropské unii jejich země profituje. Nejvíce kladných odpovědí na tento dotaz byl zaznamenán na Maltě, kde členství v integračním uskupení hodnotí kladně 93 % dotázaných. Na druhém místě se s 91% podílem umístilo Irsko následované Litvou s 90 % spokojených respondentů. Na druhém konci tabulky se naopak ocitla Itálie, kde názor, že země ze členství v Evropské unii profituje, zastává jen 44 % dotázaných. Druhý nejnižší podíl byl poté zaznamenán ve Velké Británii, kde činil 53 %. Česká republika v tomto srovnání zaujala 21. místo s tím, že ze členství v Evropské unii země profituje podle 62 % dotázaných.⁹⁶

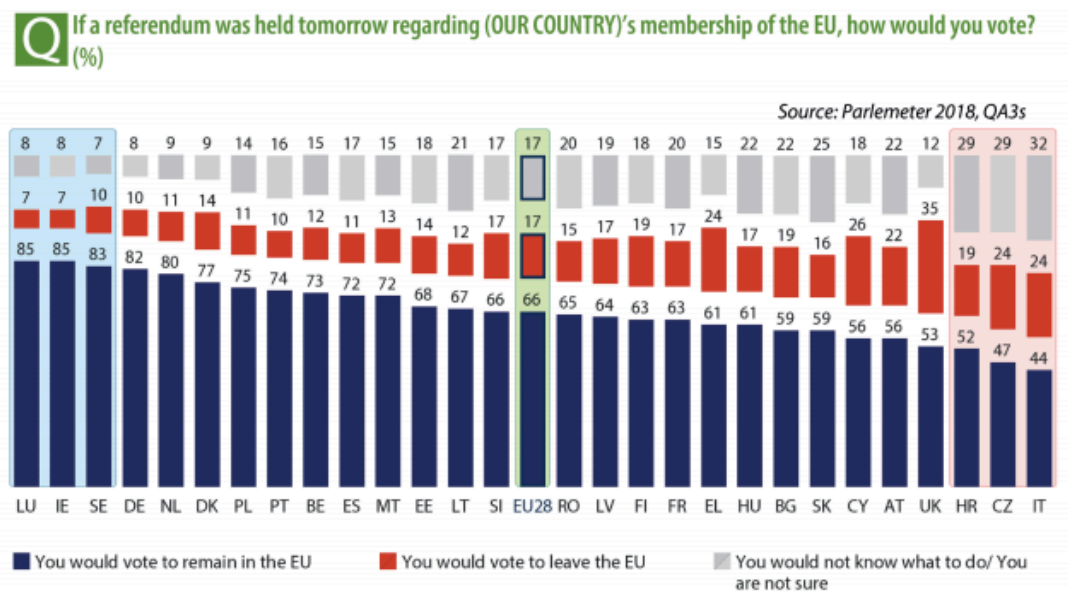
Po uspořádání referenda o setrvání Spojeného království v Evropské unii v roce 2016, jehož výsledkem se začalo přezdívat Brexit, začaly podobnou otázku pokládat agentury zabývající se výzkumem veřejného mínění také v dalších evropských zemích. Zamítavý postoj k setrvání země v Evropské unii by podle jednoho z takových průzkumů s největší pravděpodobností přišel z Itálie, Chorvatska a možná také z České republiky. V rámci série průzkumů Eurobarometr byla totiž tato otázka položena v průběhu roku 2018 více než 28 tisícům Evropanů. Na otázku: „Hlasovali byste pro vystoupení země z EU?“ odpovědělo negativně nejvíce respondentů v Lucembursku, Irsku a Švédsku. V prvních dvou případech tento podíl činil 85 procent dotázaných. O dvě procenta méně byla poté zaznamenána ve Švédsku. Na opačném konci žebříčku se naopak umístila již zmiňovaná trojice zemí - Itálie, Česká republika v Chorvatsku. V první jmenované zemi by pro setrvání země v Evropské unii hlasovalo 44 procent dotázaných. Méně než polovina dotázaných by pro pokračování členství hlasovala také České republice a v Chorvatsku tento podíl činil 52 procent. Kvůli značnému podílu nerozhodnutých však počet osob, které jsou pro opuštění Evropské unie nad těmi, kteří si přejí členství zachovat, nepřevažuje. Například v Itálii má vystoupení z Evropské unie podporu 24 procent dotázaných a stejný počet byl zaznamenán také v České republice. Nejvíce zastánců odchodu vykazuje Velká Británie,

---

⁹⁶ GLOBSEC. *Globsec trends 2018. 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2018/05/GLOBSEC-Trends-2018.pdf>*

kde tento názor vyslovilo 35 procent dotázaných. Paradoxní však je, že tento průzkum se konal v době, kdy už referendum o setrvání Spojeného království v Evropské unii proběhlo a přineslo zamítavý postoj.⁹⁷

Obr. 4.2: výsledky celoevropského průzkumu ohledně setrvání v Evropské unii

Zdroj: <https://www.thelocal.it/20181017/italy-eu-eurosceptic-italexit-brexit>

4.3 Dosah dezinformací

Jedním z atributů mediální gramotnosti je schopnost kriticky selektovat přijímané informace a podrobovat je kritickému myšlení. Mezinárodním srovnáním úrovně kritického myšlení a s ním spojené mediální gramotnosti se každoročně zabývá Media Literacy Index, který je sestavován v zemích Evropské unie. Z posledních dostupných dat z roku 2018 vyplývá, že obyvatelé České republiky mají oproti sousedním zemím menší sklony věřit konspiracím a dezinformacím. Největší mediální gramotnost podle tohoto žebříčku vykazují země severní Evropy v čele s Finskem. Podobnou otázkou se zabývala také již dříve zmiňovaná studie Think tanku Globsec, která se uskutečnila před summitem zemí Visegrádské skupiny v Bratislavě. Z tohoto měření vyplynulo, že Češi věří konspiračním teoriím méně než například sousední Slovensko. S otázkou: “Věříte, že svět ovládají židé,

⁹⁷ THELOCAL. *Less than half of Italians would vote to stay in the EU: survey*. 17. října 2018. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.thelocal.it/20181017/italy-eu-eurosceptic-italexit-brexit>

kteří kontrolují vlády a instituce?" souhlasilo 52 % oslovených Slováků a 25 % obyvatel České republiky. Podobné výsledky přinesla také otázka: "Věříte, že útoky 11. září 2001 zinscenovala sama americká vláda?". S tímto tvrzením nesouhlasilo 71 % dotázaných Čechů a pouze 41 % Slováků.⁹⁸

Přesná kvantifikace počtu osob, jejichž názory formují informační zdroje, které lze označit za dezinformační, je obtížná. Jejím stanovením se ale zabývala například studie zpracovaná Reuters Institutem pro studium žurnalistiky. Z tohoto zkoumání vyplynulo že dosah dezinformačních médií ve skutečnosti není jinak zásadní. Studie totiž stanovila, že dezinformační weby průměrně zasahují pouze okolo jednoho procenta populace, která disponuje připojením k internetu. V případě těch nejnavštěvovanějších portálu tento podíl nepřesahuje 3,5 %. To je podstatně méně než mediální dosah, kterého jsou schopny dosáhnout online verze zavedených tištěných médií, které mohou nějakým způsobem zasáhnout až 50 % populace. Konkrétně studie porovnává například dosah italské mutace mezinárodní ruské zpravodajské agentury Sputnik, která působí i v České republice a webových stránek tradičních deníků jako La Repubblica nebo Corriere della Sera. Zatímco dosah prvního jmenovaného media činil 3,1 % internetové populace, online verze tištěných deníků zasáhly až 50 % obyvatelstva s připojením na internet. Ukázalo se také, že průměrná návštěva dezinformačního webu bývá velmi krátká. Průměrný uživatel stráví na dezinformačním médiu pouze 10 minut měsíčně, zatímco na webové mutace tištěných deníků dosahují návštěvnosti v řádu stovek minut měsíčně. Z toho vyplývá, že stránky alternativního zpravodajství uživatelé internetu navštěvují spíše nahodile, například skrze sdílení na sociálních sítích. Takzvaná mainstreamová média poté mají spíše své stálé čtenáře, kteří tyto stránky navštěvují pravidelně.⁹⁹

Ačkoliv dosah alternativních zpravodajských portálu není podle dostupných vědeckých studií tak velký, jako v případě tradičních médií, mají lidé tendenci informacím zveřejněným na dezinformačních portálech věřit. Podle Jakuba Kalenského, který se monitorováním dezinformací zabýval jako pracovník Evropské komise, věří falešným

---

⁹⁸ OPEN SOCIETY INSTITUTE SOFIA. *COMMON SENSE WANTED RESILIENCE TO 'POST-TRUTH' AND ITS PREDICTORS IN THE NEW MEDIA LITERACY INDEX 2018*. Březen 2018. [21.3. 2019] Dostupné z: http://osi.bg/downloads/File/2018/MediaLiteracyIndex2018_publishENG.pdf

⁹⁹ REUTERS INSTITUTE. *Measuring the reach of "fake news" and online disinformation in Europe*. 2019. [21.3. 2019] Dostupné z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/measuring-reach-fake-news-and-online-disinformation-europe>

zprávám až třetina Čechů.¹⁰⁰ Toto tvrzení ostatně dokazuje pokus, který nezisková organizace Člověk v tísni uskutečnila ve spolupráci s agenturou Median na vybraných středních školách. Ukázalo se, že studenti mají problém rozeznat zpravodajský text od komerčního sdělení. Při pokusu určit jednu fakticky správnou a jednu dezinformační zprávu uspěla polovina studentů. Mladí lidé také uvedli, že nejvíce zpráv čerpají právě z internetu, kde se 88 % z nich už setkalo se lživými zpravodajskými texty.

Dosah konkrétních dezinformací, které byly rozebírány v předchozí kapitole, se značně liší. Například falešnou zprávu o tom, že Evropská unie hodlá zakázat nože, si na webu ac24 přečetlo více než 27 tisíc lidí, což pro tento portál znamená průměrnou hodnotu. Násobně více oslovených příjemců však se stejnou dezinformací zaznamenal Tomio Okamura, jehož facebooková stránka má 260 tisíc fanoušků. Konkrétně příspěvek, který se týkal údajného zákazu nožů, sdílelo 500 uživatelů Facebooků a zhruba 1 500 lidí jej buď okomentovalo nebo jinak reagovalo. Příspěvek se tím pádem objevil na zdi i dalších uživatelů, které tito lidé mají v přátelích. Konkrétní dosah příspěvku není možné bez správcovského přístupu k profilu stanovit. Obecně však lze konstatovat, že facebookový příspěvek může mít dosah na úrovni 30 až 40 procent počtu celkových fanoušků. V případě, že se jedná o zásadnější informaci, která vyvolává větší interakci, může dosah činit až 75 procent počtu celkových fanoušků. Podobně tomu může být i v tomto případě. Dezinformaci přebralo také množství dalších zpravodajských webů, jako například reflex.cz, tn.cz nebo denik.cz.

Značný dosah zaznamenala také falešná zpráva o údajném zákazu hranolek a kávy, kterou na své hlavní stránce otiskl deník Blesk. Ten je dlouhodobě nejčtenějším českým periodikem. Průměrná denní čtenost deníku Blesk totiž v době vydání této dezinformace dosahovala 995 tisíc čtenářů. Blesk tak lze označit za jedno z nejvlivnějších českých médií, které jsou z hlediska dosahu schopny překonat pouze hlavní zpravodajské relace celostátních televizí. Dezinformaci o zákazu hranolek a dalších potenciálně karcinogenních látek zveřejnila také další bulvární či dezinformační média. Jejich dosah však nebyl tak značný, jako v případě Blesku.

V již zmiňovaném rozhovoru pro Český rozhlas uvedl novinář Lukáš Prchal, který je spoluautorem podrobné analýzy českého dezinformačního prostředí, některé z

---

¹⁰⁰ ČESKÝ ROZHLAS. Jak fungují trollové v českém internetovém prostředí? 5. listopadu 2018. [21.3. 2019] Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jak-funguji-trollove-v-ceskem-internetovem-prostredi-7670799>

dezinformací, které v posledních letech zaznamenaly největší ohlas. Mezi takovou dezinformaci zařadil zprávu původně vydanou na webu [aeronet.cz](https://www.aeronet.cz), který v předvolebním období zveřejnil článek o zásobách lithia pod českou krajinou a o plánech České strany sociálně demokratické, jak z této těžby profitovat. Text postrádal důkladnější zdrojování a byl založen pouze na údajných výpovědích osob, které zůstávaly skryty v anonymitě. Celkově se informace zde uveřejněné ukázaly jako nepravdivé. Ve vyhoceném předvolebním období však této uměle vyvolané kauze začaly přikládat mimořádnou pozornost některé politické strany, jejichž cílem mělo být ubránění nově nalezeného českého pokladu. Kauza dokonce vedla ke svolání mimořádné schůzce poslanecké sněmovny. Vzhledem k faktu, že dezinformace o plánech na těžbu lithia se začaly šířit v předvolebním období a následně se staly jedním z hlavních témat voleb do poslanecké sněmovny, mohla mít tato dezinformace dopad na podobu politické scény v České republice. Za další falešnou zprávu se značným dosahem zařadil Lukáš Prchal dezinformaci o kamerových záběrech zachycujících dívku, která měla být napadena uprchlíky. U videa bylo uváděno, že incident se odehrál v neznámé západoevropské zemi. Nakonec se ovšem ukázalo, že záběry pochází z policejního prezidia České republiky a zachycují dívku, kterou v Praze napadli narkomani. Za nejvlivnější dezinformační médium byl v tomto rozhovoru označen již několikrát zmíněný portál [aeronet.cz](https://www.aeronet.cz), který vykazuje největší množství interakcí na jeden zveřejněný článek. Celkem bylo v rámci mapování zkoumáno 94 textů s průměrným počtem 2 335 interakcí na jeden sdílený článek. Jedním z nejsdílenějších článků, který tento portál uveřejnil, je niž zmíněný text a údajném radioaktivním mraku nad Evropou, který na Facebooku zaznamenal přes 15 tisíc interakcí.¹⁰¹

Sociologové se hojně shodují na tom, že nejčastějšími příjemci dezinformací jsou “lidé poražení globalizací” a osoby nespokojené s vývojem po roce 1989. Většinou jde tedy o osoby starší, často ve věkové skupině 60 let a více s nižším vzděláním a kteří nejsou spokojeni se svou socioekonomickou situací. Zejména během takzvané uprchlické krize, tedy mezi lety 2015 a 2016, bylo zaznamenáno výrazné snížení důvěryhodnosti tisku. Konkrétně šlo podle dat agentury CVVM o pokles o 10 procentních bodů na 33 %. Ještě v roce 2005 přitom důvěra v tisk činila 63 %. Organizace Evropské hodnoty v této souvislosti také uvádí, že zhruba čtvrtina osob důvěřuje takzvaným alternativním médiím více než těm tradičním.

---

¹⁰¹ AKTUÁLNĚ. *Dezinformace*. 2019. [21.3. 2019] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/valka-dezinformace-fake-news/r~7bfb35b23bb311e7886d002590604f2e/?redirected=1513598405>

Datový analytik Josef Šlerka pro portál aktualne.cz vytvořil rozbor německého dezinformačního webu, z něž vyplynulo, že některé články mají desítky tisíc sdílení. Analýza webu aktualne.cz také uvádí, že mezi 19. červencem roku 2016 a 19. červencem roku 2017 zaznamenaly české dezinformační portály celkem 10 milionů komentářů, sdílení nebo označení "To se mi líbí". Data, která novináři z webu aktualne.cz nasbírali rovněž ukazují, že zkoumaných 37 internetových stránek, na které je pohlíženo jako na dezinformační, zaznamenají každé tři vteřiny sdílení nebo komentář alespoň jednoho člověka.

Důležitým nástrojem k šíření informací a mobilizaci voličů se v posledních letech staly sociální sítě. "Přesto výzkumy nijak přesvědčivě neindikují, že bychom byli svědky výraznější, principiálnější změny ať už v podobě komunikace nebo v zapojení občanů." Jak uvádí Alena Macková z Masarykovy univerzity ve své knize *Nová média v politické komunikaci*, vymezení jednoznačného vlivu sociálních sítí je značně nejisté a závěry různých autorů se rozcházejí. Může to být způsobeno tím, že studie byly prováděny v různých zemích, jenž se vyznačují jinými politickými a mediálními kontexty. Z dostupných dat ovšem lze vyvodit, že na sociální sítě jsou doménou zejména těch politiků, kteří jsou silní také v tradičních médiích. Toto tvrzení platí také pro politické aktéry označované jako populistické. Právě tyto političtí představitelé přitom mají větší sklony šířit na sociálních sítích nepravdivé informace.¹⁰²

4.4 Šířitelé dezinformací v českém prostředí

Českou dezinformační scénou se zabývá také Ministerstvo vnitra České republiky, které podle zjištění zpravodajského webu aktualne.cz eviduje 50 až 100 osob, které označuje za vlivné šířitelé dezinformací. "Počítáme aktivní autory alternativních médií - skupinu pseudoexpertů či autorit, které se snaží intenzivně prosazovat narativy, které jsou v rozporu s českými bezpečnostními zájmy," definoval kritéria, podle kterých ministerstvo vnitra postupuje, jeho mluvčí Jiří Korbel. V případě některých osob není jejich identita známá a je pouze předmětem spekulací, zda totožnost těchto osob znají bezpečnostní složky. Mezi tyto postavy patří například šéfredaktor portálu aeronet.cz, který vystupuje pouze pod pseudonymem VK, někdy také "Vedoucí kolotoče". Známý je pouze jeho hlas.

---

¹⁰² MACKOVÁ, Alena. *Nová média v politické komunikaci: politici, občané a online sociální sítě*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2017. Monografie, svazek č. 66. ISBN 978-80-210-8745-3.

VK je totiž pravidelným hostem taktéž dezinformačního rádia Svobodný vysílač. Mezi osoby známé, jejichž identita naopak není skryta a které v některých případech také veřejně vystupují, patří například Jan Koral z portálu nwoo.org, v jehož popisu si lze přečíst: “Nedopustit dokončení absolutní nadvlády světa několika jedincům, které nyní nazýváme: The Bildeberg Group, Council on Foreign Relations (Cfr), Trilateral commision, NATO, OSN, MMF (IMF), CIA, Illuminati, Svobodní Zednáři (FreeMason), či vlády zemí, za jejichž zády tyto spolky stojí a řídí je. Rodiny bankéřů, finančníků, královské rodiny, politické klany a ti, kteří chtějí z naší planety vytvořit otrokářský Nový Světový Řád (NWO). Ten má v budoucnu udělat z lidí roboty/otroky, očipované bezduché stroje, které bez otázek budou sloužit svým pánům”. Jan Koral v rozhovoru pro web neovlivni.cz uvedl, že si sám není jistý, zda jeho portál publikuje “absolutní pravdu” a za svou motivaci označil nedostatek ruského pohledu v České republice.¹⁰³

Mezi další osoby, které provozují dezinformační média patří dále například Ladislav Kašuka, který figuruje v uniklé facebookové komunikaci s Alexandrem Usovským. Podle zjištění slovenského týdeníku Trend je Usovský ultrapravicovým aktivistou z Běloruska, který se zapojuje do veřejného dění v Polsku a okolních zemích. Například na Slovensku založil sdružení Východoevropská kulturní iniciativa. Usovský v uniklé facebookové komunikaci tvrdí, že získal 100 tisíc eur na podporu svých aktivit v Polsku, na Slovensku a v České republice. Jednou z osob, se kterými byl Usovský v kontaktu, byl právě také Ladislav Kašuka. Alexandr Usovský pravost konverzací sám potvrdil, faktem navíc je, že komunikace obsahuje řadu osobních údajů, které by případný falzifikátor obstarával jen velmi obtížně. Oba muži si dále dohodli předání menšího finančního obnosu, který měl posloužit k výrobě propagačních materiálů. Zajímavým detailem také je, že o Ladislavu Kašukovi, který je v českém veřejném prostoru jen okrajovou figurou, ruská státní média informují jako o známém českém novináři.¹⁰⁴

Příkladem finančního motivu za šířením dezinformací je Čech žijící v Německu jménem Nikolas Pravda, který je šéfredaktorem známého německého dezinformačního portálu pravda-tv.com. Pravda publikuje články například o tom, že německá kancléřka Angela Merkelová je příbuznou Adolfa Hitlera nebo zdravotnická organizace Červený kříž šíří v

---

¹⁰³ NEOVLIVNI. *NWOO.ORG: ozvěny Kremli v ČR*. 26. června 2015. [23.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/nwoo-org-ozveny-kremlu-v-cr/>

¹⁰⁴ MÁCA, Roman. *Z uniklé pošty: Jak si ruská propaganda platila českého zkrachovalce adorujícího Stalina*. 13. března 2017. [23.3. 2019] Dostupné z: <https://maca.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=592303>

Africe ebolu. Nikolas Pravda nijak nepopírá, že web, jenž měsíčně navštěvují stovky tisíc lidí, provozuje jako zdroj své obživy.¹⁰⁵

Nezisková organizace Evropské hodnoty ve své zprávě o českém dezinformačním prostředí uvádí, že aktivní tvorbou dezinformací se v zemi zabývá zhruba 100 osob, přičemž pouze třetina je veřejně známá.

4.5 Porovnání mediálního pokrytí v České republice a v zahraničí

V následující podkapitole budou porovnány texty týkající se výše zmíněných problematik, o kterých některá česká média informovala dezinformačně. Značná část populace vyhledává potřebné informace prostřednictvím internetových vyhledávačů, přičemž obecně platí, že čím výše se daný odkaz umístí, tím větší je pravděpodobnost, že uživatel danou zprávu otevře a přečte si ji. Z tohoto důvodu bude provedeno také porovnání, co se na přední straně internetového vyhledávače zobrazí v případě, že vyžadované heslo bude zadáno v češtině, polštině a němčině.

Pokud internetový uživatel zadá na internetovém vyhledávači Google heslo “eu zákaz hranolek”, objeví se na prvním místě článek z portálu eurozpravy.cz s titulkem “Zakáže EU hranolky? Brusel svým návrhem vyvolal zděšení”. Nutno však podotknout, že samotný článek i přes lehce zavádějící titulek dezinformační není. Neobjevují se v něm totiž zmínky o tom, že Evropská unie plánuje úplný zákaz hranolek, jako je možné dozvědět se z jiných zdrojů. Článek také přináší vyjádření europoslance Tomáše Zdechovského, který případné spekulace o zákazu smažení brambor vyvrací. Hned druhou zprávou, kterou Google nabízí, je však prokazatelně dezinformační článek webu tn.cz, který je internetovou odnoží hlavní zpravodajské relace televize Nova. Text například zmiňuje připravovaný zákaz hranolek, aniž by poukázal na to, že toto opatření bylo zvažováno pouze pro specifický druh belgických hranolek. Dále hlavní stránka Googlu zobrazuje vyjádření europoslance Tomáše Zdechovského, který zvěsti o zákazu určitých potravin vysvětluje na svém blogu na portále parlamentnilisty.cz. Další články z internetových stránek idnes.cz, irozhas.cz a novinky.cz již o této problematice informují objektivně a fakticky správně. Velmi podobné výsledky vyhledávání nabízí také internetový vyhledávač seznam.cz.

---

¹⁰⁵ AKTUÁLNĚ. *Dezinformace*. 2019. [21.3. 2019] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/valka-dezinformace-fake-news/r~7bfb35b23bb311e7886d002590604f2e/?redirected=1513598405>

V případě, že polský uživatel zadá totožné heslo do vyhledávače Google v polštině, zobrazí se mu pouze odkazy na články, které o návrhu Evropské unii informují korektně. Až na jeden případ totiž všechny informační zdroje hovoří pouze o návrzích, které se týkají omezení belgických hranolek. Žádná poplašná ani dezinformační zpráva se tedy polskému uživateli nezobrazí. Objevuje se zde například titulek: “Lubicie belgijskie frytki? Unia Europejska uważa, że są niezdrowe...”. V překladu tedy: “Máte rádi belgické hranolky? Evropská unie si myslí, že jsou nezdravé”. Nutno také podotknout, že tuto zprávu zaznamenala pouze média menšího významu a internetové verze nejrozšířenějších deníků se jí hlouběji nezabývaly. Ač český internetový prohlížeč seznam.cz dokáže vyhledávat také zahraniční webové stránky, je srovnání výsledků po zadání požadovaného hesla v polštině irelevantní, protože Poláci tuto službu nepoužívají. Větší pozornost však připravované doporučení ohledně přípravy některých potravin zaznamenala v Německu. Prostor zprávě totiž věnovala i přední německá média jako je Die Welt, nebo Spiegel. Ve výsledcích vyhledávání se objevuje také internetová verze rakouských novin Heute. Text vydaný na webu welt.de už ve svém titulku zmiňuje případný zákaz hranolek usmažených do tmava. I následný text informuje fakticky správně o připravovaných doporučeních a velmi podobně jsou na tom také další portály, které se ve výsledcích vyhledávání objevují. Srovnání výsledků vyhledávání, které průměrný uživatel získá po zadání hesla v příslušném jazyce tedy ukázalo, že pouze v případě češtiny nabídne internetový vyhledávač informační zdroj, který obsahuje dezinformace. Obyvatelům okolních zemí naopak, v případě, že mají potřebu obstarat si o této problematice nové informace, tamní média nabízejí fakticky správné informace.

Jiný závěr však vyplývá po pokusu o vyhledání hesla souvisejícího z údajným zákazem nožů. V případě polských médií návrh na zákaz zjevně bezdůvodného nošení nebezpečných nožů zaznamenal některé velmi kritické reakce. Například internetové stránky polského časopisu Najwyższy czas vydal k tomuto tématu článek s titulkem: “Eurofaszyzm w natarciu. W celu totalnego rozbrojenia eurokraci chcą zakazania nawet „niebezpiecznych” noży!”. V překladu tedy: “Eurofašismus útočí. V rámci totálního odzbrojení chce eurokracie zakázat “nebezpečné” nože!” Text dále naznačuje, že připravovaná regulace je pouze záminkou k odzbrojení evropských obyvatel. Podobně kriticky reagovaly také portály malydziennik.pl, který vysloveně uvádí, že připravovaný zákaz se dotkne každého. Vyhledávání hesla v polštině tedy nabídne velmi podobné výsledky, jako v češtině. V případě vyhledání českého hesla se totiž na prvním místě

objeví odkaz na článek webových stránek týdeníku Reflex, v jehož podání se objevují zjevné dezinformace. Google nabízí také odkaz na portál tn.cz, který o dané problematice informoval v podobném duchu jako Reflex. Na první stránce vyhledávání se však objevuje také odkaz na web manipulatori.cz, který dezinformace ohledně připravované evropské legislativy uvádí na pravou míru. Internetový vyhledávač společnosti Seznam po zadání hesla “eu zákaz nožů” zobrazí na prvních třech pozicích dezinformační portály, které o problematice neinformují korektně. Jde o bulvární web expres.cz, securitymagazin.cz, který bývá označován za dezinformační a odnož ruské zpravodajské agentury sputnik.cz. Celkem seznam z deseti nabízených výsledků nabízí osm dezinformačních odkazů, jeden názorový text a pouze jeden článek, který o problematice informuje korektně a bez emocí.

5 Možná řešení boje s dezinformacemi

Následující kapitola bude věnována návrhům možných řešení, jak může stát a občanská nebo široká veřejnost proti šíření dezinformací bojovat. Česká republika má historickou zkušenost s totalitami v několika podobách. Debata ohledně možné kontroly mediálního obsahu je tedy mimořádně citlivá a u určitých skupin obyvatel vyvolává značné obavy a kritické reakce. Přítomnost často politickou agendou motivovaných dezinformací ve veřejném prostoru se však zejména v posledních letech stala předmětem mnoha diskuzí. Významnými aktéry diskuze o podobě mediální svobody a míry případné cenzury mediálního prostoru se stali provozovatelé velkých sociálních sítí. Jde zejména o společnosti Google a Facebook, které jsou díky svým platformám významnými zprostředkovateli mediálního obsahu. Jistou míru regulace technologických společností přináší evropská reforma autorského práva, která byla Evropským parlamentem schválena 26. března 2019.

Do aktivního řešení fenoménu systematického šíření dezinformací se však zapojují také jednotlivé národní státy. Velkou pozornost této problematice věnují například pobaltské země. Dezinformačními kampaněmi se však zabývá také Ministerstvo vnitra České republiky. Stejně tak v této oblasti působí i řada neziskových organizací a například také Zastoupení Evropské komise v České republice. Vedle výše zmíněných institucí se dezinformace snaží vyvracet také jedinci, kteří si přezdívali elfové. Následující kapitola se činností těchto institucí, organizací a jednotlivců bude detailněji zabývat.

5.1 Vyvracení dezinformací

V internetovém prostoru existuje řada projektů, organizací a institucí, jejichž cílem je vyvracení dezinformací a jejich uvádění na pravou míru. Jedním z příkladů těchto aktivit je například internetový portál manipulatori.cz, za nímž stojí zde již citovaný publicista Petr Nutil. Webový projekt manipulatori.cz se zabývá vyvracením nepravd, které se v českém mediálním prostředí šíří. Výhradně výroky politiků se zabývá také další projekt s názvem demagog.cz. Za internetovým portálem stojí publicista Jan Tvrdoň, jenž svou inspiraci našel ve stejnojmenném projektu založeném v roce 2012 na Slovensku. Web demagog.cz analyzuje výroky jednotlivých politiků a následně je třídí do čtyř kategorií. Jedná se o výroky pravdivé, nepravdivé, neověřitelné a zavádějící. V případě, že analytici webu daný výrok zařadí do jedné z těchto kategorií, je tvrzení dále detailně vysvětleno.

Příkladem práce webu demagog.cz. může být výrok předsedy České pirátské strany Ivana Bartoše, který pronesl: “Když si vezmete historicky třeba jenom sčítání, sčítání obyvatelstva a data, která jste vy o sobě musel vydat a neodevzdání toho bylo pod pohrůzkou pokuty 20 tisíc korun.” Analytici z demagog.cz tento výrok označili za lživý s uvedením: “Předseda Bartoš mluví právě o fyzických osobách v kontextu šikany občanů ze strany státu a mýlí se, když tvrdí, že neodevzdání informací o fyzické osobě může zapříčinit pokutu až 20 000 Kč. Ve skutečnosti se jedná o sankci maximálně poloviční. Dodejme pouze, že neposuzujeme přiměřenost či oprávněnost této výše, sledujeme pouze, zda Bartošem vyřčený údaj odpovídá možné reálné sankci z doby při sčítání lidu v roce 2011.”¹⁰⁶ Tímto způsobem už projekt analyzoval tisíce politických výroků. Nejčastěji ověřovaným politikem je předseda vlády České republiky Andrej Babiš s celkem 693 výroky. České portály, které ověřují výroky politiků či vyvrací dezinformační zprávy, našly inspiraci v zahraničních projektech. Jedním z nich je například pilitifact.com nebo factcheck.org, který za svou činnost obdržel Pulitzerovu cenu. V angličtině se pro tuto činnost vžil pojem fact-checking.

O zavedení fact-checkingového nástroje uvažovali také samotní provozovatelé největších sociálních sítí světa. Například společnost Facebook pod tlakem kritiky za masivní šíření dezinformací před prezidentskými volbami ve Spojených státech amerických uvažovala, že ve spolupráci s dalšími společnostmi začne označovat důvěryhodnost jednotlivých příspěvků. Na začátku roku 2019 začala společnost Facebook ověřovat příspěvky ve Velké Británii. Nová funkce funguje ve spolupráci s neziskovou organizací Full Fact a příspěvky označuje vlajkami.¹⁰⁷ Uživatelé také dostanou upozornění v případě, že začnou sdílet zprávu, která byla značena jako nepravdivá. Algoritmus sociální sítě byl také upraven tak, aby se zprávy, které jsou považovány za dezinformační uživatelům zobrazovaly v menší míře. Stejně tak fact-checkingový nástroj už funguje také ve Spojených státech amerických, kde zaznamenává rozporuplné reakce. Kritické ohlasy namítají, že Facebook se staví do role cenzora, který si uzurpoval zprávu určovat, co je pravda a co ne. Odborníci také namítají, že pro konspirativně smýšlející uživatele je naopak nové označení falešné zprávy impulsem pro ještě intenzivnější šíření, protože v

---

¹⁰⁶ DEMAGOG. *Ivan Bartoš (Piráti)*. 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: <https://demagog.cz/politici/76?veracity=2>

¹⁰⁷ THE GUARDIAN. *Facebook rolls out fact-checking operation in UK*. 11. ledna 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2019/jan/11/facebook-rolls-out-fact-checking-operation-to-uk>

nich vyvolává pocit, že se jedná o informace, které se elity snaží utajovat. Systém ve spolupráci s místními projekty sociální platforma provozuje také v Německu.

Fact-checkingem se zabývá také Zastoupení Evropské komise v České republice, které pravidelně vyvrací mýty související se členstvím v Evropské unii. Sekci lze nalézt na internetových stránkách Evropské komise, kde se nachází ve složce Euromýty.¹⁰⁸ Na těchto stránkách úředníci Zastoupení Evropské komise pravidelně uvádějí na pravou míru zavádějící informace týkající se Evropské unie. Nachází se zde například vysvětlení údajného zákazu hranolek, silných vysavačů nebo křivých banánů a okurek. Zastoupení Evropské komise nevyvrací dezinformace tak často jako například již výše zmíněný web manipulatori.cz. Spíše se zabývá hoaxy, které ve společnosti dosáhly značného dosahu. Celkem tak lze na těchto stránkách nalézt 14 dezinformací uvedených na pravou míru. Obdobný web provozuje také Zastoupení Evropské komise v Bratislavě. Slovenské zastoupení dezinformace vyvrací intenzivněji a za tímto účelem provozuje také speciální web euromyty.sk. Ke dni 5. března 2019 bylo totiž na těchto internetových stránkách vyvráceno 44 dezinformací.¹⁰⁹

5.2 Vládní nástroje

Rozhodnutím Ministerstva vnitra ČR bylo k 1. lednu roku 2017 zřízeno speciální pracoviště s názvem Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám. Podnět k vytvoření podobného pracoviště vzešel z Auditů národní bezpečnosti a v souladu s bezpečností strategií České republiky z roku 2015. Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám (CTHH) spadá pod Ministerstvo vnitra České republiky a o jeho ustanovení bylo rozhodnuto na jaře roku 2016. Impulsem k vytvoření tohoto specializovaného útvaru bylo několik kapitol z již zmiňovaného Auditů národní bezpečnosti, které různé druhy hybridních hrozeb, mezi něž se řadí také dezinformační praktiky, identifikoval jako vážnou hrozbu pro národní bezpečnost státu. Z tohoto důvodu bylo doporučeno vytvoření specializovaného pracoviště. Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám na svých internetových stránkách uvádí, že se jedná o odborné analytické a komunikační pracoviště, jehož hlavním předmětem zájmu je monitoring hrozeb přímo spojených s vnitřní bezpečností státu. CTHH dále definuje široké pole působnosti, do kterého náleží rizika spojená s

---

¹⁰⁸ EVROPSKÁ KOMISE. *Euromýty*. 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/euromyty_cs

¹⁰⁹ EVROPSKÁ KOMISE. *Euromýty*. 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: euromyty.sk

terorismem, útoky na měkké cíle, problémy spojené s masovou migrací, extremismem a také s dezinformačními kampaněmi. Výstupem centra poté budou návrhy konkrétních opatření, jak negativní následky výše popsanych hrozeb co nejvíce limitovat. Druhým aspektem práce CTHH je osvětová činnost zaměřená na vzdělávání laické veřejnosti. Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám zároveň v rámci popisu své činnosti odmítá, že by se jednalo o orgán jakýmkoliv způsobem činný v trestním řízení a nevhodný je také příměr, že se jedná o cenzorský úřad, který bude disponovat pravomocí mazat nebo jiným způsobem blokovat vytipovaný nevhodný obsah. CTHH je aktivní na sociálních sítích, kde veřejnost o své činnosti informuje. Objevují se zde například jednotlivé dezinformace, které pracoviště vyvrací. Podle informací webu [idnes.cz](https://www.idnes.cz) CTHH během roku 2017, tedy první rok své činnosti vyvrátilo celkem 22 dezinformací. Mluvčí odboru bezpečností politiky na Ministerstvu vnitra ČR, pod které Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám spadá, v této souvislosti sdělil, že pracoviště celkem identifikovalo řádově stovky nepravdivých zpráv. Vyvráceny však byly pouze ty, které bezprostředně ohrožovaly vnitřní bezpečnost země. Mezi takovou dezinformaci patřila například zpráva vydaná agenturou Sputnik, podle níž v Praze pod sochou maršála Koněva demonstrovalo sto tisíc lidí. Ve skutečnosti jich bylo pouze několik desítek. Vyvracení dezinformací však tvoří pouze malou část pracovní náplně nově vytvořeného pracoviště. Jak už bylo zmíněno výše, hlavní pracovní činností je naopak zpracovávání odborných podkladů týkajících se rizik spojených s hybridní válkou a terorismem.¹¹⁰

Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám není jediným státním útvarům, který se v rámci své činnosti alespoň okrajově vyvracením dezinformací zabývá. Této problematice se věnuje například také projekt Agentury pro začleňování s názvem HateFree Culture. V rámci tohoto projektu bylo v roce 2017 vyvráceno 26 dezinformací. Projekt HateFree Culture funguje od roku 2014 a je součástí kampaně proti rasismu a násilí z nenávisli. Boj s dezinformacemi tedy není hlavní pracovní náplní tohoto projektu, ale je jednou z jejích součástí. Uvádění nepravdivých informací na pravou míru má v rámci organizace HateFree Culture na starosti Marie Škardová, která ve své analýze umístěné na internetových stránkách projektu upozorňuje na to, že ač se většina osvětových a preventivních programů zaměřených na bezpečnost na internetu orientuje na děti a mládež, ještě ohroženější skupinou jsou senioři. Související průzkum odhalil, že s přibývajícím věkem se u uživatelů internetu zvyšuje šance šíření dezinformačního nebo

---

¹¹⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám*. 2017. [27.3. 2019] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>

nevyžádaného obsahu. Konkrétně věková skupina seniorů šíří na internetu řetězové emaily s až čtyřnásobně vyšší intenzitou než lidé do 55 let. Nejvíce přitom senioři přeposílají emaily, které nějakým způsobem varují před nebezpečím. Manažer pro internetovou bezpečnost ze společnosti Seznam Martin Kožíšek k výsledku této studie dodal, že pokud se osvětové programy začnou kromě mladistvých více zaměřovat také na seniory, může to výrazně přispět k větší bezpečnosti v online prostředí. Podobně jako výše popsané instituce, i projekt HateFree Culture na svých stránkách spravuje záložku s názvem Hoaxy, kde pracovníci organizace zveřejňují vyvrácené dezinformace. V případě této organizace jsou však na pravou míru uváděny pouze ty dezinformace, které v sobě šířily nenávist nebo rasismus.¹¹¹

Další organizací, mezi jejíž agendu patří vyvracení dezinformací patří také Institut pro politiku a společnost. Tato nezisková organizace podle svých slov zabývá zkvalitňováním českého veřejného a politického prostředí. Organizace za tímto účelem pořádá nejrůznější semináře, diskuze, besedy, odborné debaty a vydává také vlastní analýzy. Druhého dubna roku 2019 například Institut pro politiku a společnost vydal analýzu s názvem “Fake news a senioři: Od e-mailu až k terorismu”. Studie zpracovaná analytikem Institutu Romanem Mácou si všímá případu 71letého důchodce obviněného z terorismu poté, co se úmyslně pokusil vykolejit vlak a následně tento čin přisoudit muslimským teroristům. Analýza dochází k závěru, že k radikalizaci seniora vedly právě zprávy na internetu. Právě kategorie seniorů je přitom věkovou skupinou, mezi kterou za posledních 10 let nejvíce vzrostla míra adopce internetu. Zatímco v roce 2008 disponovalo internetovým připojením pouze 6 procent obyvatel České republiky ve věku nad 65 let, v roce 2018 činil tento podíl 38 procent. Stejně tak narostl počet uživatelů internetu i ve věkové skupině 55 až 65 let, kde se tento podíl zvýšil ze 33 procent z roku 2008 na 77 procent v roce 2018. Autor výše zmiňované studie Roman Máca je velmi aktivním bojovníkem proti dezinformacím. Stojí například za odhalením, podle kterého běloruský občan jménem Alexandr Usovský podněcuje v České republice a v Polsku k nepokojům a některým aktérům dezinformační scény na tyto aktivity posílá finanční prostředky.¹¹²

Vyvracení dezinformací patří do agendy také další neziskové organizace s názvem Evropské hodnoty. Tento think-tank vznikl už v roce 2005 jako sdružení několika

---

¹¹¹ HATEFREE. 2019. [29.3. 2019] Dostupné z: <https://www.hatefree.cz>

¹¹² INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. O nás. [29.3. 2019] Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/o-nas/>

politických stran. Organizace sama sebe popisuje jako odbornou nevládní instituci, jejímž posláním je bránit liberální demokracii a zakotvení České republiky jako součásti Západu. “Pomáháme čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu,” uvádí dále think-tank Evropské hodnoty na svých internetových stránkách. Organizace Evropské hodnoty například zveřejňuje seznam webů, které považuje za dezinformační a manipulativní. Tyto portály jsou zde dále rozděleny do tří skupin. Mezi takzvané tvůrce dezinformací a manipulací patří například weby jako již výše zmiňované ac24.cz, sputnik.cz, svetkolemnas.info nebo aeronet.cz. Další kategorií, kterou think-tank Evropské hodnoty rozlišuje jsou “Dezinformační a manipulativní webové platformy”. Zde patří například parlamentilisty.cz nebo portál Protiproud, který spravuje bývalý tiskový mluvčí a zástupce vedoucího kanceláře exprezidenta Václava Klause Petr Hájek. Poslední kategorií jsou “Dezinformační a manipulativní weby bez vlastního obsahu - agregátory.” Zde organizace řadí weby pravdive.eu a Almanach. Celkem Evropské hodnoty listují 37 dezinformačních webů. Think-tank Evropské hodnoty podobně jako další podobné organizace vydává také odborné analýzy.¹¹³ Příkladem může být publikace “20 poznatků o fungování české dezinformační scény”.¹¹⁴

¹¹³ EVROPSKÉ HODNOTY. *Přehled dezinformačních a manipulativních webů*. 2019. [5.4. 2019] Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/fungovani-ceskych-dezinformacnich-webu/weby/list/>

protagonistů mělo být rozdmýchání pozitivní nálady ve společnosti. Univerzity se totiž budou snažit veřejnost přesvědčit o tom, že výhody členství České republiky v Evropské unii převažují nad nevýhodami. Hlavním prostředkem při debatách by se však měla stát pouze fakta. Bylo by totiž nežádoucí, kdyby vysoké školy podporovaly členství České republiky v Evropské unii prostřednictvím dezinformací. Mezi nejvýznamnější vysoké školy, které se do iniciativy Univerzity Palackého v Olomouci přihlásily, patří například Univerzita Karlova, Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava nebo Vysoká škola ekonomická.¹¹⁵

5.3 Elfové

Komunita takzvaných elfů vznikla na internetu spontánně v reakci na aktivitu internetových trollů. Pojmenování elf tak opět vychází z mytologie a označuje bytost, která bojuje proti trollům. Náplní práce těchto dobrovolníků bývá vyvrácení dezinformací a dalších propagandistických praktik, které jsou podle nich záměrné a účelně šířené. Kvůli vlastní bezpečnosti zůstávají čeští elfové skryti v anonymitě, a není proto jednoduché se s nimi spojit. Informace z médií ale naznačují, že těchto osob v České republice působí několik desítek. Elfové se zabývají především mapováním dezinformací, a to v prostředí, kde se šíří nejvíce. Prohlášení, které anonymní skupina zaslala českým médiím, v této souvislosti uvádí například různé facebookové skupiny. Elfové však pátrají také po původu takzvaných řetězových emailů, které bývají častým zdrojem dezinformací pro osoby, které nemají účet na sociálních sítích. Řetězové emaily jsou fenoménem, který v českém prostředí není jinak nový. Dosud se však jejich tok nepodařilo detailněji zmapovat. Existují však data, která dokládají, že intenzita jejich šíření se stupňuje například před prezidentskými volbami. "Víme, že rozdělování naší společnosti a podpora extrémů je záměrná. Stojí za ní cizí zájmy a provádějí je různě motivovaní nepřátelé našich hodnot. Říkejme jim třeba trollové. Jsou zákešní, šikovní, motivovaní, někdy i nebezpeční. Společnost, jejímž základem je svoboda, je jimi ohrožena a potřebuje chránit," popisuje komunita hlavní motivaci ke své činnosti. Elfové svá tvrzení o systematicky organizované propagandě dokládají několika zdokumentovanými případy, kdy investigativní novináři získali výpovědi nebo se sami infiltrovali do takzvaných trollích farem, kde lidé za úplatu píší komentáře pod příspěvky na sociálních sítích a v internetových diskuzích. Elfové

---

¹¹⁵ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Univerzity se bojí odchodu Česka z EU. Začnou proto ve školách i hospodách přesvědčovat Čechy, že členství v unii je užitečné*. 1. dubna 2019. [5.4. 2019] Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66547300-stat-fatalne-selhava-v-boji-proti-dezinformacim-o-evropske-unii-muze-to-vyustit-v-czexit-boji-se-ceske-univerzity-a-rozhodly-se-jit-do-boje>

vyhledávají také falešné účty na sociálních sítích, které dezinformace šíří. Příkladem může být profil na Facebooku se jménem Dana Nováková, jejíž profilová fotografie stažená z internetu vyvolává podezření, že se jedná o falešný účet. Tento profil se na sociální síti přátel s několika českými politiky. Jedním z členů komunity, jehož identita je veřejně známá, je publicista a odborník na vzdělávání Bohumil Kartous, které je považován za mluvčího celé skupiny. V rozhovoru pro Český rozhlas plus Kartous uvedl, že elfové vytvořili první databázi řetězových emailů. Tímto způsobem komunikace se dezinformace šíří zejména mezi staršími lidmi. Podle Kartouse lidé z vyšších věkových skupin mají ve srovnání se svými mladšími spoluobčany silnější tendenci takto šířeným informacím věřit a to zejména proto, že bezprostředním původcem sdělení je někdo známý, což snižuje míru pochybností. Zvýšená důvěra v informace šířené prostřednictvím řetězových emailů u starších obyvatel může být způsobena zkušenostmi s minulým režimem. Obyvatelé ve věkové kategorii nad 60 let v sobě mají z časů socialismu zakořeněnou domněnku, že oficiální média nepřináší zcela pravdivé a objektivní informace a zprávy, které se k nim dostávají prostřednictvím neoficiálních kanálů, proto mají nádech disentu. Tito lidé se tím pádem domnívají, že tímto způsobem odhalují jakousi utajovanou pravdu. Přesnější kvantifikace, zda větší dopad na společnosti mají dezinformace na sociálních sítích nebo právě v řetězových emailech, není kvůli nedostatku průkazných dat možná. To ostatně souvisí s narativem mnoha dezinformací, které se tradiční média snaží vyobrazovat v roli propagandistických institucí, jejichž cílem je indoktrinace obyvatel.¹¹⁶

Čeští elfové našli svou inspiraci v Pobaltí. Konkrétně se jedná zejména o Litvu, která je často uváděna jako země, která musí čelit enormnímu množství dezinformační kampaně. V třímilionové Litvě se však počet těchto dobrovolníků odhaduje na stovky. Web [aktualne.cz](https://www.aktualne.cz) přinesl zpověď jednoho z litevských elfů, který jako příklad dezinformace označil letákovou kampaň, která Litevce lákala k přestěhování do Ruska. Leták obsahoval výčet pozitiv života v Rusku spolu s nevýhodami života v Litvě.¹¹⁷

---

¹¹⁶ ČESKÝ ROZHLAS. *Jen 33 procent Čechů věří médiím. Souvisí to s minulým režimem, říká internetový elf Kartous*. 27. prosinec 2018. [10.4. 2019] Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jen-33-procent-cechu-veri-mediim-souvisi-s-minulym-rezimem-rika-internetovy-elf-7713109>

¹¹⁷ AKTUÁLNĚ. *Čeští „elfové“ potírají dezinformace a propagandu. Jsou mezi nimi lékaři i vojáci*. 20. října 2018. [10.4. 2019] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cesti-elfove-rusti-trollove-dezinformace-propaganda/~93a60ad0db6b11e89de10cc47ab5f122/>

6 Závěr

Tato práce se zabývala dopady dezinformací o Evropské unii na českou společnost. Mediální analýza ukázala, že původci zavádějících či přímo nepravdivých zpráv nejsou vždy jen stránky takzvaného alternativního zpravodajství, ale také zavedená a jinak respektovaná média. Příkladem mohou být některé dezinformace rozebírané ve třetí kapitole, jejichž původcem byl deník Mladá fronta Dnes, považovaný za nejčtenější český seriózní deník, stejně jako jeho webová mutace s názvem idnes.cz. Dezinformacím se neubrání ani veřejnoprávní Český rozhlas. V případě renomovaných médií je vypuštění dezinformace nejspíše důsledkem momentálního selhání jednotlivých redaktorů a jejich editorů, kteří si v daný moment nedostatečně ověří své zdroje. To je také důvodem, proč zveřejnění dezinformace seriózním médiem není příliš častým jevem. Jinak je tomu však u bulvárních médií, která, jak už bylo vysvětleno, zaměřují svou činnost na upoutání pozornosti svého čtenáře a případně také vyvolání co největší senzace. Tento postup je účinný zejména při vytvoření negativně zabarvených zpráv. Naprostá většina dezinformací nejen o Evropské unii cílí právě na vyvolání negativních emocí. Konkrétně dezinformace o Evropské unii poté v mnoha případech využívají toho, že Evropská unie je u veřejnosti v České republice vnímána jako přebujelý byrokratický orgán, který chrlí jednu regulaci za druhou. Dále tyto dezinformace hojně využívají představy, že evropské orgány rozhodují bez možnosti spoluúčasti českých politických představitelů. Ač, jak bylo v této práci vysvětleno, tomu tak není a občané i političtí představitelé mají na dění v institucích Evropské unie nezanedbatelný vliv, tvůrci dezinformací těchto vžitých stereotypů využívají. To je také důvod, proč jsou poměrně častými původci dezinformací o Evropské unii právě bulvární média. Nutno také poznamenat, že bulvární média patří v České republice mezi nejčtenější. Konkrétně deník Blesk, který je prokazatelně tvůrcem množství dezinformací, z nichž některé byly podrobně analyzovány ve třetí kapitole, je dlouhodobě nejčtenějším českým deníkem. Vliv nepravdivých zpráv otištěných tímto médiem na postoj občanů České republiky jako celek je v tomto případě zjevný.

Samostatnou kategorií mezi šířiteli dezinformací však tvoří portály řadící se mezi takzvaná média alternativního zpravodajství. Tato média, která mohou označovat jak malé komerční projekty fungující za účelem ekonomického zisku, tak také sofistikované propagandistické nástroje, zaznamenala boom kolem roku 2014 a poté s počátkem uprchlické krize v roce 2015. Od té doby si tyto portály tvoří stabilní čtenářskou základnu. Půdu pro šíření

podobného obsahu poskytují alternativním webům zejména sociální sítě, kde se dezinformační zprávy šíří převážně v zájmových skupinách. Toto má za následek tvoření takzvaných sociálních bublin, kdy se uživatelům zobrazuje obsah a lidé, kteří dále utvrzují jejich vidění světa. Je ovšem nutno poznamenat, že ani zdaleka ne všechny zprávy zveřejněné portály alternativního zpravodajství jsou dezinformační nebo přímo lživé. To je ovšem další důvod ke zvýšené ostražitosti vůči podobným zdrojům. Ani čtenář, který se může pokládat za mediálně gramotného, totiž nemusí vždy odhalit, zda je daná zpráva pravdivá, nebo zcela smyšlená. Alternativní média totiž publikují jak zprávy senzační a konspirační, jejichž nepravdivost lze odhalit pouze s trochou kritického myšlení, tak také zprávy napsané sofistikovaně tak, aby bylo zcela jednoduché určit, zda je zpráva dezinformační či ne. Proto je nutné přistupovat ke zdrojům označovaným jako dezinformační velmi kriticky a případně pochybností si dodatečné informace vyhledat z jiných pramenů. Typickým příkladem k ostražitému přístupu může být portál parlamentnilisty.cz. Na tomto webu může čtenář najít objektivně zpracované zprávy splňující všechna zpravodajská kritéria, stejně jako zprávy manipulativní či přímo dezinformační. Tento web také velmi často zaměňuje zpravodajství za publicistiku. Alternativním médiím dodávají legitimitu někteří politici, kteří na tyto weby sami přispívají. Například poslanec za Občanskou demokratickou stranu Jan Skopec pravidelně publikuje na rasistickém a xenofobním portále vlasteneckenoviny.cz.

Další kapitola této práce se zabývala snahou o určení dopadu dezinformací o Evropské unii na vnímání této instituce napříč českou veřejností. Tento úkol je už ze své podstaty poměrně složitý. Dnešní doba, která se vyznačuje přemírou informací z nejrůznějších zdrojů, totiž zabraňuje přesnější kvantifikaci dosahu dezinformací na konkrétní oblast. Zpočátku tak byly popsány postoje Čechů k Evropské unii. Množství průzkumů veřejného mínění provedených v posledním desetiletí totiž ukazují, že Češi jsou nejvíce euroskeptickým národem Evropy. Ukázalo se také, že vnímání Evropské unie do značné míry určují také velké události celosvětového významu. Příkladem může být finanční a ekonomická krize v roce 2009 a uprchlická krize v roce 2015. V těchto a následujících letech podpora Evropské unie dosahovala rekordně nízkých hodnot. V letech ekonomického růstu se naopak tyto hodnoty mají tendenci opět zvyšovat. Z průzkumů citovaných ve třetí kapitole také vyplývá, že Češi v porovnání s obyvateli ostatních evropských zemí více důvěřují informacím, které získají na internetu.

Poměrně častým zdrojem dezinformací jsou takzvané řetězové emaily, které získaly popularitu zejména u seniorů. Informace šířené neoficiální cestou totiž ve starších lidech evokují dobu totality, kdy média byla přímo řízena centrální mocí a netěšila se přílišné důvěře veřejnosti. Tento poznatek úzce souvisí s dalším závěrem, který hovoří o tom, že největšími euroskeptiky jsou právě senioři. Čtvrtá kapitola dále také popsala, jak fungují a co motivuje šířitele dezinformací. Existuje například jeden zdokumentovaný případ českého občana, který za účelem vyvolávání nepokojů obdržel finance ze zahraničí.

Poslední kapitola poté zhodnotila nejčasnější způsoby, kterými jednotlivci a instituce bojují proti šíření dezinformací. Velké sociální sítě například začaly označovat příspěvky podle toho, jak fact-checkingové portály ohodnotily jejich důvěryhodnost. Vlastní strategii boje proti dezinformacím vytváří také státní instituce. Příkladem může být například Ministerstvo vnitra České republiky, které v roce 2017 ustanovilo specializované pracoviště, do jehož kompetence patří mimo jiné také vyvracení a identifikace dezinformací. Toto specializované pracoviště vzniklo na popud Auditů národní bezpečnosti. Cílené dezinformační kampaně jsou opakovaně také předmětem veřejné části výroční zprávy Bezpečnostní informační služby (BIS), která v České republice plní roli kontrarozvědky. Již zmiňované Ministerstvo vnitra ČR dále monitoruje osoby, které považuje za šířitele dezinformací. Výše popsaná fakta jsou dokladem tvrzení, že fenomén dezinformací je vážným problémem, který může představovat ohrožení pro národní bezpečnost. Pravděpodobně se tak jedná o systematickou činnost vyvíjenou s konkrétními cíli s rámci takzvané hybridní války. Kromě vládních institucí se dezinformačním kampaním věnuje také řada neziskových organizací a zájmových sdružení. V této práci byla popsána náplň činnosti některých z nich.

Z analýz provedených v této práci vyplývá závěr, že zažitý mediální obraz má určitý vliv na negativní vnímání Evropské unie. Česká společnost totiž v mnoha případech na Evropskou unii pohlíží jako na byrokratický orgán, jehož hlavní činností je tvorba nových regulací a omezení. Tuto představu média ve svých novinářských útvarech dále přizívají. Nejedná se přitom jen o média, která lze označit jako dezinformační. Zažitý mediální obraz utvrzují ve velké míře také média bulvární a méně často i média tradiční. Obrazu Evropské unie, jakožto orgánu, který běžnému člověku jen omezuje život dále hojně využívají weby takzvaného alternativního zpravodajství. Své příjemce poté nachází zejména u věkové skupiny seniorů, kteří nedisponují valnou mediální gramotností. V rámci eliminace vlivu

dezinformací je proto nutné kromě rozvoje kritického myšlení na školách pořádat osvětové programy také pro seniory.

Seznam použité literatury

Monografie:

- [1] ALVAROVÁ, Alexandra. Průmysl lži: propaganda, konspirace a dezinformační válka. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-492-7.
- [2] BEDNÁŘ, Vojtěch. Internetová publicistika. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. 216 s. ISBN 978-80-247-3452-1.
- [3] GIBARTI, Jana, ed. Otázky médií dnešní doby. V Ostravě: Anagram, 2015. 290 s. ISBN 978-80-7342-282-0.
- [4] GINSBERG, Roy H. Demystifying the European Union: the enduring logic of regional integration. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, c2007. 423 s. ISBN 978-0-7425-3654-8.
- [5] GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. 2. vydání. Brno: CPress, 2018. 144 s. ISBN 978-80-264-2249-5.
- [6] MACKOVÁ, Alena. *Nová média v politické komunikaci: politici, občané a online sociální sítě*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2017. 241 s. ISBN 978-80-210-8745-3.
- [7] MANSFELDOVÁ, Zdenka a Aleš KROUPA, ed. Proměny reprezentace zájmů po vstupu do Evropské unie. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. Studie (Sociologické nakladatelství). 274 s. ISBN 978-80-86429-88-5.
- [8] MÜLLER, Karel B. *Evropa a občanská společnost: projekt evropské identity*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Knižnice Sociologické aktuality, sv. 15. 238 s. ISBN 978-80-86429-84-7. Studie.
- [9] NUTIL, Petr. Média, lži a příliš rychlý mozek: průvodce postpravdivým světem. Praha: Grada, 2018. 189 s. ISBN 978-80-271-0716-2.
- [10] RAMONET, Ignacio. Tyranie médií. Praha: Mladá fronta, 2003. 226 s. ISBN 80-204-1037-6.
- [11] TABERY, Erik. Opuštěná společnost: česká cesta od Masaryka po Babiše. V Praze: Paseka, 2017. 280 s. ISBN 978-80-7432-849-7.
- [12] TOMÁŠEK, Michal, Jiří MALENOVSKÝ a Vladimír TÝČ. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2017. Student. 496 s. ISBN 978-80-87576-53-3.
- [13] UHLÍŘ, Jiří. *Obráz ruské dezinformační kampaně v ČR před prezidentskými volbami 2018*. Olomouc 2018. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta, Katedra politologie a evropských studií.

Internetové zdroje:

- [1] AKTUÁLNĚ. *Čeští „elfové“ potírají dezinformace a propagandu. Jsou mezi nimi lékaři i vojáci.* 20. října 2018. [10.4. 2019] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/cesti-elfove-rusti-trollove-dezinformace-propaganda/r~93a60ad0db6b11e89de10cc47ab5f122/>
- [2] AKTUÁLNĚ. *Dezinformace.* 2019. [21.3. 2019] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/valka-dezinformace-fake-news/r~7bfb35b23bb311e7886d002590604f2e/?redirected=1513598405>
- [3] ČESKÁ TELEVIZE. *ČT24: Začaly vycházet první české periodické noviny,* 4. února 2009. [27. 2. 2019] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1422396-zacaly-vychazet-prvni-ceske-periodicke-noviny>
- [4] ČESKÁ TELEVIZE. *EU zakazuje krtečka? Mnozí lidé berou internetové vtipy vážně, selský rozum selhává.* 9. března 2018. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2444299-eu-zakazuje-krtecka-mnozi-lide-berou-internetove-vtipy-vazne-selsky-rozum-selhava>
- [5] ČESKÁ TELEVIZE. *Historie.* 2019. [2. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/>
- [6] ČESKÝ ROZHLAS. *Jak fungují trollové v českém internetovém prostředí?* 5. listopadu 2018. [21.3. 2019] Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jak-funguji-trollove-v-ceskem-internetovem-prostredi-7670799>
- [7] ČESKÝ ROZHLAS. *Jen 33 procent Čechů věří médiím. Souvisí to s minulým režimem, říká internetový elf Kartous.* 27. prosinec 2018. [10.4. 2019] Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/jen-33-procent-cechu-veri-mediim-souvisi-s-minulym-rezimem-rika-internetovy-elf-7713109>
- [8] ČESKÝ ROZHLAS. *Příběh rozhlasu.* 2019. [1. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.pribehrozhlasu.cz>
- [9] CVVM. *Jak tedy CVVM vybírá respondenty?* 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/caste-dotazy/4576-jak-tedy-cvvm-vybira-respondenty>
- [10] DEMAGOG. *Ivan Bartoš (Piráti).* 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: <https://demagog.cz/politici/76?veracity=2>
- [11] DENÍKN. *EU nám nutí 57 procent zákonů, tvrdil Klaus v projevu s přirovnáním o „židovském výboru“. Jak je to ve skutečnosti?* 17. března 2019. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://denikn.cz/91047/eu-nam-nuti-57-procent-zakonu-tvrdil-klaus-v-projevu-s-prirovnanim-o-zidovskem-vyboru-jak-je-to-ve-skutecnosti/>
- [12] ECHO24. *Německý ministr vnitra vyzval k celoevropskému sjednocení dávek uprchlíkům.* 10. září 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://echo24.cz/a/wSphm/nemecky-ministr-vnitra-vyzval-k-celoevropskemu-sjednoceni-davek-uprchlikum>
- [13] e-polis. *Teorie propagandy: vybrané typologie.* Mgr. Kamil Beneš. 5. srpen 2014. [27. 2. 2019] Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/teorie-propagandy-vybrane-typologie.html>

- [14] EUROBAROMETR. *Nový Eurobarometr – Češi se svým pozitivním hodnocením životní situace řadí mezi západní země, mnohem víc však důvěřují sociálním médiím a internetovému zpravodajství*. 21. února 2017. [18.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/180221_eurobarometr_cs
- [15] EUROACTIV.. *EUROMÝTUS: Konec zabijaček v Čechách*. 9. prosince 2016. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/euromytus-konec-zabijacek-v-cechach/>
- [16] EVROPSKÉ HODNOTY. *20 poznatků o fungování české dezinformační scény*. 28. července 2017. [5.4. 2019] Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/wp-content/uploads/2016/07/20-poznatku-o-fungovan%C3%AD-české-dezinformačn%C3%AD-scény3.pdf>
- [17] EVROPSKÉ HODNOTY. *Přehled dezinformačních a manipulativních webů*. 2019. [5.4. 2019] Dostupné z: https://www.evropskehodnoty.cz/fungovani-ceskych-dezinformacnich-webu/weby_list/
- [18] EVROPSKÉ HODNOTY. *Gerasimova doktrína*. 2019. 2019. [4.3. 2019] Dostupné z: <https://www.evropskehodnoty.cz/gerasimova-doktrina/>
- [19] EVROPSKÁ KOMISE. *Discours du Président Jean-Claude Juncker à la session plénière du Parlement européen sur le résultat du référendum au Royaume-Uni*. 28. června 2016. [14.3. 2019] Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-2350_fr.htm
- [20] EVROPSKÁ KOMISE. *Euromýty*. 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: euromyty.sk
- [21] EVROPSKÁ KOMISE. *Euromýty*. 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/euromyty_cs
- [22] EVROPSKÁ KOMISE. *MÝTUS: Farmář musí prasatům pořídit hračky*. 2019. [8.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/euromyty_cs#prasat
- [23] EVROPSKÁ KOMISE. *Naše reakce na článek MF Dnes s názvem „Focení jen se souhlasem“*. 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/rebuttal_cs#Focen%C3%AD
- [24] EVROPSKÁ KOMISE. *... že prý Brusel povolí jen dvě igelitky týdně? Nesmysl, kupte si jich, kolik chcete. Co my říkáme na zavádějící titulek MF Dnes?* 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/rebuttal_cs#igelitky
- [25] FORUM24. *Johana Hovorková: Brusel chce zakázat hranolky a chleba aneb Lži Blesku na titulní straně*. 2. srpna. 2017. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://forum24.cz/brusel-chce-zakazat-hranolky-a-chleba-aneb-lzi-blesku-na-titulni-strane/>
- [26] GLOBSEC. *Globsec trends 2018*. 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2018/05/GLOBSEC-Trends-2018.pdf>
- [27] HATEFREE. 2019. [29.3. 2019] Dostupné z: <https://www.hatefree.cz>

- [28] HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Univerzity se bojí odchodu Česka z EU. Začnou proto ve školách i hospodách přesvědčovat Čechy, že členství v unii je užitečné.* 1. dubna 2019. [5.4. 2019] Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66547300-stat-fatalne-selhava-v-boji-proti-dezinformacim-o-evropske-unii-muze-to-vyustit-v-czexit-boji-se-ceske-univerzity-a-rozhodly-se-jit-do-boje>
- [29] IDNES. *Komise nám chce sebrat hranolky, zlobí se Belgičané. Smaží je nezdravě.* 21. června 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/eu-a-zakaz-tradicni-vyrobu-belgickych-hranolek.A170621_094720_eko-zahranicni_are
- [30] IDNES. *V areálu jaderné elektrárny ve Francii vybuchl větrák, radiace neunikla.* 9. února 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/vybuch-elektrarna-flamanville.A170209_113339_zahranicni_neh
- [31] IDNES. *Zeman opakuje vyvrácený euromýtus: Brusel prý chtěl zakázat zabijačky.* 27. listopadu 2015. [8.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/test-a-spotrebitel/podle-milose-zemana-chtela-evropska-komise-zakazat-domaci-zabijacky.A151126_190221_test_ozr
- [32] INFO. *Parlamentní listy lhaly tak, až se Brusel musel ozvat. S dezinformačním webem marně bojuje.* 28. března 2018. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.info.cz/evropska-unie/parlamentni-listy-lhaly-tak-az-se-brusel-musel-ozvat-s-dezinformacnim-webem-marne-bojuje-26935.html>
- [33] INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *O nás.* [29.3. 2019] Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/o-nas/>
- [34] IROZHLAS. *STEM: Podpora EU se vrátila na úroveň ze začátku dekády. Pro vstup by nyní hlasovalo 53 procent Čechů.* 2. července 2018. [18.3. 2019] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/evropska-unie-stem-pruzkum-clenstvi-eu_1807021145_dp
- [35] MÁČA, Roman. *Z uniklé pošty: Jak si ruská propaganda platila českého zkrachovalce adorujícího Stalina.* 13. března 2017. [23.3. 2019] Dostupné z: <https://maca.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=592303>
- [36] MANIPULATORI. *Hoax: Kapesné pro migranty 21000,- Kč.* 22. května 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/hoax-kapesne-pro-migranty-21000-kc/>
- [37] MANIPULATORI. *HOAX: Studie nevládních organizací navrhuje přijmout do Evropy miliardy lidí.* 8. listopadu 2018. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/hoax-studie-nevladnich-organizaci-navrhuje-prijmout-do-evropy-miliardy-lidi/>
- [38] MANIPULATORI. *KOMENTÁŘ: Už i Jiří X. Doležal straší zákazem nožů v EU.* 1. března 2019. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/komentar-uz-i-jiri-x-dolezal-strasi-zakazem-nozu-v-eu/>
- [39] MANIPULATORI. *Mediální gramotnost.* 2019. [4.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/medialni-gramotnost/>
- [40] MANIPULATORI. *MF Dnes a umění titulku.* 19. dubna 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/mf-dnes-umeni-titulku/>

- [50] MANIPULATORI. *Ondřej Geršl přiznává: Naše stránka není nejdůvěryhodnější aneb příběh webu AC24*. 27. února 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://manipulatori.cz/ondrej-gresl-priznava-nase-stranka-neni-nejduveryhodnejsi-aneb-pribeh-webu-ac24/>
- [51] MEDIAGRAM. *Vývoj médií od knihtisku až po internet*. 2019. [27. 2. 2019] Dostupné z: <http://mediagram.cz/dejepis/vyvoj-medii-od-knihtisku-po-internet>
- [52] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám*. 2017. [27.3. 2019] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>
- [53] MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Definice dezinformací a propagandy*. 2019. [25. 2. 2019] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>
- [54] NEOVLIVNI. *Analýza: Jak informují tzv. proruské weby?* 19. listopadu 2015. [14.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/analiza-jak-informuji-tzv-proruske-weby/>
- [55] NEOVLIVNI. *AC24.CZ: ozvěny Kremlu v ČR*. 10. června 2016. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/ac24-cz-rusky-vliv-cr/>
- [56] NEOVLIVNI. *NWOO.ORG: ozvěny Kremlu v ČR*. 26. června 2015. [23.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/nwoo-org-ozveny-kremlu-v-cr/>
- [57] NEOVLIVNI. *Propaganda jako zloba a hnus ze sítí. vlasteneckénoviny.cz*. 13. dubna 2016. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/propaganda-jako-odraz-zloby-a-hnusu-ze-siti-to-jsou-vlasteneckenoviny-cz/>
- [58] NEOVLIVNI. *Svět kolem nás. Web spíš o světě pod vlivem propagandy*. 6. května 2016. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://neovlivni.cz/svet-kolem-nas-stranky-spis-o-svetu-pod-vlivem-propagandy/>
- [59] NOVINKY. *Češi referendum o vystoupení z EU nechtějí, většina si přeje zůstat*. 1. března 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/498733-cesi-referendum-o-vystoupeni-z-eu-nechteji-vetsina-si-preje-zustat.html>
- [60] OXFORD DICTIONARIES. *Disinformation*. 2019. [25. 2. 2019] Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/disinformation>
- [61] OXFORD DICTIONARIES. *post-truth*. 2019. [4.3. 2019] Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth>
- [62] OPEN SOCIETY INSTITUTE SOFIA. *COMMON SENSE WANTED RESILIENCE TO 'POST-TRUTH' AND ITS PREDICTORS IN THE NEW MEDIA LITERACY INDEX 2018*. Březen 2018. [21.3. 2019] Dostupné z: http://osi.bg/downloads/File/2018/MediaLiteracyIndex2018_publishENG.pdf
- [63] PARLAMENTNÍLISTY. *Tvrzení médií o zákazu EU dětem nafukovat balónky je mlžení euroskeptiků*. 13. října 2011. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/profily/MUDr-Zuzana-Roithova-MBA-3351/clanek/Tvrzeni-medii-o-zakazu-EU-detem-nafukovat-balonky-je-mlzeni-euroskeptiku-9073>

- [64] PARLAMENTNÍLISTY. *Zdechovský (KDU-ČSL): Další obrovský skandál. EU chce zakázat tradiční hranolky*. 28. července 2017. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Zdechovsky-KDU-CSL-Dalsi-obrovsky-skandal-EU-chce-zakazat-tradicni-hranolky-497882>
- [65] PAVEL POC. *EU dětem zakáže nafukovací balonky*. 29. listopadu 2012. [8.3. 2019] Dostupné z: <http://pavelpoc.cz/2012/11/eu-detem-zakaze-nafukovaci-balonky/>
- [66] POLITICO. *Europeans love the EU (and populists too)*. 23. května 2018. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/europeans-love-the-eu-and-populists-too/>
- [67] RESPEKT. *Kdo tu píše pro Putina?* 21. dubna 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>
- [68] REUTERS INSTITUTE. *Measuring the reach of "fake news" and online disinformation in Europe*. 2019. [21.3. 2019] Dostupné z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/measuring-reach-fake-news-and-online-disinformation-europe>
- [69] TECHNET. *Evropa včetně ČR zaznamenala radioaktivitu v ovzduší. K panice není důvod*. 21. února 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/veda/radioaktivni-izotop-mereni-evropa.A170221_125535_veda_pka
- [70] THE GUARDIAN. *Facebook rolls out fact-checking operation in UK*. 11. ledna 2019. [27.3. 2019] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/technology/2019/jan/11/facebook-rolls-out-fact-checking-operation-to-uk>
- [71] THELOCAL. *Less than half of Italians would vote to stay in the EU: survey*. 17. října 2018. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://www.thelocal.it/20181017/italy-eu-eurosceptic-italexit-brexit>
- [72] VOLBY. *Referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii*. 2003. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ref2003/re12?xjazyk=CZ>

Zdroje dezinformací:

[1] AC24. *Evropská unie chce zakázat tzv. nebezpečné nože*. 4. ledna 2019. [9.3. 2019] Dostupné z: <https://ac24.cz/-/evropska-unie-chce-zakazat-tzv-nebezpecne-noze>

[2] AERONET. *Nad Evropou se valí radioaktivní mrak pocházející zřejmě z podivné exploze ve francouzské jaderné elektrárně. Vlády mlčí, Francie se snaží bagatelizovat celý incident slovy o neškodnosti radionuklidů a my doporučujeme nakoupit okamžitě jódové tablety a dozimetry!* 22. února 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/nad-evropou-se-vali-radioaktivni-mrak-pochazejici-zrejme-z-podivne-exploze-ve-francouzske-jaderne-elektrarne-vlady-mlci-francie-se-snazi-bagatelizovat-cely-incident-slovy-o-neskodnosti-radionuklidu/>

[3] AERONET. *Tajná studie EU: Česká republika by mohla absorbovat více než 68.000.000 a Slovensko přes 43.000.000 obyvatel v rámci redistribuce migrantů z Afriky a arabských zemí! Celá EU pojme až 3,8 miliardy obyvatel a uprchlíků! Studie Evropské unie vznikla v tichosti už v roce 2009, celých 6 let před vypuknutím migrační krize v EU! Brusel plánuje přestěhovat do EU celou Afriku a demograficky tak zcela vymazat bílou populaci v Evropě!* 7. listopadu 2017. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/tajna-studie-eu-ceska-republika-by-mohla-absorbovat-vice-nez-68000000-a-slovensko-pres-43000000-obyvatel-v-ramci-redistribuce-migrantu-z-afriky-a-arabskych-zemi-cela-eu-pojme-az-38-miliardy/>

[4] AERONET. *VIDEO: Český turista na Krétě přinesl záběry, jak filmový štáb neziskovky natáčí zinscenované video s arabskými utonulými uprchlíky, které vyplavilo Středozemní moře. Režisérka diriguje herce zpoza kamery, zoufalé arabské ženy jako loví z moře těla svých utopených mužů a synů! Takto vypadá výroba "středomořské reality" pro západní mainstreamová média!* 1. srpna 2018. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/video-cesky-turista-na-krete-prinesl-zabery-jak-filmovy-stab-neziskovky-nataci-zinscenovane-video-s-arabskymi-utonulymi-uprchliky-ktere-vyplavilo-stredozemni-more-reziserka-diriguje-herce/>

[5] AERONET. *VIDEO: Mluvil jsem s vůdci ostatních planet, pozorují nás z dálky a jsou znepokojeni vývojem Evropské unie! Pouhých 5 dní po Brexitu pronesl Jean-Claude Juncker v Evropském parlamentu informace o schůzce se Syndikátem, který ovládá vyšší procesy řízení na planetě Zemi! Procesy se urychlují a je třeba se rychle naučit nová fakta o fungování tohoto světa!* 22. února 2019. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/video-mluvil-jsem-s-vudci-ostatnich-planet-pozoruji-nas-z-dalky-a-jsou-znepokojeni-vyvojem-evropske-unie-pouhych-5-dni-po-brexitu-pronesl-jean-claude-juncker-v-evropskem-parlamentu-informace/>

[6] AERONET. *VIDEO: Německo pohrozilo žalobou odmítačům kvót na uprchlíky, v EU se začíná schylovat k revoltě! Vtrhne německá armáda do Česka? Je to reálné! [CZ Titulky]*. 21. prosince 2015. [12.3. 2019] Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/video-nemecko-pohrozilo-zalobou-odmitacum-kvot-na-uprchliky-v-eu-se-zacina-schylovat-k-revolte-vtrhne-nemecka-armada-do-ceska-je-to-realne-cz-titulky/>

[7] BLESK. *Jitrnice vs. EU: Zabijačku zakázali, ale halal porážky mají zelenou*. 20. ledna 2015. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti/297507/jitrnice-vs-eu-zabijacku-zakazali-ale-halal-porazky-maji-zelenou.html>

- [8] ČESKÝ ROZHLAS. *Evropská unie zakázala dětem nafukovat balónky*. 11. října 2011. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.rozhlas.cz/cro6/internet/zprava/evropska-unie-zakazala-detem-nafukovat-balonky--960500>
- [9] FACEBOOK. *Tomio Okamura - SPD*. 21. února 2019 [5.3. 2019] Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/photos/a.185333081477515/2431696176841183/?type=3&theater>
- [10] G. *EU chce zakázat Krtečka. Je černý a kope díry v zemi. „Rasistické, nekorektní,“ vykřikují úředníci*. 4. dubna 2018. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://g.cz/eu-chce-zakazat-krtecka-je-cerny-a-kope-diry-v-zemi-rasisticke-nekorektni-vykrikuji-urednici/>
- [11] IDNES. *Unie nařídí tři čtvrtiny zákonů, Češi je jen schvalují*. 1. května 2014. [8.3. 2019] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/o-rozhodovani-evropske-unie-a.A140428_2060106_domaci_jav
- [12] NOVINKY. *KOMENTÁŘ: Suverenita České republiky - Václav Klaus ml.* 18. března 2019. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/komentare/500056-komentar-suverenita-ceske-republiky-vaclav-klaus-ml.html>
- [13] NOVINKY. *Směrnice EU zakázala dětem bez dozoru nafukovat balónky a troubit na frkačky*. 11. října 2011. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/247139-smernice-eu-zakazala-detem-bez-dozoru-nafukovat-balonky-a-troubit-na-frkacky.html>
- [14] PARLAMENTNILISTY. *EU může znárodňovat, prosadila to Jourová. Nejde o vtip*. 20. března 2018. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/EU-muze-znarodnovat-prosadila-to-Jourova-Nejde-o-vtip-528712>
- [15] PARLAMENTNILISTY. *Prý vymyslel totální blb: Politici závodí, kdo se víc vyděsí*. 9. května 2012. [8.3. 2019] Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/ekonomika/Pry-vymyslel-totalni-blb-Politici-zavodi-kdo-se-vic-vydesi-231917>
- [16] REFLEX. *Nový euronessmysl: Evropská unie nám chce zakázat i nože, protože je používají teroristé*. 28. února 2019. [5.3. 2019] Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/komentare/93428/novy-euronessmysl-evropska-unie-nam-chce-zakazat-i-noze-protoze-je-pouzivaji-teroriste.html>
- [17] SPUTNIK. *Novinky napsaly, že Češi chtějí zůstat v EU. Čtenáři ukázali opak*. 5. března 2019. [18.3. 2019] Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/ceskarepublika/201903049368487-novinky-napsaly-ze-cesi-chteji-zustat-v-eu-ctenari-ukazali-opak/>
- [18] SVĚTKOLEMNÁS. *EU se chystá nařídít, abychom uprchlíkům dávali 21 000 měsíčně! Máte se tak dobře vy?* 12. července 2017. [9.3. 2019] Dostupné z: <http://www.svetkolemnas.info/novinky/domaci/5593-eu-se-chysta-naridit-abychom-uprchlikum-davali-21-000-mesicne-mate-se-tak-dobre-vy>
- [19] TN. *EU chce zakázat tradiční hranolky! Mohou způsobit rakovinu, varuje*. 21. července 2017. [6.3. 2019] Dostupné z: <https://tn.nova.cz/clanek/zpusobuji-rakovinu-nesmi-se-jist-eu-chce-zakazat-tradicni-hranolky.html>

[20] VLASTENECKÉ NOVINY. *EU chce zakázat nože. Dá se jimi vraždit. Proč nezakázat migrující vetřelce do EU?* 3. března 2019. [5.3. 2019] Dostupné z: <http://www.vlasteneckenoviny.cz/?p=213711>

Seznam zkratek

EU - Evropská unie

EK - Evropská komise

CVVM - Centrum pro výzkum veřejného mínění.

CTTH - Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám.

ODS - Občanská demokratická strana

SPD - Svoboda a přímá demokracie

GDPR - General Data Protection Regulation

MF Dnes - Mladá fronta Dnes

StB - Státní bezpečnost

Prohlášení o využití výsledku práce

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznáme s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě 23.4. 2019

jméno a příjmení studenta